

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σχολή Οικονομικών Επιστημών

Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Ψηφιακές δεξιότητες ανθρώπινου δυναμικού,
εμπειρική μελέτη σε φορείς του Υπουργείου
Πολιτισμού»**

Παρδάλης Κυπαρίσης Α.Μ.: 00072

**(υποβλήθηκε στο Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας – Πανεπιστήμιο
Δυτικής Μακεδονίας**

ΚΟΖΑΝΗ 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σχολή Οικονομικών Επιστημών

Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
«Ψηφιακές δεξιότητες ανθρώπινου δυναμικού,
εμπειρική μελέτη σε φορείς του Υπουργείου
Πολιτισμού»

Παρδάλης Κυπαρίσης Α.Μ.: 00072

Επιβλέπων Καθηγητής:

Δρ. Σαπρίκης Ευάγγελος

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή :

Δρ. Σαπρίκης Ευάγγελος

Δρ. Πανυτσίδης Κωνσταντίνος

Δρ. Σπινθηρόπουλος Κωνσταντίνος

«ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Διπλωματική Εργασία μου και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η εργασία μου προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα (Με Κεφαλαία):

ΠΑΡΔΑΛΗΣ ΚΥΠΑΡΙΣΗΣ

Υπογραφή (Ολογράφως, χωρίς μονογραφή):

ΠΑΡΔΑΛΗΣ ΚΥΠΑΡΙΣΗΣ

Ημερομηνία : 29 Μαΐου 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	13
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	14
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	15
Abstract.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Ψηφιακές δεξιότητες.....	17
1.1 Ορισμός.....	17
1.2 Ιστορική αναδρομή των ψηφιακών δεξιοτήτων.....	18
1.3 Οι ψηφιακές δεξιότητες στο μέλλον.....	20
1.4 Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας.....	22
1.5 Οι εφαρμογές και το μοντέλο αναφοράς.....	22
1.6 Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας.....	24
1.7 Σημεία μέτρησης και η κατάταξη της Ελλάδας.....	24
1.8 Το Ανθρώπινο Κεφάλαιο.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Η βίβλος του ψηφιακού μετασχηματισμού στον δημόσιο τομέα της Ελλάδος .	28
2.1 Οι προκλήσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού.....	28
2.2 Στόχος και κατευθύνσεις ψηφιακού μετασχηματισμού.....	28
2.3 Οι πυλώνες του ψηφιακού μετασχηματισμού.....	29
2.3.1 Το Εθνικό Κέντρο Ανάπτυξης Ψηφιακών Δεξιοτήτων και Ικανοτήτων.....	29
2.3.2 Το Εθνικό Πλαίσιο.....	30
2.3.3 Ψηφιακή πολιτεότητα και κατάρτιση του Εθνικού Μητρώου Παρόχων Ψηφιακών δεξιοτήτων.....	31
2.3.4 Η Ψηφιακή ακαδημία πολιτών.....	31
2.3.5 Εθνική συμμαχία για τις ψηφιακές δεξιότητες και την απασχόληση.....	32
2.3.6 Ε.Κ.Δ.Δ.Α και Παρατηρητήριο Ψηφιακών δεξιοτήτων.....	32
2.4 Ινστιτούτο Επιμόρφωσης και Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης.....	33
2.5 Το σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού στο Υπουργείο Πολιτισμού.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Μεθοδολογία Έρευνας.....	38
3.1 Ο Σκοπός και οι στόχοι της εργασίας.....	38
3.2 Ερευνητικά Ερωτήματα.....	38
3.3 Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων.....	39

3.4 Ερευνητικό Εργαλείο.....	39
3.5 Η δομή του ερωτηματολογίου	40
3.6 Δείγμα και συλλογή δεδομένων	41
3.7 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : Αποτελέσματα Έρευνας.....	43
4.1 Περιγραφική στατιστική.....	43
4.2 Μέσες Τιμές και μη παραμετρικοί στατιστικοί έλεγχοι.....	69
4.3 Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας μεταξύ δημογραφικών χαρακτηριστικών και βαθμού ικανότητας στις ψηφιακές δεξιότητες.....	76
Συμπεράσματα - Επίλογος.....	90

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1 Λίστα με επαγγέλματα που θα παρουσιάσουν αύξηση και μείωση ζήτησης Πηγή: (Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής -Κυπριακή Δημοκρατία, χ.χ.).....	21
Πίνακας 2 Το εννοιολογικό μοντέλο αναφοράς DigiComp 2.2. Πηγή: (Vuorikari κ.ά., 2022)	23
Πίνακας 3 Η κατάταξη της Ελλάδος στον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας 2022 Πηγή: (European Commission, 2023a)	25
Πίνακας 4 Η κατάταξη της Ελλάδος στη κατηγορία "Ανθρώπινο Κεφάλαιο" του δείκτη DESI Πηγή : (European Commission, 2023a).....	26
Πίνακας 5 Ποσοστά της Ελλάδος στις επιμέρους κατηγορίες του Ανθρώπινου Κεφαλαίου στο δείκτη DESI Πηγή: (European Commission, 2023a).....	26
Πίνακας 6 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το φύλο.....	43
Πίνακας 7 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την ηλικία.....	44
Πίνακας 8 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το μορφωτικό τους επίπεδο.....	45
Πίνακας 9 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση εργασίας τους.....	46
Πίνακας 10 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.	47
Πίνακας 11 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την υπηρεσιακή τους κατάταξη. ..	48
Πίνακας 12 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση ευθύνης.	49
Πίνακας 13 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.1.) “Χρησιμοποίη με επιδεξιότητα λογισμικά για την ολοκλήρωση των εργασιών μου”.....	50
Πίνακας 14 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.2.) “Μπορώ να χρησιμοποιώ διάφορα εργαλεία για να αποθηκεύω και να διαχειρίζομαι πληροφορίες.”.....	50
Πίνακας 15 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.3.) “Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου”.	50
Πίνακας 16 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.4.) “Μπορώ να παράγω ψηφιακό περιεχόμενο που πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις των ψηφιακών μου ικανοτήτων”.	51
Πίνακας 17 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.5.) “Αποθηκεύω χρήσιμα ψηφιακά αρχεία απευθείας στο σωστό φάκελο”.	51
Πίνακας 18 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.6.) “Τηρώ με συνέπεια την ονομασία των ψηφιακών αρχείων”.....	52
Πίνακας 19 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση “(2.1.1.) “Είμαι σε θέση να αναζητώ και να έχω πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα”.	52
Πίνακας 20 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση “(2.1.2.) “Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα”.	53
Πίνακας 21 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.1.) “Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας”.	53
Πίνακας 22 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.2.) “Ελέγχω αν οι πληροφορίες που βρήκα είναι ενημερωμένες”.	53
Πίνακας 23 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.3.) “Μπορώ να κατανοώ τις πληροφορίες που λαμβάνω από το Διαδίκτυο”.	54
Πίνακας 24 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.4.) “Εξετάζω σχολαστικά και αξιολογώ τις πληροφορίες που λαμβάνω στο Διαδίκτυο”.	54

Πίνακας 25 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.1.) “Μπορώ να επικοινωνώ με άλλους σε ψηφιακά περιβάλλοντα (π.χ. με εικόνες, κείμενα, βίντεο, κοκ.)”.....	55
Πίνακας 26 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.2.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να διατυπώνω με σαφήνεια τις απόψεις μου”.....	55
Πίνακας 27 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.3.) “Είμαι προσεκτικός και προσπαθώ να διασφαλίσω ότι οι αναρτήσεις μου δεν αναστατώνουν τους άλλους”.....	56
Πίνακας 28 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.1.) “Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών”.....	56
Πίνακας 29 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.2.) “Διαθέτω επαρκή χρόνο και καταβάλλω αρκετή προσπάθεια στη διαδικτυακή δικτύωση με συναδέλφους”.....	56
Πίνακας 30 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.3.) “Χρησιμοποιώ το διαδίκτυο για να ανατροφοδοτώ την επικοινωνία με τους συναδέλφους μου”.	57
Πίνακας 31 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.4.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών”.....	57
Πίνακας 32 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.1.1.) “Γνωρίζω διάφορους τρόπους δημιουργίας και επεξεργασίας ψηφιακού περιεχομένου (π.χ., βίντεο, φωτογραφίες, κείμενα, κινούμενη εικόνα, κοκ.)”.....	58
Πίνακας 33 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.1.2.) “Είμαι σε θέση να παρουσιάζω με ακρίβεια αυτό που θέλω να εκφράσω μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.	58
Πίνακας 34 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.1.) “Προσαρμώζω και ενσωματώνω ψηφιακό περιεχόμενο στις προσωπικές μου αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα”.	59
Πίνακας 35 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.2.) “Κοινοποιώ υλικό που δημιουργήθηκε από εμένα και από άλλα άτομα”.	59
Πίνακας 36 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.3.) “Σε περίπτωση ανάπτυξης νέου ψηφιακού περιεχομένου, αναφέρω την πηγή προέλευσης των πληροφοριών”.	59
Πίνακας 37 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.3.1.) “Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα”.....	60
Πίνακας 38 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.3.2.) “Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησία”.	60
Πίνακας 39 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.1.) “Προβληματίζομαι και εξετάζω εάν ένα ψηφιακό περιβάλλον είναι ασφαλής χώρος.”.....	61
Πίνακας 40 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.2.) “Είμαι προσεκτικός με τις προσωπικές μου πληροφορίες που αναρτώ στο διαδίκτυο”.	61
Πίνακας 41 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.3.) “Είμαι προσεκτικός με τις πληροφορίες άλλων ανθρώπων που βρίσκονται αναρτημένες στο διαδίκτυο.”.....	61
Πίνακας 42 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.4.) “Όταν μοιράζομαι ψηφιακές πληροφορίες, είμαι σε θέση να προστατεύω την ιδιωτική μου ζωή και την ασφάλειά μου”.	62
Πίνακας 43 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.1.) “Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου”.....	62
Πίνακας 44 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.2.) “Αποφεύγω συμπεριφορές που είναι επιβλαβείς για την υγεία και την ευημερία μου στα κοινωνικά δίκτυα”.	63
Πίνακας 45 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.3.) “Πριν προβώ σε μια ψηφιακή δραστηριότητα (π.χ. πριν ανεβάσω μια φωτογραφία, ή πριν σχολιάσω ...), σκέπτομαι τις	

πιθανές συνέπειες”.....	63
Πίνακας 46 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.1.) “Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.....	64
Πίνακας 47 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.2.) “Είμαι πρόθυμος να βοηθήσω άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.....	64
Πίνακας 48 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.3.) “Σέβομαι τους άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.....	64
Πίνακας 49 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.4.) “Λαμβάνω υπόψη τη γνώμη των άλλων σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.....	65
Πίνακας 50 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.5.) “Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας”.....	65
Πίνακας 51 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.1.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να επιλύω προβλήματα που αντιμετωπίζω κατά την εργασία μου”.....	66
Πίνακας 52 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.2.) “Το διαδίκτυο με βοηθάει να βρω τρόπους επίλυσης προβλημάτων”.....	66
Πίνακας 53 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.3.) “Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου”.....	67
Πίνακας 54 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.1.) “Διστάζω να δοκιμάσω νέες εφαρμογές στο διαδίκτυο”.....	67
Πίνακας 55 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.2.) “Δεν μπορώ να συμβαδίσω με τις εξελίξεις των εφαρμογών στο διαδίκτυο”.....	68
Πίνακας 56 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.3.) “Εάν αντιμετωπίζω προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου, συνήθως μπορώ να τα επιλύσω μόνος μου”.....	68
Πίνακας 57 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.4.) “Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση”.....	69
Πίνακας 58 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας "Διαχε΄ριση, κατανόηση και χρήση πληροφοριών".....	69
Πίνακας 59 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Αξιολόγηση πληροφοριών".....	70
Πίνακας 60 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Επικοινωνία και Συνεργασία".....	70
Πίνακας 61 Μέση τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Δημιουργία Ψηφιακού Περιβάλλοντος".....	71
Πίνακας 62 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Ασφάλεια".....	71
Πίνακας 63 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Δεξιότητες Ψηφιακής Ενσυναίσθησης".....	72
Πίνακας 64 «Επίλυση Προβλημάτων".....	72
Πίνακας 65 «Στάσεις, Αξίες & Συμπεριφορές".....	73
Πίνακας 66 Συγκεντρωτική κατάταξη των μέσων όρων κατά φθίνουσα σειρά.....	74
Πίνακας 67 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Mann-Whitney αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με τη θέση εργασίας και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ.	77
Πίνακας 68 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Mann-Whitney αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το φύλο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα.	79
Πίνακας 69 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με την ηλικία και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα.	81

Πίνακας 70 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 1.1.3. Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	84
Πίνακας 71 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 2.1.2. Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	84
Πίνακας 72 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 2.2.1. Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	85
Πίνακας 73 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 3.2.1. Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	86
Πίνακας 74 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 3.2.4. Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	86
Πίνακας 75 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 4.3.1. Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	87
Πίνακας 76 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 5.2.1. Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	87
Πίνακας 77 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 6.1.1. Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	88
Πίνακας 78 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 6.1.5. Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	88
Πίνακας 79 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 7.1.3. Η επίλυση προβλημάτων που	

πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	89
Πίνακας 80 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 8.1.4. Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.	89

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το φύλο	43
Διάγραμμα 2 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την ηλικία	44
Διάγραμμα 3 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το μορφωτικό τους επίπεδο.	45
Διάγραμμα 4 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση εργασίας τους.	46
Διάγραμμα 5 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.	47
Διάγραμμα 6 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την υπηρεσιακή τους κατάταξη.	48
Διάγραμμα 7 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση ευθύνης.	49

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- E.Δ.Υ.Τ.Ε.= Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας
B.Ψ.Μ.= Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού
Μ.Α.Α. =Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
E.E. = Ευρωπαϊκή Ένωση
Τ.Π.Ε.= Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας
Ο.Ο.Σ.Α.= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΙΝ.ΕΠ. = Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
Ε.Κ.Δ.Δ.Α. = Εθνικό Κέντρο Δημοσίας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΥΠ.ΠΟ. = Υπουργείο Πολιτισμού
Μ.Ο. = Μέσος Όρος
Τ.Α. = Τυπική Απόκλιση
Α.Ε.Ι. = Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ε.Ι. = Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. = Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
Σ.Ε.Β. = Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων
- Digcomp = Digital Competence (European Digital Competence Framework of Citizens = Ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των πολιτών)
Ο.Ε.С.Д. = Organisation for Economic Co-operation and Development
D.E.S.I.= Digital Economy & Society Index
S.T.E.M. = Science, Technology, Engineering, Mathematics (επιστήμη, τεχνολογία, μηχανική, μαθηματικά)
P.I.A.A.C. = Programme for the International Assessment of Adult Competencies (Διεθνή Αξιολόγηση των Ικανοτήτων των Ενηλίκων)
E.S.C.O.= European Skills, Competences, Qualifications and Occupations
E.Q.F. = European Qualification Framework
U.N.E.S.C.O. = United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
I.S.Ts = Information and Communication Technologies

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Δρ. Σαπρίκη Ευάγγελο για την εμπιστοσύνη και την ουσιαστική καθοδήγηση που συνέβαλλαν στην ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, οφείλω να ευχαριστήσω τους φίλους και συνεργάτες μου, Κασίμογλου Σοφία, Παπαδοπούλου Παρασκευή και Χώρα Μιχάλη που απασχολούνται στο Τμήμα του Λογιστηρίου του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, για την υποστήριξη και την αμέριστη βοήθεια τους σε όλη την πορεία της έρευνας μου. Τέλος, ένα τεράστιο ευχαριστώ στη Διευθύντρια του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Φλώρα Καραγιάννη, με την οποία έχω την τιμή να συνεργάζομαι, για την πολύτιμη βοήθεια και υπομονή που έδειξε καθόλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της περιόδου εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάγκη για ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στο πλαίσιο του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδος αντικατοπτρίζει την αναγνώριση της σημασίας της ψηφιακής μετάβασης στον πολιτιστικό τομέα. Η διεξοδική εμπειρική μελέτη στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύει τις παγκόσμιες τάσεις στον τομέα της ψηφιακής πολιτιστικής παραγωγής και διάχυσης, προσδιορίζοντας παράλληλα τις απαιτούμενες ψηφιακές δεξιότητες για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων.

Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου DigComp στους εργαζόμενους του υπουργείου συμβάλλει στην αναγνώριση και ανάπτυξη των ψηφιακών τους δεξιοτήτων, προετοιμάζοντάς τους για τον σύγχρονο ψηφιακό πολιτιστικό χώρο. Ταυτόχρονα, μέσω της συλλογής ερωτηματολογίων δεδομένων, αναδεικνύονται οι ανάγκες σε εκπαίδευση και κατάρτιση, δίνοντας έμφαση στη διαμόρφωση προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας των εργαζομένων. Μέσω της υιοθέτησης των σύγχρονων προσεγγίσεων και εργαλείων, επιδιώκεται η βελτίωση της απόδοσης και της καινοτομίας σε έναν τομέα κρίσιμης σημασίας για τον πολιτισμό και την ταυτότητα μιας χώρας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι ψηφιακές δεξιότητες αφορούν στην ικανότητα αποτελεσματικής χρήσης τεχνολογικών εργαλείων και υπηρεσιών σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής των πολιτών και των εργαζομένων. Αποτελούν ουσιώδες στοιχείο της σύγχρονης κοινωνίας, καθώς επιτρέπουν στους πολίτες να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος και να συμμετέχουν πλήρως στην ψηφιακή εποχή. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των πολιτών (DigitalComp) παρέχει ένα σύνολο δεικτών και προτύπων που αξιολογούν τις ψηφιακές δεξιότητες. Αυτό βοηθά στην κατανόηση και ανάπτυξη των ψηφιακών ικανοτήτων των πολιτών σε διάφορα επίπεδα.

Οι Δείκτες Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) αποτελούν ένα σύνολο κριτηρίων και δεικτών για την αξιολόγηση του επιπέδου ψηφιακής ανάπτυξης σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι δείκτες που αφορούν στην Ελλάδα, καθώς αποτελούν μια αντικειμενική μέτρηση της προόδου σε αυτόν τον τομέα και παρέχουν σημαντικά στοιχεία για την δημιουργία πολιτικών και ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στον δημόσιο τομέα της Ελλάδος αποτελεί προτεραιότητα, καθώς επιδιώκει την αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών στους πολίτες και τη βελτίωση της διακυβέρνησης.

Το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης έχουν αναλάβει μέσω στοχευμένων δράσεων τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αφορούν στον ψηφιακό μετασχηματισμό και τις ψηφιακές δεξιότητες των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα. Ειδικότερα, το υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος προωθεί ένα σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού με στόχο την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων και τη βελτίωση της ψηφιακής υποδομής στον τομέα του πολιτισμού.

Λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα παραπάνω, μέσα από εκτενή επεξεργασία των δεδομένων, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη καταμέτρηση των ψηφιακών δεξιοτήτων των υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού. Στο πλαίσιο αυτό προκρίθηκε η ανάπτυξη ενός ερωτηματολογίου που αξιολογεί τον βαθμό ψηφιακής ικανότητας και δεξιοτήτων των εργαζομένων του υπουργείου Πολιτισμού στην Ελλάδα, έχοντας ως τελικό σκοπό την αναγνώριση των αναγκών εκπαίδευσης και επιμόρφωσης τους.

Λέξεις κλειδιά:

Ψηφιακές δεξιότητες, Υπουργείο Πολιτισμού, Τεχνολογίας Πληροφορικής & Επικοινωνίας, Ψηφιακός Μετασχηματισμός.

Abstract

Digital skills refer to the ability to use technological tools and services effectively in various areas of everyday life of citizens and employees. They consist an essential element of modern society as they enable people to adjust to the demands of the digital environment and to fully participate in the digital age. The European Digital Competence Framework of citizens (DigitalComp) provides a set of indicators and standards for assessing digital competences. This helps to understand and develop citizens' digital competences at various levels.

The Digital Economy and Society Indicators (DESI) consist a set of criteria and indicators for assessing the level of digital development in each country of the European Union. Those who are related to Greece, are of particular interest, as they provide an objective measurement of progress on this field and include important data for the creation of policies as well as for the development of digital skills of employees. Digital transformation in the public sector consists a priority as it seeks to deliver more efficient services for the citizens and improve governance project.

The Training Institute and the National Centre for Public Administration have undertaken through targeted actions the design and implementation of training programmes on digital transformation and digital skills for state employees. The Ministry of Culture of Greece is promoting a digital transformation plan which aims at upgrading digital skills and improving the digital infrastructure in the cultural sector.

Taking into account all the above, through an extensive data processing, this coursework aims to measure the digital skills of employees of the Ministry of Culture. Within this framework, has been decided to develop a questionnaire that assesses the degree of digital competence and skills of employees of the Hellenic Ministry of Culture, with the ultimate aim to identify and record the necessity for training and extra education.

Key words:

Digital Skills, Ministry of Culture, Information & Communication Technology, Digital Transformation.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1°: Ψηφιακές δεξιότητες

1.1 Ορισμός

Οι έννοιες των ψηφιακών δεξιοτήτων, της ψηφιακής ικανότητας και του ψηφιακού αλφαριθμητισμού χρησιμοποιούνται σχεδόν καθημερινά. Αν και οι έννοιες αυτές χρησιμοποιούνται ως συνώνυμες, ως εκ τούτου το νόημα τους είναι αρκετά διαφορετικό. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας οφείλεται να δοθεί ο ορισμός και για τις τρεις έννοιες, καθώς αποτελούν τον πυρήνα της μελέτης.

Επομένως, ως δεξιότητα ορίζεται η εφαρμογή των ήδη αποκτηθέντων γνώσεων αλλά και οι ικανότητες εντός διαφόρων πλαισίων. Τα πλαίσια αυτά συμπεριλαμβάνουν την εργασία, την εκπαίδευση, ακόμα και την ψυχαγωγία (Mariën κ.ά., 2017). Αντίθετα ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός περιλαμβάνει συγκεκριμένες ικανότητες και γνώσεις. Τέλος, οι δεξιότητες σχετίζονται με τεχνικές πτυχές τόσο των ικανοτήτων όσο και των γνώσεων (Deursen & Van Dijk, 2010).

Από τις πιο διαδεδομένες διακρίσεις που υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία είναι η κατηγοριοποίηση των δεξιοτήτων σε τέσσερις διαφορετικούς τύπους με βάση την πρακτική διάκριση (Mariën κ.ά., 2017). Ο πρώτος τύπος περιλαμβάνει τις επιχειρησιακές δεξιότητες, οι οποίες όπως υπονοεί και το όνομα τους σχετίζονται με την επιχειρησιακή χρήση λογισμικών και διαδικτύου. Ο δεύτερος τύπος ονομάζεται «τυπικές δεξιότητες» και με την έννοια αυτή νοούνται οι ικανότητες του ατόμου να κατανοεί και να κάνει χρήση τυπικών χαρακτηριστικών τόσο στο περιβάλλον του υπολογιστή όσο και στο διαδίκτυο. Ο τρίτος τύπος περιλαμβάνει δεξιότητες πληροφόρησης. Οι δεξιότητες αυτές επιτρέπουν στο άτομο να πραγματοποιεί αναζητήσεις, να επιλέγει, να διαχειρίζεται και να ασκεί κριτική στις αναζητήσεις που επιλέγει να κάνει εντός του διαδικτύου και στο περιεχόμενο των ψηφιακών μέσων. Τέλος, ο τέταρτος τύπος σχετίζεται με στρατηγικές δεξιότητες, οι οποίες προσφέρουν στο άτομο την δυνατότητα χρήσης του Διαδικτύου έχοντας ως στόχο το ατομικό πλεονέκτημα.

Όπως είναι αναμενόμενο η παραπάνω κατηγοριοποίηση δεν αποτελεί τον μοναδικό τρόπο διαχωρισμού των ψηφιακών δεξιοτήτων. Σύμφωνα με άλλη κατηγοριοποίηση εκτός από τις τέσσερις παραπάνω κατηγορίες υπάρχουν ακόμα δύο. Αυτές οι κατηγορίες δεξιοτήτων είναι οι επικοινωνιακές δεξιότητες και οι δεξιότητες που περιλαμβάνουν την δημιουργία περιεχομένου. Οι δεξιότητες επικοινωνίας και δημιουργίας περιεχομένου είναι προ απαιτούμενες για την χρήση του διαδικτύου και συγκεκριμένα για την επιτυχή επικοινωνία και διαμοιρασμό πληροφοριών μέσου αυτού (Mariën κ.ά., 2017). Εξάλλου οι κατηγορίες αυτές φαίνεται πως έρχονται σε συμφωνία και με τον τρόπο που ερμηνεύει η Ευρωπαϊκή Ένωση τις ψηφιακές δεξιότητες, μέσω του Ευρωπαϊκού Πλαισίου ψηφιακών ικανοτήτων (European Commission. Joint Research Centre., 2022).

Άλλοι ερευνητές έχουν καθορίσει ένα νέο πλαίσιο για τις ψηφιακές δεξιότητες, χωρίζοντάς τις σε τέσσερις ευρείες κατηγορίες δεξιοτήτων. Αυτές οι κατηγορίες περιλαμβάνουν τεχνικές, κοινωνικές, κριτικές και δημιουργικές δεξιότητες (Helsper & Eynon, 2013). Η

ταξινόμηση αυτή βασίστηκε σε έρευνα που επικεντρώνεται στον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας.

Η εν λόγω κατηγοριοποίηση υποστηρίζει ότι η μέτρηση των δεξιοτήτων οφείλεται να γίνεται πέρα από το βασικό τεχνικό επίπεδο. Είναι σημαντικό, σύμφωνα με αυτήν, να εξετάζονται οι δεξιότητες σε σχέση με την εργασιακή ικανότητα στις τεχνολογίες επικοινωνίας, ιδιαίτερα όσον αφορά κοινωνικούς σκοπούς. Αυτή η προσέγγιση υπογραμμίζει τη σημασία της ευρύτερης κατανόησης και αξιολόγησης των ψηφιακών δεξιοτήτων πέρα από τον απλό τεχνικό προσανατολισμό, επικεντρώνοντας την προσοχή σε πτυχές που αφορούν την κοινωνική, κριτική και δημιουργική διάσταση του ψηφιακού περιβάλλοντος.

1.2 Ιστορική αναδρομή των ψηφιακών δεξιοτήτων

Η ψηφιακή δεξιότητα εξελίσσεται μέρα με την μέρα, ξεκινώντας από την εξειδίκευση και την ικανότητα των επιστημών πληροφορικής ήδη από την δεκαετία του '60. Μετέπειτα εξελίχθηκε ως η λειτουργική ικανότητα των εργαζομένων στους χώρους εργασίας, ενώ επικεντρώθηκε και στην χρήση συγκεκριμένων αριθμών εφαρμογών και λογισμικών προγραμμάτων κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80. Σήμερα, καθώς η τεχνολογία χρησιμοποιείται από όλους τους απλούς ανθρώπους, η έννοια της ψηφιακής δεξιότητας έχει πλέον διευρυνθεί περισσότερο από ποτέ. Επομένως, η ψηφιακή δεξιότητα πλέον σχετίζεται με την αποδοτικότητα, την δημιουργικότητα αλλά κυρίως την κριτική σκέψη του ατόμου εντός του ψηφιακού περιβάλλοντος (Muller, 2015).

Οι ψηφιακές δεξιότητες περιλαμβάνουν το σύνολο των γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων (ικανότητες, στρατηγικές, αξίες και επίγνωση) που κρίνονται απαραίτητη για την χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Στα ΤΠΕ, συμπεριλαμβάνονται τα ψηφιακά μέσα με σκοπό την εκτέλεση εργασίας, η επίλυση προβλημάτων, η επικοινωνία και η διαχείριση πληροφοριών. Παράλληλα, οι ψηφιακές δεξιότητες περιλαμβάνονται κατά την διάρκεια συνεργασίας, δημιουργίας και διαμοιρασμό περιεχομένου, ενώ είναι δυνατόν να προσφέρουν στην επέκταση της γνώσης με αποτελεσματικό, επαρκή και κατάλληλο τρόπο, προσφέροντας δημιουργία. Οι ψηφιακές δεξιότητες προσφέρουν την ικανότητα στο άτομο να εκτελεί ενέργειες αυτόνομα και ευέλικτα, ηθικά με βάση τους κανόνες εργασίας, να συμμετέχει αλλά και να αναζητά την μάθηση και την κοινωνικοποίηση. Τέλος, μέσω των ψηφιακών δεξιοτήτων το άτομο μπορεί να επιτυγχάνει την αναψυχή του αλλά και να πραγματοποιεί αγορές ένδυσης και κατανάλωσης (Ferrari κ.ά., 2012).

1.2. Οι ψηφιακές δεξιότητες σήμερα

Όπως έγινε κατανοητό από την προηγούμενη ενότητα, η ψηφιακή δεξιότητα πλέον αποτελεί πολλά περισσότερα από την απλή γνώση χειρισμού της τεχνολογίας. Σε έρευνα

που πραγματοποιήθηκε το 2013, η ψηφιακή δεξιότητα θεωρήθηκε πως περιέχει ξεκάθαρα πολλά περισσότερα από την γνώση ψηφιακών συσκευών και εφαρμογών. Οι γνώσεις αυτές συνδέονται άρρηκτα με τα νομικά και ηθικά θέματα της ιδιωτικότητας και της ασφάλειας. Η φύση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας υπαγορεύει πως οι ψηφιακές δεξιότητες απαιτούν από το άτομο να διαθέτει την ικανότητα εκμάθησης ψηφιακών τεχνολογιών, να επιλέγει την κατάλληλη εξ αυτών και να είναι βέβαιος για την επιλογή του (Janssen κ.ά., 2013).

Η ψηφιακή δεξιότητα ακόμα και σήμερα επιδέχεται μια σειρά από ερμηνείες. Η Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) ορίζει τις ψηφιακές δεξιότητες ως ένα φάσμα δεξιοτήτων σχετικά με την χρήση ψηφιακών συσκευών αλλά και εφαρμογών επικοινωνίας και δικτύων πρόσβασης και διαχείρισης πληροφοριών. Η απόκτηση αυτών των δεξιοτήτων προσφέρει στο άτομο την ικανότητα δημιουργίας και να διαμοιρασμού του ψηφιακού υλικού, να επικοινωνήσει και να συνεργαστεί, αλλά κυρίως να επιλύσει προβλήματα με αποτελεσματική και δημιουργική αυτοεκπλήρωση στην καθημερινότητα του, στην εργασία και την κοινωνική του δραστηριότητα (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2018).

Η έννοια της ψηφιακής δεξιότητας αποκτά άλλη χροιά όταν αναφέρεται σε επαγγελματίες. Οι ψηφιακές δεξιότητες για τους επαγγελματίες ορίζεται ως το σύνολο των προχωρημένων (υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης) δεξιοτήτων και αφορά τους ειδικούς ασφάλειας, τους προγραμματιστές, τα άτομα που ασχολούνται με την κυβερνοασφάλεια, αλλά και όσους εργάζονται στον τομέα ανάπτυξης και καινοτομίας των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (Brolpito, 2018).

Στην καθημερινότητα αντί για τον όρο ψηφιακή δεξιότητα (digital skills), χρησιμοποιείται ο συνώνυμος e-skills, το οποίο μπορεί να μεταφραστεί ως ηλεκτρονική δεξιότητα (electronic skills). Σύμφωνα με τον ορισμό της ηλεκτρονικής δεξιότητας, αυτή περιλαμβάνει τις αναγκαίες δεξιότητες κατά την χρήση, την εφαρμογή και την ανάπτυξη των ΤΠΕ. Με την έννοια e-skills καλύπτονται τρεις κατηγορίες δεξιοτήτων. Η πρώτη αφορά τις πρακτικές δεξιότητες και αναφέρονται στην αναζήτηση, ανάπτυξη, σχεδιασμό των συστημάτων και των υπηρεσιών. Περιλαμβάνουν επίσης την διαχείριση και την συμβουλευτική, την παραγωγή και την προώθηση αλλά και την εγκατάσταση, επιδιόρθωση και ολοκληρωμένη υποστήριξη των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τις δεξιότητες που διαθέτει ο χρήστης, ώστε να μπορεί αποτελεσματικά να εφαρμόσει τους κανόνες και τα συστήματα. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει όλες τις δεξιότητες που οφείλει να έχει ο χρήστης σχετικά με την χρήση των πιο συνηθισμένων λογισμικών και των εξειδικευμένων εργαλείων που στηρίζουν την λειτουργία της εκάστοτε επιχείρησης. Η τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει τις δεξιότητες που ονομάζονται ως e-business και περιλαμβάνουν τις ικανότητες εκμετάλλευσης ευκαιριών που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, με κύριο το διαδίκτυο. Στόχος αυτών των δεξιοτήτων είναι η εξερεύνηση νέων τρόπων επικοινωνίας για

διοικητικές και επιχειρησιακές διαδικασίες, ακόμα και η ίδρυση νέων επιχειρήσεων μέσα από αυτή την διαδικασία.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) χρησιμοποιεί το Πρόγραμμα για τη Διεθνή Αξιολόγηση των Ικανοτήτων των Ενηλίκων (Programme for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC) για την εκτίμηση και ανάλυση των ψηφιακών δεξιοτήτων. Το πρόγραμμα αυτό καταγράφει την ικανότητα των ατόμων σε μια σειρά βασικών δεξιοτήτων επεξεργασίας πληροφοριών και συλλέγει δεδομένα και αποτελέσματα σχετικά με τον τρόπο χρήσης αυτών των δεξιοτήτων.

Η έρευνα επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της γνώσης των ατόμων στην επίλυση ψηφιακών προβλημάτων, προσπαθώντας να προβάλει όσες δεξιότητες συσχετίζονται με τη γνώση και τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών. Η αξιολόγηση επικεντρώνεται στις γνωστικές διαστάσεις της επίλυσης προβλημάτων, στην οποία οι ΤΠΕ να έρχονται δεύτερες. Τα επίπεδα επάρκειας παρατίθενται παρακάτω:

- **Χαμηλότερο από το επίπεδο 1:** Οι δυνατότητες που έχουν τα άτομα προς τις ψηφιακές εργασίες βασίζονται σε προκαθορισμένα προβλήματα και τα οποία σχετίζονται με τη χρήση μίας μόνο λειτουργίας.
- **Επίπεδο 1:** Απαιτείται η χρήση οικείων εφαρμογών, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, για την ολοκλήρωση εργασιών που συνήθως περιλαμβάνουν λίγα στάδια.
- **Επίπεδο 2:** Απαιτείται η ταυτόχρονη και συνδυαστική χρήση εφαρμογών με γενικές και ειδικότερες τεχνολογίες, με την εργασία να περιλαμβάνει περισσότερα στάδια και διαχειριστές.
- **Επίπεδο 3:** Απαιτείται η χρήση πολλών εφαρμογών, με απαιτήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης της καταλληλότητας στοιχείων για την απόρριψη λανθασμένων επιλογών (OECD, 2023).

Από πλευράς επιχειρήσεων πάνω από το 70% αυτών δήλωσαν πως υπάρχει έλλειψη προσωπικού με τεχνολογικές γνώσεις και ψηφιακές δεξιότητες, το οποίο μάλιστα αποτελεί και εμπόδιο για τις επενδύσεις τους. Ακόμα ένα σημαντικό στοιχείο σχετικά με τις ψηφιακές δεξιότητες είναι η ανισορροπία όσο αναφορά τα φύλα. Οι γυναίκες ειδικά αποτελούν μόνο το 1/6 στις Τεχνολογίες Πληροφοριακής και το 1/3 των απόφοιτων των σχολών STEM (Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής -Κυπριακή Δημοκρατία, χ.χ.).

1.3 Οι ψηφιακές δεξιότητες στο μέλλον

Η επαγγελματική επιτυχία, μετά την και την 4^η βιομηχανική επανάσταση, απαιτεί ψηφιακές δεξιότητες. Η βιομηχανική αυτή επανάσταση έχει οδηγήσει επίσης στη δημιουργία νέων επαγγελμάτων. Τα επαγγέλματα αυτά σχετίζονται με τις επιστήμες, την τεχνολογία, την μηχανική και τα μαθηματικά (γνωστικό αντικείμενο STEM). Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, έως το 2025, περισσότερες από 75 εκ.

θέσεις εργασίας θα εξαφανιστούν. Στον αντίποδα όμως, φαίνεται πως θα δημιουργηθούν περίπου 133 εκ. νέες θέσεις εργασίας σε τομείς νέας γενιάς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο παρακάτω πίνακας, όπου αναφέρονται τα 11 επαγγέλματα που θα σημειώσουν αύξηση στην ζήτηση και τα αντίστοιχα 11 που θα σημειώσουν μείωση.

Increasing demand		Decreasing demand	
1.	Data Analysts and Scientists	1.	Data Entry Clerks
2.	AI and Machine Learning Specialists	2.	Administrative and Executive secretaries
3.	Big Data specialists	3.	Accounting, Bookkeeping, Payroll Checks
4.	Digital Marketing & Strategy Specialists	4.	Accountants and Auditors
5.	Process Automation Specialists	5.	Assembly and Factory Workers
6.	Business Development Professionals	6.	Business & Administration Managers
7.	Digital Transformation Specialists	7.	Client Information & Customer Service
8.	Information Security Analysts	8.	General and Operations Managers
9.	Software and Applications Developers	9.	Mechanics and Machinery Repairers
10.	Internet of Things Specialists	10.	Material Recording & Stock-Keeping Clerks
11.	Project Managers	11.	Financial Analysts

Πίνακας 1 Λίστα με επαγγέλματα που θα παρουσιάσουν αύξηση και μείωση ζήτησης Πηγή: (Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής -Κοπριακή Δημοκρατία, χ.χ.)

Άλλη έρευνα του ΟΑΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) έχει δείξει πως το χάσμα μεταξύ προσφοράς και ζήτησης σε επαγγελματίες που γνωρίζουν από τεχνολογίες Πληροφορίας όλο και μεγαλώνει. Το χάσμα αυτό γίνεται αντιληπτό τόσο στην παγκόσμια αγορά και αφορά όλους τους τομείς που σχετίζονται με την οικονομία. Η τάση αυτή έχει παρατηρηθεί και στην Ευρώπη, καθώς το 2019 φαίνεται πως υπήρχαν 7.8 εκ. εργαζόμενοι στις Τεχνολογίες Πληροφορίας. Το νούμερο αυτό παρουσιάζει ανοδική πορεία με τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης να αγγίζει το 4,2%.

Το γεγονός της ζήτησης ειδικών στις ψηφιακές δεξιότητες, σε συνδυασμό με την σημερινή έλλειψη σε ανθρώπινο δυναμικό δημιουργεί την ανάγκη ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα οποία σήμερα δεν υπάρχουν. Τα προγράμματα αυτά σχετίζονται με την τεχνική νοημοσύνη, την κβαντική φυσική και την κυβερνοασφάλεια.

Παράλληλα, σχετίζονται με ψηφιακά θέματα και εκπαιδευτικά εργαλεία και πολυμέσα σε διαφορετικούς κλάδους (Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής - Κυπριακή Δημοκρατία, χ.χ.). Λύση σε αυτή την έλλειψη αποτελεί η μαζική επένδυση σε προγράμματα κατάρτισης μελλοντικών γενεών και εργαζομένων αλλά και η συνεχή και συστηματική κατάρτιση – με νέους τρόπους- των ήδη εργαζομένων.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει την Ψηφιακή Πυξίδα, έργο που αποτελεί τον οδηγό μετάβασης κατά την Ψηφιακή Δεκαετία της Ευρώπης, όπως έχει οριστεί η δεκαετία 2020-2030. Ως το 2030, επομένως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ορισμένους υψηλούς στόχους, μεταξύ των οποίων είναι η κατοχή τουλάχιστον των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων από το 80% των ενήλικων πολιτών στην επικράτεια της ΕΕ, αλλά και η δημιουργία 20 εκ. ειδικών στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Οι ειδικοί αυτοί όχι μόνο θα απασχολούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά θα δοθεί και έμφαση στην σύγκλιση του χάσματος μεταξύ των δυο φύλων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χ.χ.).

1.4 Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των πολιτών (DigComp) παρέχει ένα κοινό πλαίσιο και κατανόηση για τον καθορισμό και την περιγραφή των βασικών πτυχών της ψηφιακής ικανότητας. Η ενημερωμένη έκδοση DigComp 2.2 προσφέρει περισσότερα από 250 νέα παραδείγματα γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που επιτρέπουν στους πολίτες να εκμεταλλευτούν με αυτοπεποίθηση, κριτική σκέψη και ασφάλεια τις ψηφιακές τεχνολογίες. Αυτά περιλαμβάνουν νέες και αναδυόμενες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη. Στο εγγύς μέλλον, η κοινωνική ένταξη θα είναι στενά συνδεδεμένη με την ψηφιακή γνωστική εξοπλισμό, όπως ο παραδοσιακός γνωστικός εξοπλισμός διαμόρφωσε το κοινωνικό χάσμα προηγούμενων ετών.

Το επόμενο στάδιο της ψηφιακής επανάστασης θα είναι η τεχνητή νοημοσύνη, και υπό αυτή την οπτική, η ικανότητα χρήσης, εκμετάλλευσης και κατανόησης των προσφερομένων εργαλείων θα είναι κρίσιμη για την πρόοδο της κοινωνίας, την οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας, καθώς και την προσέλκυση επενδύσεων. Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των πολιτών (the European Digital Competence Framework for Citizens), DigComp, το οποίο, για περισσότερο από δέκα χρόνια, προσφέρει μια κοινή κατανόηση για τη ψηφιακή ικανότητα, σε αντιστοίχιση με τις τρέχουσες τάσεις, επιδιώκει να συνεχίσει να συμβάλλει στην ανάπτυξη των ψηφιακών ικανοτήτων και στον καθορισμό των απαιτούμενων πολιτικών, τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, όσο και στην αγορά εργασίας (Vuorikari κ.ά., 2022).

1.5 Οι εφαρμογές και το μοντέλο αναφοράς

Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο που ορίζεται για την ψηφιακή ανάπτυξη των ικανοτήτων των

πολιτών (DigiComp), προσφέρει ένα κοινό μέσο για την αναγνώριση και την περιγραφή των βασικών πτυχών της ψηφιακής ικανότητας. Αποτελεί ένα πανευρωπαϊκό εργαλείο ενίσχυσης της ψηφιακής ικανότητας των πολιτών και της υποστήριξη φορέων πολιτικής διακυβέρνησης, με σκοπό τη διαμόρφωση πολιτικών που έχουν ως στόχο την ανάπτυξη των ψηφιακών ικανοτήτων. Επίσης, βοηθά στον σχεδιασμό πρωτοβουλιών εκπαίδευσης και κατάρτισης που στοχεύουν στη βελτίωση των ψηφιακών ικανοτήτων συγκεκριμένων ομάδων. Το πλαίσιο περιλαμβάνει επίσης μια ενημέρωση των παραδειγμάτων γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Επιπλέον, παρέχει τα βασικά έγγραφα αναφοράς που υποστηρίζουν την εφαρμογή του DigiComp.

Πίνακας 2 Το εννοιολογικό μοντέλο αναφοράς DigiComp 2.2. Πηγή: (Vuorikari κ.ά., 2022)

1.6 Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας

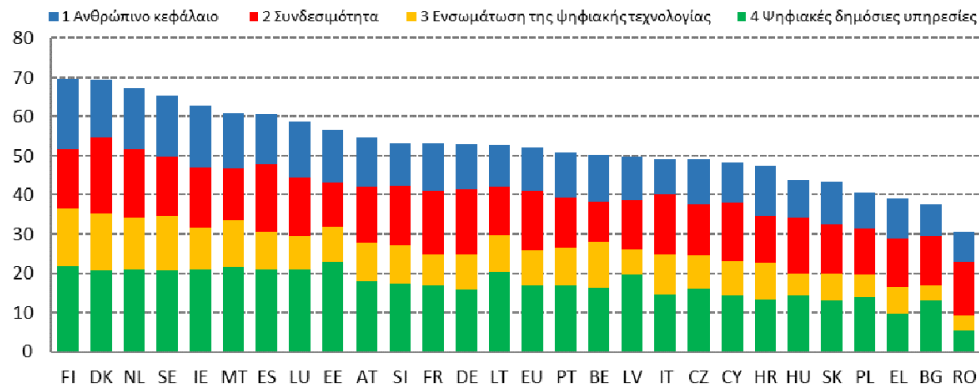
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε την σημαντικότητα των ψηφιακών δεξιοτήτων και για αυτό το λόγο δημιούργησε από το 2014 τον Δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας-DESI-. Ο Δείκτης αυτός μετράει την ψηφιακή πρόοδο σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεντρώνει τα αποτελέσματα σε ετήσιες εκθέσεις. Οι εκθέσεις αυτές παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε χώρας, δημιουργώντας το προφίλ της χώρας. Το προφίλ προσφέρει στο κράτος- μέλος την δυνατότητα να εντοπίσει τους τομείς στους οποίους οφείλει να δράσει. Οι εκθέσεις περιλαμβάνουν επίσης και κεφάλαια με διαφορετικά θέματα που περιλαμβάνουν τους βασικούς τομείς, τους οποίους αναλύουν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και σχετίζονται με την ψηφιακή επιλογή (European Commission, 2023a). Ο δείκτης ψηφιακής οικονομίας δημιουργεί μια κατάταξη και τοποθετεί την κάθε χώρα-μέλος με βάση το επίπεδο ψηφιοποίησης της. Παράλληλα, αναλύει την πρόοδο που κατέγραψαν οι χώρες σε βάθος πενταετίας, έχοντας ως σημείο αναφοράς το σημείο εκκίνησης (European Commission, 2023b).

1.7 Σημεία μέτρησης και η κατάταξη της Ελλάδας

Οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν «ανάγκασαν» την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προσαρμόσει τον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας, με τέτοιο τρόπο, ώστε να εναρμονιστεί με τα βασικά σημεία που όρισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Προγράμματος πολιτικής για την πορεία προς την ψηφιακή δεκαετία. Στόχος του Προγράμματος είναι η εξασφάλιση ενός ολόκληρου και βιώσιμου ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια και μάλιστα σε όλους τους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας. Τα βασικά σημεία του Προγράμματος είναι τέσσερα, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει στόχος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίοι οφείλουν να επιτευχθούν μέχρι και το 2030. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει μάλιστα και περεταίρω τροποποίηση του δείκτη τα επόμενα χρόνια, με στόχο την μεγαλύτερη εναρμόνιση με τις ψηφιακές ανάγκες του μέλλοντος – αρχικά σε βάθος δεκαετίας. Οι εκθέσεις μάλιστα θα περιλαμβάνουν το σύνολο των ψηφιακών στόχων (European Commission, 2023b). Οι στόχοι αυτοί έχουν κατηγοριοποιηθεί σε τέσσερις κατηγορίες: Ανθρώπινο Κεφάλαιο, Συνδεσιμότητα, Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας και τέλος οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η κατάταξη όλων των ευρωπαϊκών κρατών-μελών, σύμφωνα με τις επι μέρους εκθέσεις του 2022.

Κατάταξη του δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) 2022.

Γράφημα 1 Κατάταξη των ευρωπαϊκών χωρών του δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας για το 2022. Πηγή: (European Commission, 2023b).

Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω Γράφημα η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης και συγκεντρώνει μικρά ποσοστά σε όλους τους τομείς. Συγκεκριμένα, η χώρα μας, για το 2022, βρίσκεται στην 25^η θέση του δείκτη ψηφιακής οικονομίας καταλαμβάνοντας την 3^η θέση από το τέλος. Αν και η θέση της δεν υψηλή, ως εκ τούτου φαίνεται πως η Ελλάδα κατάφερε να σημειώσει σχετικά μεγάλη πρόοδο σε βάθος χρόνου, ειδικά αν συγκριθεί με χώρες που είναι σε υψηλότερες θέσεις. Το στοιχείο αυτό είναι ένας αισιόδοξος οριζών, καθώς φαίνεται πως η χώρα αμβλύνει την διαφορά. Η Ελλάδα κατάφερε να αυξήσει και τα ποσοστά του πληθυσμού της, που κατέχουν τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Το ποσοστό αυτό μάλιστα έφτασε στο 52%, ποσοστό το οποίο είναι αρκετά κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, το οποίο είναι 54%.

Πίνακας 3 Η κατάταξη της Ελλάδος στον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας 2022 Πηγή: (European Commission, 2023a).

ΔΕΙΚΤΗΣ DESI 2022	Ελλάδα		ΕΕ
	κατάταξη	βαθμολογία	βαθμολογία
	25	38,9	52,3

1.8 Το Ανθρώπινο Κεφάλαιο

Από τις τέσσερις κατηγορίες στόχων που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη υπο-ενότητα για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης θα χρειαστεί να γίνει εκτεταμένη αναφορά μόνο στην μία, αυτή του Ανθρώπινου Δυναμικού, καθώς είναι η κατηγορία που σχετίζεται με τις ψηφιακές δεξιότητες που οφείλουν να έχουν οι πολίτες της χώρας. Στους παρακάτω Πίνακες παρουσιάζεται τόσο η θέση της Ελλάδας συνολικά στην κατηγορία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, όσο και στις επιμέρους κατηγορίες που περιλαμβάνονται στον Δείκτη Ανθρώπινου Δυναμικού.

Πίνακας 4 Η κατάταξη της Ελλάδος στη κατηγορία "Ανθρώπινο Κεφάλαιο" του δείκτη DESI Πηγή : (European Commission, 2023a)

1 Ανθρώπινο κεφάλαιο	Ελλάδα		ΕΕ
	κατάταξη	βαθμολογία	βαθμολογία
ΔΕΙΚΤΗΣ DESI 2022	22	40,1	45,7

Πίνακας 5 Ποσοστά της Ελλάδος στις επιμέρους κατηγορίες του Ανθρώπινου Κεφαλαίου στον δείκτη DESI Πηγή: (European Commission, 2023a)

	Ελλάδα			ΕΕ
	ΔΕΙΚΤΗΣ DESI 2020	ΔΕΙΚΤΗΣ DESI 2021	ΔΕΙΚΤΗΣ DESI 2022	ΔΕΙΚΤΗΣ DESI
1a1 Τουλάχιστον βασικές ψηφιακές	ά.α.	ά.α.	52 %	54 %
% των ατόμων			2021	2021
1a2 Ψηφιακές δεξιότητες πέραν των	ά.α.	ά.α.	22 %	26 %
% των ατόμων			2021	2021
1a3 Τουλάχιστον βασικές δεξιότητες δημιουργίας ψηφιακού	ά.α.	ά.α.	62 %	66 %
% των ατόμων			2021	2021
1β1 Ειδικό ΤΠΕ	2,0 %	2,1 %	2,8 %	4,5 %
% των εργαζομένων ηλικίας 15-74 ετών	2019	2020	2021	2021
1β2 Γυναίκες ειδικό ΤΠΕ	22 %	29 %	21 %	19 %
% των ειδικών στις ΤΠΕ	2019	2020	2021	2021
1β3 Επιχειρήσεις που παρέχουν κατάρτιση	15 %	12 %	12 %	20 %
% των επιχειρήσεων	2019	2020	2020	2020
1β4 Πτυχιούχοι ΤΠΕ	3,1 %	3,4 %	3,5 %	3,9 %
% των πτυχιούχων	2018	2019	2020	2020

Από τους παραπάνω Πίνακες φαίνεται πως η κατάταξη της Ελλάδος όσον αναφορά τον δείκτη του Ανθρώπινου Κεφαλαίου κατατάσσεται στην 22^η θέση. Η βαθμολογία της ωστόσο, παραμένει χαμηλή και κάτω του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού όπως φαίνεται από τον Πίνακα 3 μόλις οι μισοί Έλληνες διαθέτουν τις βασικές – τουλάχιστον- ψηφιακές δεξιότητες. Το ποσοστό των πολιτών σχετικά με την ειδική τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνία (ΤΠΕ) αυξήθηκε μεν ελαφρά, αλλά παραμένει δε στο χαμηλό 2,8%. Ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι (4,5%). Εντυπωσιακό εύρημα αποτελεί το ποσοστό των γυναικών με ειδικευση στις Τεχνολογίες και Πληροφορίες Επικοινωνίας. Το εθνικό 21% των γυναικών υπερβαίνει τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, που είναι 19%. Τέλος, περίπου μόνο το ένα τρίτο των επιχειρήσεων (12%) παρείχαν εκπαίδευση ΤΠΕ στο προσωπικό τους το 2020 και το 2021, σε σύγκριση με τον μέσο όρο του 20% στην ΕΕ.

Είναι απαραίτητο προσπάθειες να γίνουν πιο εντατικές, για την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και όλες τις ομάδες πληθυσμού της, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον όπου όλοι οι πολίτες θα ενισχύουν τις

ψηφιακές τους δεξιότητες και θα αισθάνονται ψηφιακά ασφαλείς με την χρήση τους. Αυτό αποτελεί κρίσιμο βήμα για την επίτευξη του στόχου της επόμενης ψηφιακής δεκαετίας. Σκοπό αποτελεί η γνώση βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων περίπου του 80% του πληθυσμού της Ένωσης έως το 2030. Επίσης, η ενίσχυση του αριθμού των ειδικών στον ψηφιακό τομέα θα επιτρέψει στην χώρα να αποκτήσει τα την πλειοψηφία των οφελών που η ψηφιακή μετάβαση προσφέρει στην οικονομία, συμβάλλοντας έτσι στον στόχο της ψηφιακής δεκαετίας, ο οποίος είναι η δημιουργία 20 εκατομμύρια ειδικών ΤΠΕ έως το 2030 σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°: Η βίβλος του ψηφιακού μετασχηματισμού στον δημόσιο τομέα της Ελλάδος

2.1 Οι προκλήσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού

Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί την λύση του ψηφιακού μετασχηματισμού της χώρας. Η κινητήρια δύναμη των πολιτών αποτελεί η επιμόρφωση τους και η απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων. Οι πολίτες θα είναι με αυτό τον τρόπο ικανοί να παίξουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των νέων πολιτικών και να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικοί. Έχοντας αυτό ως στόχο, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης έχει δημιουργήσει μια στρατηγική ανάπτυξης πολιτικών και διάφορων πολιτικών. Στα πλαίσια της στρατηγικής του Υπουργείου είναι και οι επενδύσεις σε δίκτυα και υποδομές, με στόχο το αναπτυξιακό μοντέλο της Ελλάδος. Ταυτόχρονα, η στρατηγική του ψηφιακού μετασχηματισμού περιλαμβάνει την άρση ανισοτήτων σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021). Οι επιδόσεις και η χαμηλή θέση της Ελλάδος στην αναφορά του δείκτη DESI, αναδεικνύουν ακόμα περισσότερο την ανάγκη αλλαγής της τρέχουσας κατάστασης στη χώρα. Μόνο το 1/3 των Ελλήνων εργαζομένων διαθέτει ψηφιακές δεξιότητες, ένα ακόμα ένα 30% διαθέτει απλά τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Παράλληλα, υπάρχει και ένα 20% που το επίπεδο τους είναι ιδιαίτερα χαμηλό και μόνο το 20% είναι οι εργαζόμενοι που διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες προχωρημένου επιπέδου (European Commission, 2023b).

2.2 Στόχος και κατευθύνσεις ψηφιακού μετασχηματισμού

Η επιτυχία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ψηφιακής μετάβασης προϋποθέτει την ταυτόχρονη συνεργασία και μετασχηματισμό διάφορων κλάδων. Συγκεκριμένα, κατά την ψηφιακή μετάβαση οι πολίτες νιώθουν ασφαλείς, αφού το κράτος και οι υπηρεσίες που αυτό παρέχει είναι αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες των πολιτών και την εξυπηρέτηση τους. Η εκπαίδευση και η παρεχόμενη παιδεία, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικής βαθμίδας, τοποθετεί στον πυρήνα της ψηφιακά εκπαιδευτικά προγράμματα και επιτεύγματα (Αθανασίου κ.ά., 2023). Τέλος, ο τομέας της οικονομίας και οι επενδύσεις στη χώρα προσαρμόζονται στο μέλλον και τις διεθνείς τάσεις ανταγωνισμού, που ορίζουν την ανάγκη ψηφιοποίησης.

Το σχέδιο του ψηφιακού μετασχηματισμού στην Ελλάδα οφείλει να αξιοποιήσει τους ενεργούς πολίτες και εντός και εκτός χώρας, να δημιουργήσει και να ενισχύσει συνεργασίες μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, αλλά και ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα, επιμελητήρια και ενώσεις επαγγελματιών, κοινωφελείς ιδρύματα και εταιρους (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021). Τελικό στόχο αποτελεί η επίτευξη της εξωστρέφειας και οι συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνή επίπεδο.

Στόχος του σχεδίου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης αποτελεί η δημιουργία κοινών σχεδίων δράσης και ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων, σύμφωνα με τις

Ευρωπαϊκές Πολιτικές. Οι στόχοι των Ευρωπαϊκών Πολιτικών, γνωστή και ως DigiComp 2.2 έχουν αποτελέσει και τις προδιαγραφές για την δημιουργία της «Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού», με στόχο η χώρα να εναρμονιστεί με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τις εξελίξεις που η 4^η βιομηχανική επανάσταση δημιουργεί.

Η δημιουργία ενός κρατικού σχεδίου συμπεριλαμβάνει την εμπειρία και τα αποτελέσματα έργων που έχουν ήδη δρομολογηθεί από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Αυτό πραγματοποιείται μέσω της δημιουργίας της «Ψηφιακής Ακαδημίας Πολιτών» και της «Εθνικής Συμμαχίας για την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων» (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021). Τα Προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν εκπαιδευτικά μαθήματα για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, η ασύγχρονη εκπαίδευση μέσω μαθησιακών διαδρομών και εργαλείων αυτοαξιολόγησης, αλλά και το σημαντικότερο, την δημιουργία εθνικού ψηφιακού κόμβου με εκπαιδευτικές δράσεις.

Οι εκπαιδευτικές δράσεις που περιλαμβάνονται στην Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού περιλαμβάνουν εκπαιδευτικά μαθήματα μικτής εκπαίδευσης και με σύγχρονες και ασύγχρονες μορφές εκπαίδευσης, εργαστήρια με ψηφιακές καινοτομίες και κουλτούρας. Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού περιλαμβάνει πρωτοβουλίες ανταλλαγές πρωτοβουλιών σε διεθνές επίπεδο και καλές πρακτικές, ανάδειξη αριστείας, διακρίσεων και βραβεύσεων (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021). Όπως είναι φυσικό, από τις δράσεις αυτές δεν εξαιρούνται διάφορες κοινωνικές ομάδες όπως τα άτομα της τρίτης ηλικίας ή/και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Πληθυσμιακές ομάδες που αποκλείονται από εργασίες όπως οι γυναίκες, οι άνεργοι κ.α συμπεριλαμβάνονται επίσης.

Για την διεκπεραίωση των στόχων απαραίτητη είναι η δημιουργία εργαλείων, με συντονισμένες δράσεις και σύμφωνα με τις οδηγίες των Ευρωπαϊκών πολιτικών. Σε αυτό το πλαίσιο δημιουργήθηκε και το Εθνικό Πλαίσιο Δεξιοτήτων, το Εθνικό Μητρώο εκπαιδευτικών παρόχων. Ο μηχανισμός Πιστοποίησης των ψηφιακών δεξιοτήτων και το Παρατηρητήριο για την παρακολούθηση των δεικτών αποτελεσματικότητας και τροφοδότησης του δείκτη DESI με έγκυρα στοιχεία. Για την επίτευξη όλων αυτών των στόχων και των δράσεων το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης έχει δημιουργήσει μια ομπρέλα ψηφιακών δεξιοτήτων, με την ίδρυση και σύσταση της Οργανικής Μονάδας του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ). Η Μονάδα αυτή είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της στρατηγικής επίτευξης της ανάπτυξης των ψηφιακών ικανοτήτων των πολιτών (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021).

2.3 Οι πυλώνες του ψηφιακού μετασχηματισμού

2.3.1 Το Εθνικό Κέντρο Ανάπτυξης Ψηφιακών Δεξιοτήτων και Ικανοτήτων

Η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στο εργατικό δυναμικό της χώρας αποτελεί την βασική επένδυση της στρατηγικής για την επιτυχία του ψηφιακού μετασχηματισμού της Ελλάδος. Για την επίτευξη αυτού του στόχου συστάθηκε το «Εθνικό Κέντρο Ανάπτυξης Ψηφιακών Δεξιοτήτων και Ικανοτήτων», το οποίο συστάθηκε στα πλαίσια του ΕΔΥΤΕ. Το Κέντρο

αποτελεί τον βραχίονα εκτέλεσης των στόχων της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού. Πρωταρχικό στόχο αποτελεί η αποτύπωση και η ανάλυση της σημερινής κατάστασης στη χώρα σε όλα τα επίπεδα (κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και τεχνολογικό), καθώς και η καταγραφή των παρόχων εκπαίδευσης ψηφιακών δεξιοτήτων σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

Σημαντικό παράγοντα επιτυχίας διαδραματίζει το πλαίσιο αποτίμησης και αναφοράς των ψηφιακών δεξιοτήτων. Οι άξονες για την αποτίμηση και την αναφορά τους είναι πρώτον ο εντοπισμός και η ανάδειξη τους και δεύτερον η καταγραφή τους με συστηματικό τρόπο, η περιγραφή τους σύμφωνα με τα πρότυπα και ταξινόμηση των περιεχομένων που προσφέρονται στο εκπαιδευτικό κομμάτι.

2.3.2 Το Εθνικό Πλαίσιο

Δεύτερο πυλώνα του ψηφιακού μετασχηματισμού αποτελεί το «Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων», το οποίο δημιουργήθηκε στα πρότυπα και τις υφιστάμενες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με τις ψηφιακές δεξιότητες. Τα πλαίσια της Ε.Ε διαφοροποιούνται με βάση την ομάδα ανθρώπων στις οποίες απευθύνονται (νέοι, εργαζόμενοι, δημόσιοι ή ιδιωτικοί υπάλληλοι κ.τ.λ.). Η διαφοροποίηση αυτή έχει οδηγήσει στον σχεδιασμό ψηφιακών προγραμμάτων ανά ομάδα και κατηγορία. Τα προγράμματα αυτά, σε συνδυασμό με το Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων έχουν δημιουργήσει στη δημιουργία ενός προγράμματος πιστοποίησης ψηφιακών δεξιοτήτων, το οποίο πιστοποιεί την απόκτηση των δεξιοτήτων αυτών τόσο μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όσο και από την καθημερινή τους χρήση.

Προϋπόθεση της επιτυχίας και της τελικής αναβάθμισης των ψηφιακών δεξιοτήτων στους εργαζόμενους του Δημοσίου Τομέα αποτελεί η συνεισφορά του Υπουργείου Εσωτερικών και ειδικότητα το ΕΚΔΔΑ. Το ΕΚΔΔΑ αποτελεί τον φορέα επιμόρφωσης των υπαλλήλων των δημόσιων υπηρεσιών και των Ο.Τ.Α, συμπεριλαμβανομένων και φορείς εκπαίδευσης σε δημόσιο και ιδιωτικό κλάδο. Η συνύπαρξη αυτή έχει ως τελικό στόχο στην παράλληλη εκμάθηση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με το πρότυπο του Εθνικού Πλαισίου Δεξιοτήτων.

Το Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων θα πιστοποιεί βασικές ψηφιακές δεξιότητες, σε καθολικό επίπεδο, αλλά και εξειδικευμένες πιστοποιήσεις με βάση την κατηγορία και τον κλάδο εργασίας. Ο σχεδιασμός και η προσέγγιση των επιμορφώσεων, καθώς και η μεθοδολογία ακολουθούν τα εργαλεία διάγνωσης και αξιολόγησης αναγκών της εκάστοτε ομάδας, συμπεριλαμβανομένης του τρόπου επιλογής εκπαίδευσης, με επιλογή ή και συνδυασμό διαφορετικών μορφών εκπαίδευσης, όπως η σύγχρονη, η ασύγχρονη, η εξ αποστάσεως, η μικτή και η δια ζώσης.

Η αναβάθμιση και η επαναστελέχωση του εργατικού δυναμικού του δημοσίου τομέα αποτελεί πρωταρχικό ρόλο. Για παράδειγμα, οι θέσεις εργασίας (ανάλογα με την θέση ευθύνης, τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα) θα περιλαμβάνουν την υποχρέωση γνώσης ψηφιακών δεξιοτήτων σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών

Δεξιότητων. Η ύπαρξη ψηφιακών δεξιοτήτων φαίνεται πως αποτελεί και ζητούμενο της ελληνικής οικονομίας, καθώς αναζητούνται εργαζόμενοι με βασικές ψηφιακές δεξιότητες αλλά και εξειδικευμένοι εργαζόμενοι με προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες.

2.3.3 Ψηφιακή πολιτειότητα και κατάρτιση του Εθνικού Μητρώου Παρόχων Ψηφιακών δεξιοτήτων

Η ψηφιακή πολιτειότητα περιλαμβάνει την ικανότητα χρήσης τεχνολογικών πληροφορικής και επικοινωνιών. Στόχος είναι η συμμετοχή του πολίτη στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική σφαίρα της χώρας, χωρίς οποιοδήποτε αποκλεισμό. Κρίσιμη ιδιότητα της πολιτειότητας σε ψηφιακό επίπεδο αποτελεί η κατάκτηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα και ανάλογη «επαγγελματική» συμπεριφορά κατά την εκμετάλλευσή τους, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ελευθερίας του ατόμου σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Το έργο έχει ως στόχο τον προσδιορισμό και καταγραφή όλων των φορέων παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών που ανήκουν στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και παρέχουν υπηρεσίες ψηφιακών δεξιοτήτων. Αυτό θα γίνει με την αλληλοεξάρτηση με την «Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες», περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικούς οργανισμούς όπως υπουργεία, πανεπιστημιακά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, επιχειρήσεις και κοινωφελείς οργανισμούς. Ο σκοπός είναι η δημιουργία διασυνδεσιμότητας, ο συντονισμός και η ανάπτυξη κοινών εκπαιδευτικών δράσεων μεταξύ τους (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021, σσ. 2020–2025).

2.3.4 Η Ψηφιακή ακαδημία πολιτών

Σκοπός της Ψηφιακής Ακαδημίας Πολιτών είναι να λειτουργήσει ως κεντρικός συντονιστικός κόμβος για όλους τους φορείς παροχής ψηφιακής εκπαίδευσης, είτε δημόσιους είτε ιδιωτικούς. Ο στόχος είναι η ευρεία εξάπλωση των δράσεων για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλο τον πληθυσμό, καλύπτοντας επίπεδα από το βασικό έως το προχωρημένο. Συγκεκριμένα, προσδοκά να λειτουργεί ως "Πλατφόρμα Συνεργασίας" για τους φορείς παροχής ψηφιακής εκπαίδευσης. Η επιχειρησιακή λογική αυτή θα διαμορφώνεται μέσω συνεργασίας με τους σχετικούς κρατικούς φορείς και στρατηγικών εταίρων στην αγορά εργασίας. Οι Μηχανισμοί Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας και Ανίχνευσης Εκπαιδευτικών Αναγκών, σε συνεργασία με άλλους φορείς, θα παρέχουν στοιχεία για τον σχεδιασμό των δράσεων και των προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του πληθυσμού σχετικά με τις ψηφιακές δεξιότητες.

Η Δημιουργία της Ψηφιακής Ακαδημίας θα εφαρμοστεί μέσω ενός στρατηγικού σχεδιασμού που θα ενσωματώνει βέλτιστες πρακτικές της Ευρώπης και διεθνείς προτύπους στην εκπαίδευση. Αυτό θα διασφαλίσει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την αποτελεσματική προσαρμογή τεχνογνωσίας, βελτιστοποιώντας τον αντίκτυπο σε όλες τις κοινωνικές ομάδες. Ένας κύριος στόχος της Ακαδημίας αποτελεί η συμβολή στην

οριζόντια ενημέρωση και πρόσβαση του εργατικού δυναμικού, παρουσιάζοντας τα εκπαιδευτικά προγράμματα για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων.

Η Ψηφιακή Ακαδημία Πολιτών θα λειτουργήσει ως εκπαιδευτικός σύμβουλος για τους πολίτες, καθιερώνοντας το Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων. Μέσω ευρωπαϊκών πλαισίων όπως το DigComp και το ESCO, θα παρέχεται διάγνωση αναγκών και εξατομικευμένα μονοπάτια μάθησης, ενώ η ευρωπαϊκή αναγνώριση θα διασφαλίζεται. Κάθε πολίτης θα έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω ενός κεντρικού διαδικτυακού σημείου, με τη δυνατότητα αυτοαξιολόγησης για την καθορισμό των προσωπικών του ψηφιακών δεξιοτήτων. Τα ατομικά μονοπάτια μάθησης θα προσαρμόζονται στις εξατομικευμένες ανάγκες, παρέχοντας ουσιαστικές δεξιότητες για επίτευξη προσωπικών και επάγγελμα (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021, σσ. 2020–2025).

2.3.5 Εθνική συμμαχία για τις ψηφιακές δεξιότητες και την απασχόληση

Η Ευρωπαϊκή "Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση" (Digital Skills and Jobs Coalition) αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες της ευρωπαϊκής πολιτικής "Νέα ατζέντα δεξιοτήτων για την Ευρώπη" (A new Skills Agenda for Europe), η οποία εγκρίθηκε από την Ε.Ε. στις 10 Ιουνίου 2016. Η "συμμαχία" στοχεύει στη διευκόλυνση της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανάμεσα σε κράτη-μέλη, ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, κοινωνικούς εταίρους, ΜΚΟ, φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, και γενικότερα όλους τους φορείς που αναλαμβάνουν δράση για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών που παρουσιάζονται στις ψηφιακές δεξιότητες στην Ευρώπη.

Η "Ελληνική Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση" ιδρύθηκε μόλις πριν 6 χρόνια και συγκεκριμένα τον Μάιο του 2018, ενώ λειτουργεί υπό την επίβλεψη και τον συντονισμό του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Εκτός από τον βασικό στόχο της αντιμετώπισης του ψηφιακού χάσματος, η "Ελληνική Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση" ασχολείται και με την προώθηση ψηφιακών εργαλείων και της της χρήσης αυτών. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα DigComp, το European E-competence framework και το SELFIE για την αξιολόγηση των ψηφιακών δεξιοτήτων. Το υπεύθυνο Υπουργείο έχει ήδη εφαρμόσει μέρος του έργου της Ψηφιακής Ακαδημίας Πολιτών (η πρώτη φάση λαμβάνει ήδη χώρα) και επαναενεργοποίησε την Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021, σσ. 2020–2025).

2.3.6 Ε.Κ.Δ.Δ.Α και Παρατηρητήριο Ψηφιακών δεξιοτήτων

Η συνεργασία του Υπουργείου Εσωτερικών με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΔΔΑ), καθώς και με άλλους σχετικούς φορείς εκπαίδευσης, είτε από τον δημόσιο είτε από τον ιδιωτικό τομέα, αποτελεί προαπαιτούμενο. Ο σκοπός είναι η σημαντική αύξηση υπαλλήλων με ψηφιακές δεξιότητες στον δημόσιο τομέα. Συγκεκριμένα, η επιμόρφωση

των εργαζομένων και των ανώτερων στελεχών πρέπει να ευθυγραμμίζεται με το Εθνικό Πλαίσιο Ψηφιακών Δεξιοτήτων. Αυτό θα επιτευχθεί με τη συμμόρφωση με το περιεχόμενο και τις οδηγίες της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού, οδηγώντας στη πιστοποίηση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε μια σειρά από επίπεδα.

Σκοπός του ψηφιακού μετασχηματισμού στη χώρα είναι η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού, ο οποίος θα παρακολουθεί συνεχώς την εξέλιξη και την χρήση των ψηφιακών δεξιοτήτων στο εργατικό δυναμικό της Ελλάδος. Αυτό θα επιτυγχάνεται μέσω του συστηματικού ελέγχου πρωτοβουλιών σε πολιτικό και εκπαιδευτικό επίπεδο για την παροχή και την πιστοποιημένη αναγνώριση των ψηφιακών δεξιοτήτων και του θετικού αντίκτυπου αυτών στους εργαζομένους όλη της χώρας (Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, 2021, σσ. 2020–2025).

2.4 Ινστιτούτο Επιμόρφωσης και Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης

Το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) συνεχίζει τις προσπάθειές του για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον δημόσιο τομέα, προσδοκώντας τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας στη δημόσια Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το πρόγραμμα επιμόρφωσης αποτελεί μέρος της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα ακολουθώντας την Μεταρρύθμιση του Δημόσιου Τομέα και το νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται (Βουλτσίδης, 2022a).

Ο σκοπός των εκπαιδευτικών δράσεων που υλοποιεί το Ινστιτούτο είναι να υποστηρίξουν τις μεταρρυθμίσεις, να προωθήσουν τις δημόσιες πολιτικές και να βελτιώσουν την οργάνωση και λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, δίνοντας έμφαση στην εκπαίδευση και στη διαρκή επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού. Βασική αρχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η αναγνώριση ότι η διαχείριση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να οδηγεί σε υψηλής ποιότητας και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των πολιτών.

Το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) βασίζει τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των εκπαιδευτικών/επιμορφωτικών προγραμμάτων του σε ένα σύστημα πέντε διαδρομών για την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών αναγκών (Βουλτσίδης, 2022b):

1. Ανίχνευση εκπαιδευτικών αναγκών ανά δημόσιο φορέα με τη δημιουργία Εσωτερικών Ομάδων Επιμόρφωσης (ΕΟΕ) και Ομάδων Ειδικών Επιστημόνων σε όλες τις υπηρεσίες του δημοσίου.
2. Αποτύπωση ενδιαφέροντος υπαλλήλων με βάση τον αριθμό αιτήσεων επιμόρφωσης ανά θεματικό τίτλο.
3. Ενσωμάτωση στις δημόσιες πολιτικές.
4. Συνεργασία με φορείς της κεντρικής και τοπικής διοίκησης, μέσω μνημονίων συνεργασίας

για συνεκτικές παρεμβάσεις.

5. Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης επιμορφωτικών δράσεων.

Το ΙΝ.ΕΠ. δίνει έμφαση στη διατήρηση υψηλών ηθικών προτύπων και προτύπων διακυβέρνησης στις δημόσιες υπηρεσίες, υλοποιώντας έρευνες και υποστηρίζοντας τους φορείς. Η αποστολή του επικεντρώνεται στη διασφάλιση ανάπτυξης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, με χρήση νέων εκπαιδευτικών εργαλείων, σχεδιασμό δράσεων εκπαίδευσης και ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (Βουλτσίδης, 2022a).

Πιο συγκεκριμένα, κατά τον σχεδιασμό της εκπαίδευσης/επιμόρφωσης, οι λεπτομερείς στόχοι που έχει θέσει το Ινστιτούτο περιλαμβάνουν (Βουλτσίδης, 2022b):

- Την εξέλιξη και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των στελεχών του Δημοσίου Τομέα
- Τη βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων, των κοινωνικών δεξιοτήτων και των ψηφιακών ικανοτήτων
- Την προώθηση της αρχής της ισότητας των φύλων
- Τη διεξαγωγή δράσεων ευαισθητοποίησης σχετικά με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής συνοχής
- Την αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν τη δημοσιονομική πολιτική και τη βιώσιμη ανάπτυξη
- Την εκπαίδευση των προϊσταμένων σε όλα τα επίπεδα της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των υπαλλήλων που έχουν αποφοιτήσει από Εκπαιδευτικά Ιδρύματα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

2.5 Το σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού στο Υπουργείο Πολιτισμού

Το Κεφάλαιο που ακολουθεί είναι αφιερωμένο στη δράση από πλευράς Υπουργείου Πολιτισμού για την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων του, καθώς το ερευνητικό μέρος της παρούσας εργασίας είναι αφιερωμένο στους εργαζομένους του Υπουργείου.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του «Sub.1 Πλατφόρμας Επιμόρφωσης Εργαζομένων στον Πολιτιστικό και Δημιουργικό Τομέα» και με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5198345, προβλέπεται η ενσωμάτωση της δράσης με τίτλο "Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Εργαζομένων Πολιτιστικού Τομέα" στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η συγκεκριμένη δράση υπάγεται στον Πυλώνα Ανάκαμψης με κωδικό 4, σχετιζόμενη με τις Ιδιωτικές Επενδύσεις και τον Μετασχηματισμό της Οικονομίας. Η δράση εντάσσεται στον Άξονα 4.6 με θέμα "Εκσυγχρονισμός και Βελτίωση της Ανθεκτικότητας Κύριων Κλάδων Οικονομίας της Χώρας". Ο συγκεκριμένος άξονας στοχεύει στην ενίσχυση των κρίσιμων τομέων της οικονομίας, προωθώντας την αντοχή και την ανταγωνιστικότητά τους.

Σύμφωνα με τον τίτλο δράσης 16723, η πρωτοβουλία επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των εργαζομένων στον πολιτιστικό τομέα. Η δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας επιμόρφωσης αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την προώθηση και ενίσχυση των δεξιοτήτων που απαιτούνται στον εν λόγω τομέα. Υπεύθυνο για την υλοποίηση της δράσης είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, με φορέα υλοποίησης την Κοινωνία της Πληροφορίας Μ.Α.Ε. Αυτή η συνεργασία εξασφαλίζει την αποτελεσματική συντονισμένη προσπάθεια για την επίτευξη των στόχων της δράσης, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση της ανθεκτικότητας και του εκσυγχρονισμού στον πολιτιστικό τομέα της χώρας.

Συνολικά, η υλοποίηση αυτής της πρωτοβουλίας αντιπροσωπεύει σημαντική προσπάθεια προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, προωθώντας την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της οικονομικής ανακάμψης της χώρας. Σύμφωνα με την Εκτελεστική Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 13η Ιουλίου 2021, που εγκρίνει την αξιολόγηση του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ST 10152/21, ST 10152/21 ADD 1), οι στόχοι και τα ορόσημα του σχετίζονται με την δράση του "Sub.1 Πλατφόρμας Επιμόρφωσης Εργαζομένων στον Πολιτιστικό και Δημιουργικό Τομέα" με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5198345, που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης - NextGeneration EU.

Στα πλαίσια αυτά, οι περιγραφές των ορόσημων και στόχων παρουσιάζονται ως εξής:

1. Στόχος: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για επαγγελματίες του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα - Ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου κατάρτισης

Στόχος αυτού του ορόσημου είναι η ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου κατάρτισης για τους επαγγελματίες του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η κατάρτιση τουλάχιστον 1.800 εγγεγραμμένων επαγγελματιών στην Ελλάδα. Αυτό

αποτελεί κρίσιμο βήμα προς την επίτευξη του γενικού στόχου της ανάπτυξης δεξιοτήτων στον συγκεκριμένο τομέα.

2. Στόχος: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για επαγγελματίες του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα (μεσοπρόθεσμα)

Στο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο, ο στόχος είναι η συνέχιση της ανάπτυξης δεξιοτήτων για τους επαγγελματίες του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα. Εδώ προβλέπεται η ολοκλήρωση της ανάπτυξης δεξιοτήτων για τουλάχιστον 3.600 εγγεγραμμένους επαγγελματίες στην Ελλάδα. Αυτό θα ενισχύσει την επαγγελματική κατάρτιση και την ανταγωνιστικότητα των εργαζομένων σε αυτόν τον σημαντικό τομέα.

Με την υλοποίηση αυτών των στόχων, αναδεικνύεται η σημασία της δράσης για την ανάπτυξη του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα, ενισχύοντας την παρουσία και την ανθεκτικότητά του στο πλαίσιο της οικονομικής ανάκαμψης και του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Το Έργο έχει ως βασικό σκοπό τη δημιουργία μιας καινοτόμου ηλεκτρονικής πλατφόρμας επιμόρφωσης, εστιάζοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα. Για τις ανάγκες Οι βασικοί προσανατολισμοί του Έργου "Πλατφόρμα επιμόρφωσης εργαζομένων στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα" περιλαμβάνουν:

Ψηφιακή Πλατφόρμα Επιμόρφωσης:

Κατασκευή ενός προηγμένου ψηφιακού περιβάλλοντος, όπου οι εργαζόμενοι στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα θα έχουν προσωπική πρόσβαση και δυνατότητα προσαρμογής του περιεχομένου σύμφωνα με το προφίλ και τις ανάγκες τους.

Ποικιλία Περιεχομένου:

Δημιουργία πλούσιου εκπαιδευτικού υλικού, περιλαμβάνοντας παρουσιάσεις, βίντεο, animation και διαλέξεις. Το περιεχόμενο θα καλύπτει διάφορα θεματικά πεδία και ειδικότητες.

Ενθάρρυνση Χρήσης:

Ενσωμάτωση παρελκομένων, όπως τεστ και συστήματα επιβράβευσης (gamification), για την προώθηση της συνεχούς χρήσης και αξιοποίησης της πλατφόρμας.

Δικτύωση Εργαζομένων:

Δυνατότητα διασύνδεσης των εγγεγραμμένων μελών μέσω της πλατφόρμας, ενισχύοντας την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή γνώσεων.

Η υλοποίηση του έργου θα εκτελεστεί σε στάδια, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού της πλατφόρμας και του περιεχομένου, προκειμένου να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι του. Οι ωφελούμενοι του προγράμματος περιλαμβάνουν εργαζομένους που

δραστηριοποιούνται σε επιχειρήσεις του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εν λόγω εργαζομένων, παρέχοντάς τους προχωρημένη επιμόρφωση σε θέματα πολιτισμού και διαχείρισης.

Καθώς το ΥΠ.ΠΟ. αναλαμβάνει τον ρόλο του κύριου φορέα για τη λειτουργία και συντήρηση της πλατφόρμας, προωθεί τη διασφάλιση της συνέχειας του έργου μετά την ολοκλήρωσή του. Αναλαμβάνοντας θεσμικές και οικονομικές ευθύνες, το ΥΠ.ΠΟ εξασφαλίζει τη μετέπειτα αειφορία της πρωτοβουλίας, προωθώντας έτσι τη διαρκή υποστήριξη των εργαζομένων στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Ο Σκοπός και οι στόχοι της εργασίας

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας, είναι να διεξάγει μία εμπειρική μελέτη για τις ικανότητες ψηφιακού χαρακτήρα που διαθέτει το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο απασχολείται σε φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού. Πιο συγκεκριμένα, στόχος είναι να εξεταστεί ικανοποιητικός αριθμός αποκρίσεων των υπάλληλων που απασχολούνται σε φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού ώστε να προσδιοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια ο βαθμός που δύνανται να υλοποιήσουν συγκεκριμένες δράσεις και να μετρηθεί η ψηφιακή τους ικανότητα. Ειδικότερα, παραδείγματα των υπό εξέταση κατηγοριών είναι: η μελέτη της δραστηριότητας και επεξεργασίας των ψηφιακών δεδομένων που συγκεντρώνουν οι υπάλληλοι κατά τη διάρκεια της χρήσης των ψηφιακών μέσων, η επικοινωνιακή και συνεργατική τους ικανότητα, εφόσον συνδιαλέγονται με τρίτους (συνήθως συνεργάτες) μέσω των ψηφιακών μέσων και όταν κοινοποιούν διάφορα δεδομένα. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς και της υγείας και ευημερίας τους, η διατήρηση της ασφάλειας σε ενδεχόμενες απειλές καθώς και η επίλυση προβλημάτων.

3.2 Ερευνητικά Ερωτήματα

Η συγκεκριμένη έρευνα μελετάει τις ψηφιακές ικανότητες που διαθέτουν υπάλληλοι που απασχολούνται σε διαφορετικούς τομείς, σε όλες τις ιεραρχικές βαθμίδες και σε κάθε υπηρεσιακή κατάταξη. Πιο συγκεκριμένα τα ερευνητικά ερωτήματα που καλούνται να απαντηθούν είναι τα εξής:

- Σε ποιο βαθμό οι υπάλληλοι μπορούν να διαχειριστούν ψηφιακά δεδομένα, να κατανοήσουν, να αξιολογήσουν και τελικά να κάνουν σωστή χρήση των πληροφοριών.
- Ποιος είναι ο βαθμός της ψηφιακής τους ικανότητας στην μεταξύ τους συνεργασία και επικοινωνία.
- Σε ποιο βαθμό είναι ενήμεροι για θέματα ασφάλειας στα ψηφιακά περιβάλλοντα που χρησιμοποιούν και αν γνωρίζουν για τα πνευματικά δικαιώματα και τις άδειες χρήσης.
- Η ικανότητα επίλυσης πιθανών προβλημάτων ψηφιακού χαρακτήρα.
- Ο βαθμός ψηφιακής τους ενσυναίσθησης, οι συμπεριφορές – στάσεις και αξίες.

3.3 Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων

Στο δεύτερο και μεγαλύτερο μέρος της εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει την έρευνα μελέτης, πραγματοποιείται μια ποσοτική δειγματοληπτική έρευνα, με δομημένες και σαφείς ερωτήσεις στις οποίες μπορεί ο καθένας να ανταποκριθεί εύκολα. Στόχος είναι να συγκεντρωθούν όσο το δυνατόν περισσότερα πρωτογενή δεδομένα από το αντιπροσωπευτικό δείγμα πληθυσμού (εργαζόμενους του ΥΠ.ΠΟ). Τα ερωτήματα της έρευνας απαντώνται κατόπιν αντικειμενικής μέτρησης και σχολιάζονται στην περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων (Παπαγεωργίου 2014).

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε μέσω του Google Forms, είναι το εργαλείο που θα παρέχει τα δεδομένα τα οποία είναι σημαντικά για την πορεία της ανάλυσης. Οι 52 δομημένες ερωτήσεις που στο σύνολο τους είναι όλες κλειστού τύπου, με κλίμακα μέτρησης τύπου Likert, απαντήθηκαν από 214 υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού. Οι ερωτήσεις είναι κατανοητές με συνοχή και σαφήνεια, με σκοπό την εύκολη απόκριση του πληθυσμού και την αποφυγή εγκαταλείψεων.

Αξίζει να αναφερθεί πως πριν την οριστική αποστολή του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, προηγήθηκε μια πιλοτική εφαρμογή σε 4 υπαλλήλους, διαφορετικών ειδικοτήτων, ιεραρχικής κατάταξης και φορέων του ΥΠ.ΠΟ, με σκοπό να συζητήσουν με τον ερευνητή για ενδεχόμενες ασάφειες ή δυσκολίες στην διατύπωση των ερωτήσεων.

3.4 Ερευνητικό Εργαλείο

Τα πλεονεκτήματα του δομημένου ερωτηματολογίου είναι σημαντικά. Μεταξύ αυτών αξίζει να επισημανθεί ο χρόνος και η ταχύτητα με την οποία μπορεί να ανταποκριθεί το δείγμα στο οποίο απευθυνόμαστε, καθώς και η σχεδόν αυτόματη συγκέντρωση των απαντήσεων ήδη από την στιγμή υποβολής του ερωτηματολογίου. Αξίζει να σημειωθεί πως το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο δεν περιορίζεται γεωγραφικά, μπορεί να αποσταλεί παντού καλύπτοντάς μεγάλο εύρος πληθυσμού και μεγιστοποιώντας την δυνατότητα συγκέντρωσης πρωτογενών δεδομένων που είναι και το προσδοκώμενο. Με την μέθοδο αυτή, αποφεύγονται πιθανά λάθη που μπορεί να κάνει ο ερευνητής κατά την συλλογή των δεδομένων, καθώς η συλλογή τους γίνεται αυτόματα και με ακρίβεια. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα μορφοποίησης του ερωτηματολογίου με τέτοιο τρόπο ώστε να προκαλεί το ενδιαφέρον του δείγματος προκαλώντας τον να συμμετέχει στην έρευνα. Εξίσου σημαντικό είναι η υποχρεωτικότητα των απαντήσεων που ορίζεται από τον ερευνητή, έτσι ώστε να μην μπορεί να γίνει η τελική υποβολή αν δεν έχουν συμπληρωθεί όλες ερωτήσεις (Bryman, 2017).

Τέλος, η δημιουργία του ερωτηματολογίου βασίστηκε πάνω σε μελέτες της διεθνούς βιβλιογραφίας και δημοσιευμένες έρευνες τόσο σχετικά με τις ψηφιακές δεξιότητες

υπαλλήλων από διάφορους τομείς (Van Laar κ.ά., 2019), (Fan & Wang, 2022) και (Kryukova κ.ά., 2022), όσο και σε εργαζομένους του πολιτισμικού τομέα (Peart κ.ά., 2020).

3.5 Η δομή του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 52 ερωτήσεις, κλειστού τύπου, και χωρίζεται σε δύο κυρίως μέρη, με το δεύτερο μέρος να περιλαμβάνει οχτώ υποκατηγορίες που διευκολύνουν τη μελέτη των ερωτημάτων της έρευνας που έχουν δοθεί.

Αναλυτικότερα, το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου επικεντρώνεται στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος που συμμετέχει στην έρευνα. Περιλαμβάνει 7 ερωτήσεις κλειστού τύπου, στις οποίες αναφέρονται το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, θέση υπηρεσίας, τα έτη προϋπηρεσίας, υπηρεσιακή κατάταξη και ο προσδιορισμός θέσης ευθύνης.

Το δεύτερο και κυρίως μέρος, ως στόχο έχει να μελετήσει τον βαθμό ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρωπίνου δυναμικού φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού μέσα από τις ψηφιακές δράσεις που καλούνται να φέρουν εις πέρας σχεδόν σε καθημερινή βάση. Για το σκοπό αυτό, περιλαμβάνονται 45 ερωτήσεις με τις τιμές των απαντήσεων να είναι τύπου Likert, δηλαδή με τιμές που σημειώνουν διάταξη, έτσι ώστε να μετρήσουν τη σημαντικότητα, το ενδιαφέρον, τη συχνότητα, το βαθμό δηλαδή που κάτι ισχύει (Ζαφειρόπουλος, 2015). Συγκεκριμένα, πρόκειται για πενταβάθμιας κλίμακας ερωτήσεις, από το μικρότερο στο μεγαλύτερο βαθμό (1= καθόλου, 2= λίγο, 3= αρκετά, 4= πολύ, 5= πάρα πολύ) & (1= ποτέ, 2= σπάνια, 3= μερικές φορές, 4= συχνά, 5= σχεδόν πάντα).

Οι 8 υποκατηγορίες των ερωτήσεων του δεύτερου μέρους διαρθρώνονται ως εξής:

- Έξι (6) ερωτήσεις σχετικά με επεξεργασία, παραγωγή και αποθήκευση ψηφιακού περιεχομένου και πληροφοριών.
- Πέντε (5) ερωτήσεις που εξετάζουν τον βαθμό αξιολόγησης πληροφοριών και ιστοσελίδων κατά την περιήγηση.
- Τρεις (3) ερωτήσεις για τον βαθμό επικοινωνιακής ικανότητας με τρίτους και
- Τέσσερις (4) ερωτήσεις για την συνεργασία με τρίτους (ικανότητα, χρόνος, ανατροφοδότηση και δικτύωση).
- Δύο (2) ερωτήσεις για την ανάπτυξη και παρουσίαση ψηφιακού περιεχομένου.

- Δύο (2) ερωτήσεις σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα και πνευματικής ιδιοκτησίας και
- τρεις (3) ερωτήσεις σχετικά με την προσαρμογή πληροφοριών την κοινοποίηση και προέλευση αυτών.
- Επτά (7) ερωτήσεις περί ασφάλειας, κατά ποσό οι υπάλληλοι αποφεύγουν τις επιβλαβείς συμπεριφορές, και εξετάζουν την ασφάλεια ενός ψηφιακού περιβάλλοντος, ποιος είναι ο τρόπος που διαμοιράζονται ψηφιακές πληροφορίες και προστατεύουν την υγεία και ευημερία τους.
- Πέντε (5) ερωτήσεις για την εξιχνίαση της ψηφιακής τους ενσυναίσθησης, κατά ποσό μπορούν να συναισθανθούν τους συνάνθρωπους τους, σέβονται και παρέχουν βοήθεια προς τρίτους.
- Τρεις (3) ερωτήσεις για τον βαθμό που μπορούν να επιλύσουν προβλήματα, είτε σε επίπεδο τεχνικό (hardware) είτε σε επίπεδο λογισμικών προγραμμάτων (Software).
- Και τέσσερις (4) τελευταίες ερωτήσεις για τον εντοπισμό των αξιών και συμπεριφορών, καθώς και για το κατά ποσό εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και είναι πρόθυμοι να βελτιώσουν τις δεξιότητες τους.

3.6 Δείγμα και συλλογή δεδομένων

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από 214 υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού, 163 γυναίκες και 51 άνδρες, ανεξαρτήτου θέσης στον οργανισμό, τοποθεσίας, ειδικότητας, ηλικίας, μόρφωσης.

Η έρευνα ξεκίνησε από τις 15 Νοέμβριου 2023 έως και τις 24 Ιανουαρίου 2024 και η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν η εξής: Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε γενικές διευθύνσεις, περιφερειακές υπηρεσίες, Εφορείες Αρχαιοτήτων, μουσεία και εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού. Όλοι οι φορείς ενημερώθηκαν για το αντικείμενο της έρευνας και κλήθηκαν να προωθήσουν το ερωτηματολόγιο στο απασχολούμενο προσωπικό. Ακολουθήσαν και δυο υπενθυμίσεις για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου με σκοπό την συγκέντρωση ικανοποιητικού αριθμού απαντήσεων. Σε όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα κατέστη σαφές, ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις τους θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τις ανάγκες της έρευνας.

3.7 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι η εμπειρική μελέτη για τις ικανότητες ψηφιακού χαρακτήρα που διαθέτει το ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο απασχολείται σε φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού. Σ' αυτό το πλαίσιο είναι σημαντικό να αναφέρουμε την μεθοδολογία ανάλυσης των δεδομένων, των οποίων η συλλογή έγινε από το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο μέσω του Google Forms. Στην συνέχεια οι απαντήσεις εξήχθησαν στα υπολογιστικά φύλλα excel για να ακολουθήσει η στατιστική ανάλυση από το λογισμικό πρόγραμμα SPSS Statistics 3.2.. Πρωτίστως, πραγματοποιήθηκε η περιγραφική ανάλυση όλων των μεταβλητών και δημιουργήθηκαν οι αντίστοιχοι πίνακες ποσοτικών ποσοστών. Ακολούθησε ο υπολογισμός του Μέσου Όρου και της Τυπικής απόκλισης στις περιπτώσεις των διαβαθμιστήκων και ποσοτικών μεταβλητών. Τελευταία, εξετάστηκε η στατιστική σημαντικότητα μεταξύ τεσσάρων (4) δημογραφικών μεταβλητών (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο και θέση εργασίας) και έντεκα (11) ουσιαστικών ψηφιακών δεξιοτήτων του ερωτηματολογίου.

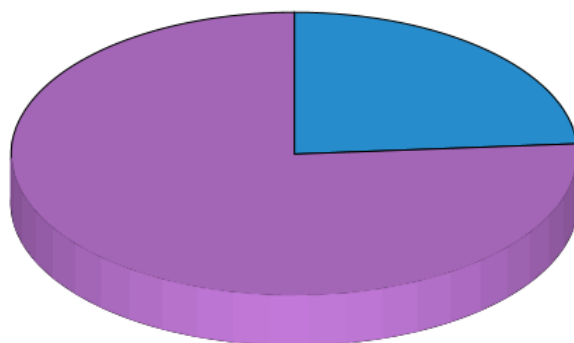
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Αποτελέσματα Έρευνας

4.1 Περιγραφική στατιστική

Πίνακας 6 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το φύλο

Ερ. 9.1.1. Φύλο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Άνδρας	51	23,8	23,8	23,8
Γυναίκα	163	76,2	76,2	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

9.1.1. Φύλο

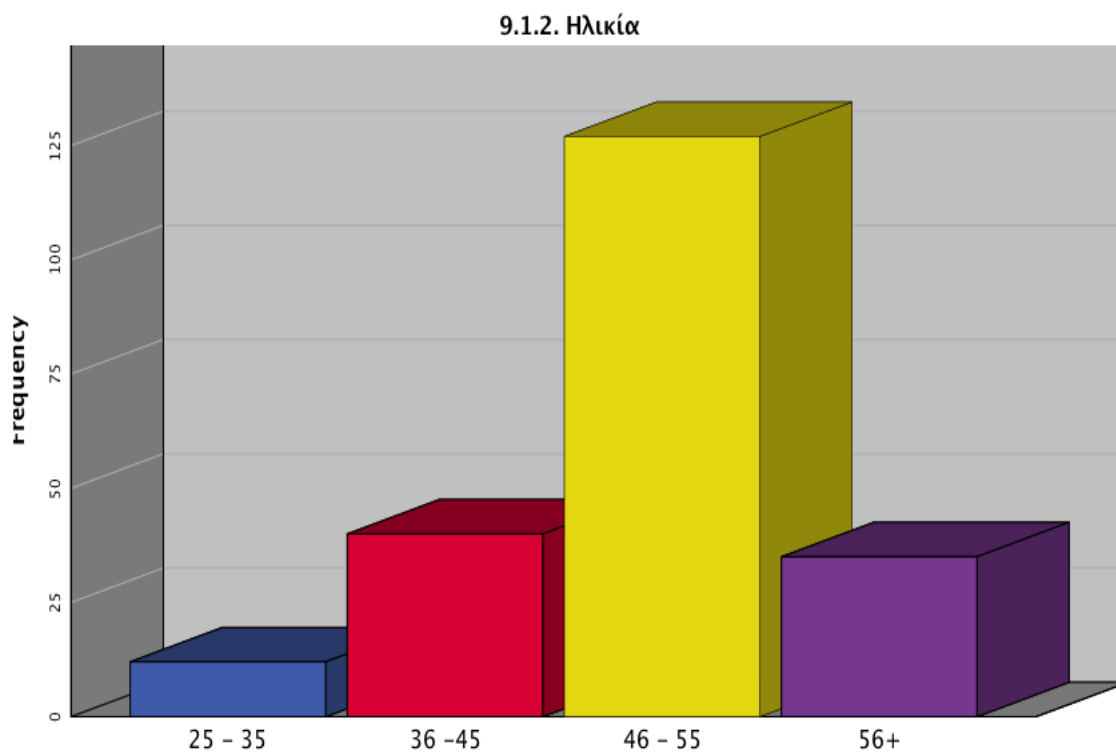

Διάγραμμα 1 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το φύλο

Σύμφωνα με τον **Πίνακα 6** προκύπτει ότι στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 214 υπάλληλοι φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού, από τους οποίους οι 51 (ποσοστό 23,8%) ήταν άντρες και οι 163 γυναίκες (ποσοστό 76,2%). Διαπιστώνεται πως οι γυναίκες υπερέχουν έναντι των άντρων με αναλογία περίπου 1 άντρας προς 3 γυναίκες.

Πίνακας 7 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την ηλικία

Ερ. 9.1.2. Ηλικία				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
25 - 35	12	5,6	5,6	5,6
36 -45	40	18,7	18,7	24,3
46 - 55	127	59,3	59,3	83,6
56+	35	16,4	16,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Διάγραμμα 2 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την ηλικία

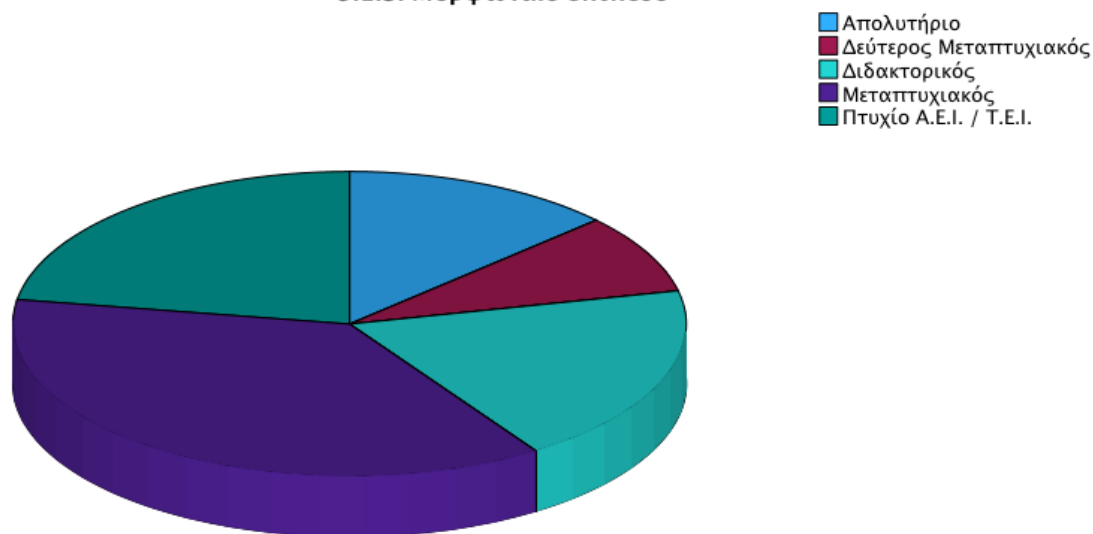
Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 7** προκύπτει πως από τους ερωτηθέντες που ανταποκρίθηκαν στο συγκεκριμένο ερώτημα, οι 12 (ποσοστό 5,6%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 25 με 35 ετών, ακολουθεί η ομάδα 56 ετών και άνω με 35 συμμετέχοντες (ποσοστό 16,4%), συνεχίζει η ηλικιακή ομάδα 36 με 45 ετών με 40 συμμετέχοντες (ποσοστό 18,7%) και το μεγαλύτερο ποσοστό 59,3% συγκεντρώνει η ηλικιακή ομάδα 46 με 55 ετών με 127 συμμετέχοντες.

Πίνακας 8 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το μορφωτικό τους επίπεδο.

Ερ. 9.1.3. Μορφωτικό επίπεδο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Απολυτήριο Λυκείου	28	13,1	13,1	13,1
Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	18	8,4	8,4	21,5
Διδακτορικός Τίτλος	41	19,2	19,2	40,7
Μεταπτυχιακός Τίτλος	79	36,9	36,9	77,6
Πτυχίο Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.	48	22,4	22,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

9.1.3. Μορφωτικό επίπεδο

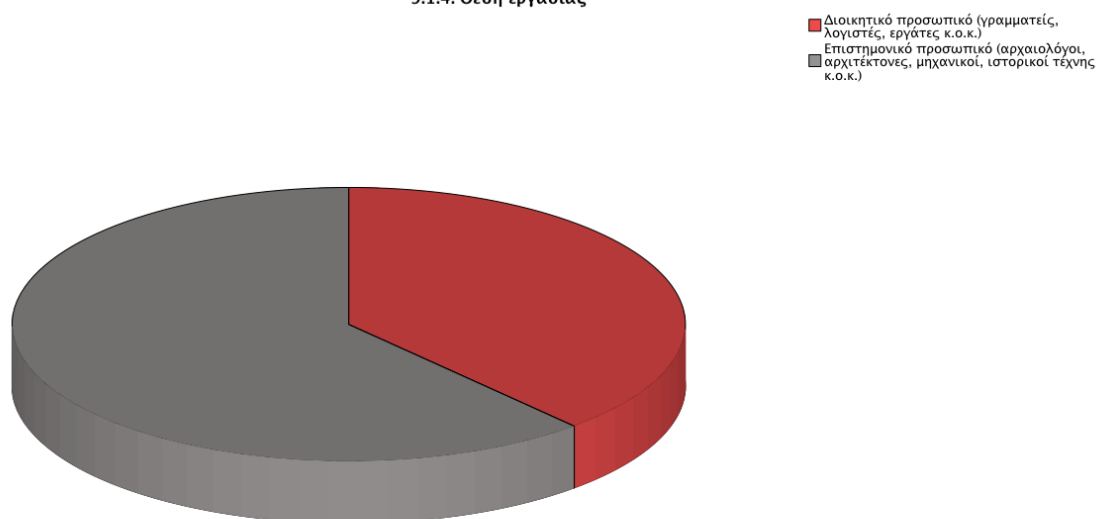
Διάγραμμα 3 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με το μορφωτικό τους επίπεδο.

Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 8** από τους 214 συμμετέχοντες στην έρευνα οι 79 (ποσοστό 36,9%) είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού Τίτλου, οι 48 (ποσοστό 22,4%) είναι απόφοιτοι Ανώτατου εκπαιδευτικού Ιδρύματος Α.Ε.Ι./ Τ.Ε.Ι, οι 41(ποσοστό 19,2%) έχουν αποκτήσει Διδακτορικό Τίτλο, 28 συμμετέχοντες (ποσοστό 13,1%) είναι απόφοιτοι Λυκείου και 18 (ποσοστό 8,4%) έχουν και Δεύτερο Μεταπτυχιακό Τίτλο.

Πίνακας 9 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση εργασίας τους.

Ερ. 9.1.4. Θέση εργασίας				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Διοικητικό προσωπικό (γραμματείς, λογιστές, εργάτες κ.ο.κ.)	82	38,3	38,3	38,3
Επιστημονικό προσωπικό (αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, ιστορικοί τέχνης κ.ο.κ.)	132	61,7	61,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

9.1.4. Θέση εργασίας

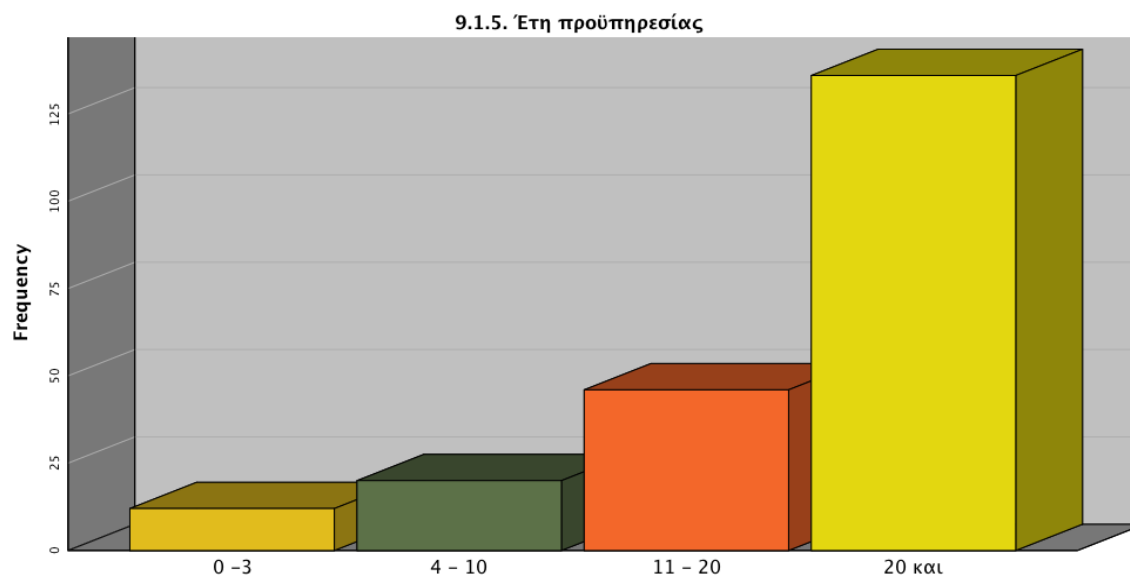

Διάγραμμα 4 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση εργασίας τους.

Σύμφωνα με τον **Πίνακα 9** η κατανομή για την θέση εργασίας πραγματοποιείται σε δυο καίριες κατηγορίες, στο επιστημονικό προσωπικό, θέση που καταλαμβάνουν 132 συμμετέχοντες με ποσοστό 61,7% και στο Διοικητικό προσωπικό με 82 συμμετέχοντες ποσοστό 38,3%.

Πίνακας 10 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.

Ερ. 9.1.5. Έτη προϋπηρεσίας				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
0 -3	12	5,6	5,6	5,6
11 - 20	46	21,5	21,5	27,1
20 και άνω	136	63,6	63,6	90,7
4 - 10	20	9,3	9,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

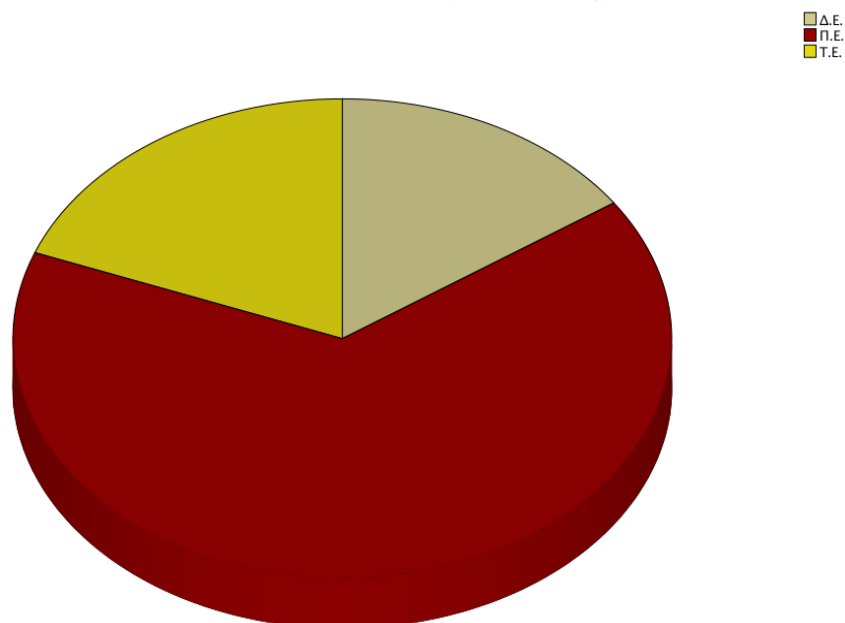
Διάγραμμα 5 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 10** προκύπτει πως από τους ερωτηθέντες που ανταποκρίθηκαν στο συγκεκριμένο ερώτημα, οι 12 (ποσοστό 5,6%) έχουν έτη προϋπηρεσίας από 0 έως 3 έτη, στη συνέχεια 20 συμμετέχοντες (ποσοστό 9,3%) με έτη προϋπηρεσίας 4 έως 10 έτη, ακολουθούν 46 συμμετέχοντες (ποσοστό 21,5%) με χρόνια προϋπηρεσίας από 11 έως 20 και το μεγαλύτερο ποσοστό 63,6% συγκεντρώνουν 136 συμμετέχοντες με έτη προϋπηρεσίας 20 έτη και άνω.

Πίνακας 11 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την υπηρεσιακή τους κατάταξη.

Ερ. 9.1.6. Υπηρεσιακή κατάταξη				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Δ.Ε.	33	15,4	15,4	15,4
Π.Ε.	140	65,4	65,4	80,8
Τ.Ε.	41	19,2	19,2	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

9.1.6. Υπηρεσιακή κατάταξη

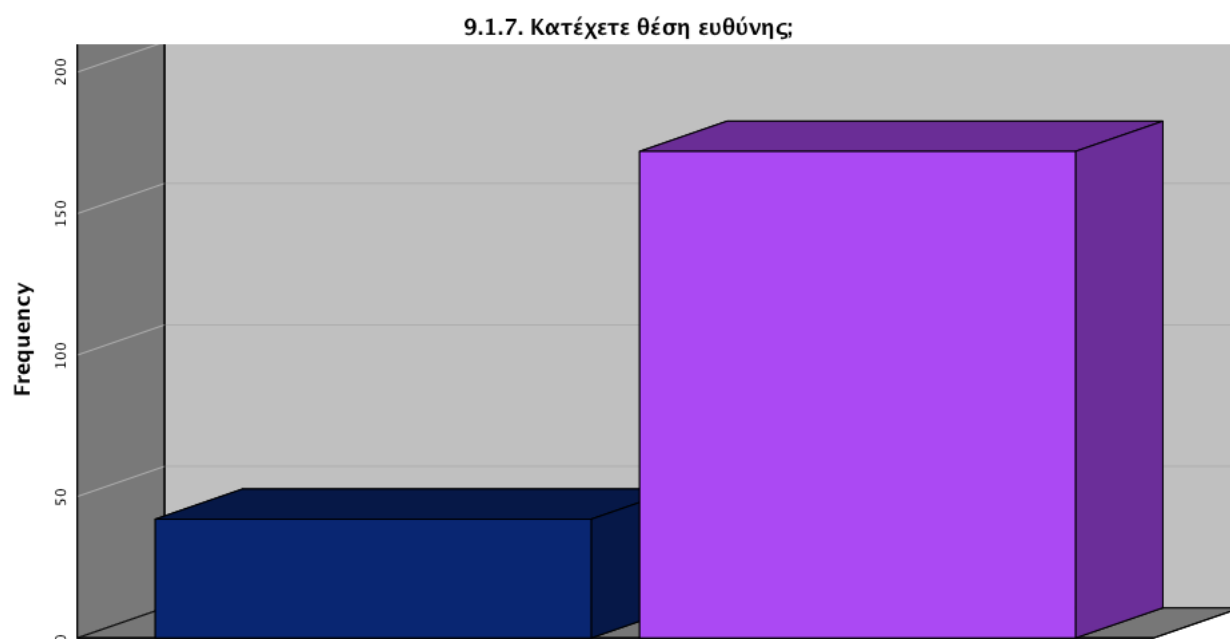
Διάγραμμα 6 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την υπηρεσιακή τους κατάταξη.

Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 11** από τους 214 συμμετέχοντες οι 140 (ποσοστό 65,4%) έχουν Π.Ε. υπηρεσιακή κατάταξη, συνεχίζουν οι 41 Τ.Ε. με ποσοστό 19,2% και καταλήγουμε στους 33 Δ.Ε. με ποσοστό 15,4%.

Πίνακας 12 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση ευθύνης.

9.1.7. Κατέχετε θέση ευθύνης;				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	42	19,6	19,6	19,6
Όχι	172	80,4	80,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Διάγραμμα 7 Κατανομή συμμετεχόντων στην έρευνα σύμφωνα με την θέση ευθύνης.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 12 η κατανομή για την κατοχή ή όχι θέσης ευθύνης πραγματοποιείται σε δυο κατηγορίες, στους 172 μη κατέχοντες θέση ευθύνης (ποσοστό 80,4%) και στους 42 κατέχοντες θέση ευθύνης (ποσοστό 19,6%).

1. Διαχείριση, κατανόηση και χρήση των πληροφοριών.

1.1. Διαχειρίζομαι δεδομένα, πληροφορίες και ψηφιακό περιεχόμενο

Πίνακας 13 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.1.) “Χρησιμοποιώ με επιδεξιότητα λογισμικά για την ολοκλήρωση των εργασιών μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	3	1,4	1,4	1,4
Λίγο	8	3,7	3,7	5,1
Αρκετά	35	16,4	16,4	21,5
Πολύ	72	33,6	33,6	55,1
Πάρα πολύ	96	44,9	44,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον **Πίνακα 13** προκύπτει ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων στην έρευνα, οι 96 (ποσοστό 44,9%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 72 (ποσοστό 33,6%) “Πολύ” / οι 35 (ποσοστό 16,4%) “Αρκετά” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Λίγο” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Καθόλου”. Συμπεραίνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 78,5%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 14 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.2.) “Μπορώ να χρησιμοποιώ διάφορα εργαλεία για να αποθηκεύω και να διαχειρίζομαι πληροφορίες.”

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	2	0,9	0,9	0,9
Λίγο	8	3,7	3,7	4,7
Αρκετά	24	11,2	11,2	15,9
Πολύ	62	29,0	29,0	44,9
Πάρα πολύ	118	55,1	55,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τον **Πίνακα 14** προκύπτουν οι ακόλουθες απαντήσεις του δείγματος, οι 118 συμμετέχοντες (ποσοστό 55,1%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 62 (ποσοστό 29,0%) “Πολύ” / οι 24 (ποσοστό 11,2%) “Αρκετά” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Λίγο” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Καθόλου”. Συμπεραίνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 84,1%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ”.

Πίνακας 15 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.3.) “Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	6	2,8	2,8	2,8
Λίγο	16	7,5	7,5	10,3

Αρκετά	52	24,3	24,3	34,6
Πολύ	83	38,8	38,8	73,4
Πάρα πολύ	57	26,6	26,6	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 15** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 83 συμμετέχοντες (ποσοστό 38,8%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 57 (ποσοστό 26,6%) “Πάρα πολύ” / οι 52 (ποσοστό 24,3%) “Αρκετά” / οι 16 (ποσοστό 7,5%) “Λίγο” και οι 6 (ποσοστό 2,8%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 65,4%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ”.

Πίνακας 16 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.4.) “Μπορώ να παράγω ψηφιακό περιεχόμενο που πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις των ψηφιακών μου ικανοτήτων”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	5	2,3	2,3	2,3
Λίγο	12	5,6	5,6	7,9
Αρκετά	34	15,9	15,9	23,8
Πολύ	82	38,3	38,3	62,1
Πάρα πολύ	81	37,9	37,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 16** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 82 συμμετέχοντες (ποσοστό 38,3%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 81 (ποσοστό 37,9%) “Πάρα πολύ” / οι 34 (ποσοστό 15,9%) “Αρκετά” / οι 12 (ποσοστό 5,6%) “Λίγο” και οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 76,2%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ”.

Πίνακας 17 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.5.) “Αποθηκεύω χρήσιμα ψηφιακά αρχεία απευθείας στο σωστό φάκελο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	3	1,4	1,4	1,4
Λίγο	2	0,9	0,9	2,3
Αρκετά	14	6,5	6,5	8,9
Πολύ	54	25,2	25,2	34,1
Πάρα πολύ	141	65,9	65,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον **Πίνακα 17** προκύπτει ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων στην έρευνα οι 141 (ποσοστό 65,9%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 54 (ποσοστό 25,2%) “Πολύ” / οι 14 (ποσοστό 6,5%) “Αρκετά” / οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Λίγο”

και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Καθόλου”. Συμπεραίνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 91,1%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ”.

Πίνακας 18 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (1.1.6.) “Τηρώ με συνέπεια την ονομασία των ψηφιακών αρχείων”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	3	1,4	1,4	1,4
Λίγο	8	3,7	3,7	5,1
Αρκετά	23	10,7	10,7	15,9
Πολύ	68	31,8	31,8	47,7
Πάρα πολύ	112	52,3	52,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 18** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 112 συμμετέχοντες (ποσοστό 52,3%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 68 (ποσοστό 31,8%) “Πολύ” / οι 23 (ποσοστό 10,7%) “Αρκετά” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Λίγο” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 84,1%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ”.

2. Αξιολόγηση των πληροφοριών

2.1. Περιηγούμαι στο διαδίκτυο και αναζητώ δεδομένα, πληροφορίες και ψηφιακό περιεχόμενο.

2.2. Φιλτράρω και αξιολογώ δεδομένα, πληροφορίες και ψηφιακό περιεχόμενο.

Πίνακας 19 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση “(2.1.1.) “Είμαι σε θέση να αναζητώ και να έχω πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	1	0,5	0,5	0,5
Λίγο	4	1,9	1,9	2,3
Αρκετά	28	13,1	13,1	15,4
Πολύ	69	32,2	32,2	47,7
Πάρα πολύ	112	52,3	52,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 19** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 112 (ποσοστό 52,3%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 69 (ποσοστό 32,2%) απάντησαν “Πολύ” / οι 28 (ποσοστό 13,1%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 4 (ποσοστό 1,9%) “Λίγο” και ο 1 (ποσοστό 0,5%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 84,5%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 20 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση “(2.1.2.) “Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	1	0,5	0,5	0,5
Λίγο	3	1,4	1,4	1,9
Αρκετά	18	8,4	8,4	10,3
Πολύ	80	37,4	37,4	47,7
Πάρα πολύ	112	52,3	52,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του Πίνακα 20 συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 112 (ποσοστό 52,3%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 80 (ποσοστό 37,4%) απάντησαν “Πολύ” / οι 18 (ποσοστό 8,4%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 3 (ποσοστό 1,4%) επέλεξαν απάντηση “Λίγο” και ο 1 (ποσοστό 0,5%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 89,7%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 21 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.1.) “Ελέγχο την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	3	1,4	1,4	1,4
Λίγο	11	5,1	5,1	6,5
Αρκετά	34	15,9	15,9	22,4
Πολύ	93	43,5	43,5	65,9
Πάρα πολύ	73	34,1	34,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον Πίνακα 21 συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 93 (ποσοστό 43,5%) απάντησαν “Πολύ” / οι 73 συμμετέχοντες (ποσοστό 34,1%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 34 (ποσοστό 15,9%) “Αρκετά” / οι 11 (ποσοστό 5,1%) απάντησαν “Λίγο” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 77,6%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 22 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.2.) “Ελέγχο αν οι πληροφορίες που βρήκα είναι ενημερωμένες”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	1	0,5	0,5	0,5
Λίγο	6	2,8	2,8	3,3
Αρκετά	36	16,8	16,8	20,1
Πολύ	93	43,5	43,5	63,6

Πάρα πολύ	78	36,4	36,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 22** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 93 απάντησαν (ποσοστό 43,5%) “Πολύ” / οι 78 συμμετέχοντες (ποσοστό 36,4%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 36 (ποσοστό 16,8%) “Αρκετά” / οι 6 (ποσοστό 2,8%) “Λίγο” και ο 1 (ποσοστό 0,5%) απάντησε “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 79,9%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 23 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.3.) “Μπορώ να κατανοώ τις πληροφορίες που λαμβάνω από το Διαδίκτυο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	1	0,5	0,5	0,5
Λίγο	2	0,9	0,9	1,4
Αρκετά	25	11,7	11,7	13,1
Πολύ	84	39,3	39,3	52,3
Πάρα πολύ	102	47,7	47,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 23** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 102 συμμετέχοντες (ποσοστό 47,7%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 84 (ποσοστό 39,3%) απάντησαν “Πολύ” / οι 25 (ποσοστό 11,7%) “Αρκετά” / οι 2 (ποσοστό 0,9%) επέλεξαν την απάντηση “Λίγο” και ο 1 (ποσοστό 0,5%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 87%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 24 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (2.2.4.) “Εξετάζω σχολαστικά και αξιολογώ τις πληροφορίες που λαμβάνω στο Διαδίκτυο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	2	0,9	0,9	0,9
Λίγο	4	1,9	1,9	2,8
Αρκετά	36	16,8	16,8	19,6
Πολύ	87	40,7	40,7	60,3
Πάρα πολύ	85	39,7	39,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον **Πίνακα 24** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 87 απάντησαν (ποσοστό 40,7%) “Πολύ” / οι 85 συμμετέχοντες (ποσοστό 39,7%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 36 (ποσοστό 16,8%) “Αρκετά” / οι 4 (ποσοστό 1,9%)

“Λίγο” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 80,4%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

3. Επικοινωνία και συνεργασία

3.1. Επικοινωνία με άλλους

3.2. Συνεργασία με άλλους

Πίνακας 25 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.1.) “Μπορώ να επικοινωνώ με άλλους σε ψηφιακά περιβάλλοντα (π.χ. με εικόνες, κείμενα, βίντεο, κοκ.)”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	2	0,9	0,9	0,9
Λίγο	5	2,3	2,3	3,3
Αρκετά	21	9,8	9,8	13,1
Πολύ	71	33,2	33,2	46,3
Πάρα πολύ	115	53,7	53,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 25** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 115 (ποσοστό 53,7%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 71 (ποσοστό 33,2%) “Πολύ” / οι 21 (ποσοστό 9,8%) “Αρκετά” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Λίγο” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 86,9%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 26 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.2.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να διατυπώνω με σαφήνεια τις απόψεις μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	2	0,9	0,9	0,9
Λίγο	5	2,3	2,3	3,3
Αρκετά	19	8,9	8,9	12,1
Πολύ	94	43,9	43,9	56,1
Πάρα πολύ	94	43,9	43,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 26** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, υπάρχει ισοψηφία μεταξύ των συμμετεχόντων με τις απαντήσεις “Πάρα πολύ” & “Πολύ” 94 (ποσοστό 43,9%) έκαστος, οι 19 (ποσοστό 8,9%) “Αρκετά” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Λίγο” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 87,8%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 27 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.1.3.) “Είμαι προσεκτικός και προσπαθώ να διασφαλίσω ότι οι αναρτήσεις μου δεν αναστατώνουν τους άλλους”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	4	1,9	1,9	1,9
Λίγο	2	0,9	0,9	2,8
Αρκετά	16	7,5	7,5	10,3
Πολύ	72	33,6	33,6	43,9
Πάρα πολύ	120	56,1	56,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον **Πίνακα 27** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 120 (ποσοστό 56,1%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 72 συμμετέχοντες (ποσοστό 33,6%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 16 (ποσοστό 7,5%) “Αρκετά” / οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Λίγο” και οι 4 (ποσοστό 1,9%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 89,7%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 28 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.1.) “Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	9	4,2	4,2	4,2
Λίγο	31	14,5	14,5	18,7
Αρκετά	67	31,3	31,3	50,0
Πολύ	68	31,8	31,8	81,8
Πάρα πολύ	39	18,2	18,2	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 28** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 68 (ποσοστό 32,8%) απάντησαν “Πολύ” / οι 67 (ποσοστό 31,3%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 39 (ποσοστό 18,2%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 31 (ποσοστό 14,5%) “Λίγο” και οι 9 (ποσοστό 4,2%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 29 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.2.) “Διαθέτω επαρκή χρόνο και καταβάλλω αρκετή προσπάθεια στη διαδικτυακή δικτύωση με συναδέλφους”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	23	10,7	10,7	10,7
Λίγο	43	20,1	20,1	30,8
Αρκετά	83	38,8	38,8	69,6
Πολύ	45	21,0	21,0	90,7
Πάρα πολύ	20	9,3	9,3	100,0

Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 29** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 83 (ποσοστό 38,8%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 45 (ποσοστό 21,0%) απάντησαν “Πολύ” / οι 43 (ποσοστό 20,1%) απάντησαν “Λίγο” / οι 23 (ποσοστό 10,7%) “Καθόλου” και οι 20 (ποσοστό 9,3%) “Πάρα πολύ”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 30 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.3.) “Χρησιμοποιώ το διαδίκτυο για να ανατροφοδοτώ την επικοινωνία με τους συναδέλφους μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	16	7,5	7,5	7,5
Λίγο	32	15,0	15,0	22,4
Αρκετά	71	33,2	33,2	55,6
Πολύ	51	23,8	23,8	79,4
Πάρα πολύ	44	20,6	20,6	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του **Πίνακα 30** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 71 (ποσοστό 33,2%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 51 (ποσοστό 23,8%) απάντησαν “Πολύ” / οι 44 (ποσοστό 20,6%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 32 (ποσοστό 15,0%) “Λίγο” και οι 16 (ποσοστό 7,5%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 31 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (3.2.4.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	3	1,4	1,4	1,4
Λίγο	10	4,7	4,7	6,1
Αρκετά	25	11,7	11,7	17,8
Πολύ	82	38,3	38,3	56,1
Πάρα πολύ	94	43,9	43,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τον **Πίνακα 31** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 94 (ποσοστό 43,9%) επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ” / οι 82 συμμετέχοντες (ποσοστό 38,3%) απάντησαν “Πολύ” / οι 25 (ποσοστό 11,7%) “Αρκετά” / οι 10 (ποσοστό 4,7%) “Λίγο” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 82,2%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

4. Δημιουργία Ψηφιακού Περιεχομένου

4.1. Ικανότητες Δημιουργίας & Ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου.

4.2. Ενσωμάτωση και αναδιάρθρωση του ψηφιακού περιεχομένου.

4.3. Πνευματικά δικαιώματα & άδειες χρήσης.

Πίνακας 32 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.1.1.) “Γνωρίζω διάφορους τρόπους δημιουργίας και επεξεργασίας ψηφιακού περιεχομένου (π.χ., βίντεο, φωτογραφίες, κείμενα, κινούμενη εικόνα, κοκ.)”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	5	2,3	2,3	2,3
Λίγο	23	10,7	10,7	13,1
Αρκετά	57	26,6	26,6	39,7
Πολύ	81	37,9	37,9	77,6
Πάρα πολύ	48	22,4	22,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 32** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 81 (ποσοστό 37,9%) απάντησαν “Πολύ” / οι 57 (ποσοστό 26,6%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 48 (ποσοστό 22,4%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 23 (ποσοστό 10,7%) “Λίγο” και οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 33 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.1.2.) “Είμαι σε θέση να παρουσιάζω με ακρίβεια αυτό που θέλω να εκφράσω μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	2	0,9	0,9	0,9
Λίγο	23	10,7	10,7	11,7
Αρκετά	53	24,8	24,8	36,4
Πολύ	83	38,8	38,8	75,2
Πάρα πολύ	53	24,8	24,8	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 33** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 83 (ποσοστό 38,8%) απάντησαν “Πολύ” / υπάρχει ισοψηφία μεταξύ των συμμετεχόντων με τις απαντήσεις “Πάρα πολύ” & “Αρκετά” 53 (ποσοστό 24,8%) έκαστος, / οι 23 (ποσοστό 10,7%) “Λίγο” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 34 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.1.) “Προσαρμόζω και ενσωματώνω ψηφιακό περιεχόμενο στις προσωπικές μου αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	30	14,0	14,0	14,0
Λίγο	35	16,4	16,4	30,4
Αρκετά	54	25,2	25,2	55,6
Πολύ	55	25,7	25,7	81,3
Πάρα πολύ	40	18,7	18,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του Πίνακα 34 συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 55 (ποσοστό 25,7%) απάντησαν “Πολύ”/ οι 54 (ποσοστό 25,2%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 40 (ποσοστό 18,7%) “Πάρα πολύ” / οι 35 (ποσοστό 16,4%) “Λίγο” και οι 30 (ποσοστό 14,0%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 35 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.2.) “Κοινοποιώ υλικό που δημιουργήθηκε από εμένα και από άλλα άτομα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	31	14,5	14,5	14,5
Λίγο	55	25,7	25,7	40,2
Αρκετά	58	27,1	27,1	67,3
Πολύ	44	20,6	20,6	87,9
Πάρα πολύ	26	12,1	12,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του Πίνακα 35 συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 58 (ποσοστό 27,1%) απάντησαν “Αρκετά” / οι 55 (ποσοστό 25,7%) απάντησαν “Λίγο” / οι 44 (ποσοστό 20,6%) απάντησαν “Πολύ” / οι 31 (ποσοστό 14,5%) “Καθόλου” και οι 26 (ποσοστό 12,1%) “Πάρα πολύ”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 36 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.2.3.) “Σε περίπτωση ανάπτυξης νέου ψηφιακού περιεχομένου, αναφέρω την πηγή προέλευσης των πληροφοριών”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	8	3,7	3,7	3,7
Λίγο	17	7,9	7,9	11,7
Αρκετά	30	14,0	14,0	25,7
Πολύ	55	25,7	25,7	51,4
Πάρα πολύ	104	48,6	48,6	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τον **Πίνακα 36** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 104 (ποσοστό 48,6%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 55 συμμετέχοντες (ποσοστό 25,7%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 30 (ποσοστό 14,0%) “Αρκετά” / οι 17 (ποσοστό 7,9%) “Λίγο” και οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν το 50% των συμμετεχόντων επέλεξαν την απάντηση “Πάρα πολύ”.

Πίνακας 37 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.3.1.) “Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	11	5,1	5,1	5,1
Λίγο	11	5,1	5,1	10,3
Αρκετά	30	14,0	14,0	24,3
Πολύ	48	22,4	22,4	46,7
Πάρα πολύ	114	53,3	53,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 37** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 114 (ποσοστό 53,3%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 48 συμμετέχοντες (ποσοστό 22,4%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 30 (ποσοστό 14,0%) “Αρκετά” / οι 11 (ποσοστό 5,1%) “Λίγο” και οι 11 (ποσοστό 5,1%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 75,8%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

Πίνακας 38 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (4.3.2.) “Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησία”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Καθόλου	12	5,6	5,6	5,6
Λίγο	10	4,7	4,7	10,3
Αρκετά	26	12,1	12,1	22,4
Πολύ	46	21,5	21,5	43,9
Πάρα πολύ	120	56,1	56,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 38** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 120 (ποσοστό 56,1%) απάντησαν “Πάρα πολύ” / οι 46 συμμετέχοντες (ποσοστό 21,5%) επέλεξαν την απάντηση “Πολύ” / οι 26 (ποσοστό 12,1%) “Αρκετά” / οι 10 (ποσοστό 4,7%) “Λίγο” και οι 12 (ποσοστό 5,6%) “Καθόλου”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 77,6%) απαντούν “Πάρα πολύ” & “Πολύ.”

5. Ασφάλεια

5.1. Προστατεύω τα προσωπικά δεδομένα και το απόρρητο

5.2. Προστατεύω την υγεία και την ευημερία

Πίνακας 39 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.1.) “Προβληματίζομαι και εξετάζω εάν ένα ψηφιακό περιβάλλον είναι ασφαλής χώρος.”

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	5	2,3	2,3	3,3
Μερικές φορές	29	13,6	13,6	16,8
Συχνά	75	35,0	35,0	51,9
Σχεδόν πάντα	103	48,1	48,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 39** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 103 (ποσοστό 48,1%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 75 συμμετέχοντες (ποσοστό 35,0%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 29 (ποσοστό 13,6%) “Μερικές φορές” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Σπάνια” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν το 50% των συμμετεχόντων επέλεξαν την απάντηση “Σχεδόν πάντα”.

Πίνακας 40 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.2.) “Είμαι προσεκτικός με τις προσωπικές μου πληροφορίες που αναρτώ στο διαδίκτυο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	1	0,5	0,5	0,5
Σπάνια	5	2,3	2,3	2,8
Μερικές φορές	8	3,7	3,7	6,5
Συχνά	41	19,2	19,2	25,7
Σχεδόν πάντα	159	74,3	74,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 40** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 159 (ποσοστό 74,3%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 41 συμμετέχοντες (ποσοστό 19,2%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Μερικές φορές” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Σπάνια” και ο 1 (ποσοστό 0,5%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 74,3%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα”.

Πίνακας 41 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.3.) “Είμαι προσεκτικός με τις πληροφορίες άλλων ανθρώπων που βρίσκονται αναρτημένες στο διαδίκτυο.”

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	2	0,9	0,9	1,9
Μερικές φορές	13	6,1	6,1	7,9
Συχνά	48	22,4	22,4	30,4

Σχεδόν πάντα	149	69,6	69,6	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 41** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 149 (ποσοστό 69,6%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 48 συμμετέχοντες (ποσοστό 22,4%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 13 (ποσοστό 6,1%) “Μερικές φορές” / οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Σπανία” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 92,0%) απαντούν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 42 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.1.4.) “Όταν μοιράζομαι ψηφιακές πληροφορίες, είμαι σε θέση να προστατεύω την ιδιωτική μου ζωή και την ασφάλειά μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	4	1,9	1,9	2,8
Μερικές φορές	15	7,0	7,0	9,8
Συχνά	74	34,6	34,6	44,4
Σχεδόν πάντα	119	55,6	55,6	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 42** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 119 (ποσοστό 55,6%) “Σχεδόν πάντα” / οι 74 συμμετέχοντες (ποσοστό 34,6%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 15 (ποσοστό 7,0%) “Μερικές φορές” / οι 4 (ποσοστό 1,9%) “Σπανία” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 90,2%) απαντούν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 43 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.1.) “Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	3	1,4	1,4	1,4
Σπάνια	6	2,8	2,8	4,2
Μερικές φορές	30	14,0	14,0	18,2
Συχνά	87	40,7	40,7	58,9
Σχεδόν πάντα	88	41,1	41,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 43** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 88 (ποσοστό 41,1%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 87 συμμετέχοντες (ποσοστό 40,7%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 30 (ποσοστό 14,0%) “Μερικές φορές” / οι 6 (ποσοστό 2,8%) “Σπανία” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται

πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 81,8%) απαντούν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 44 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.2.) “Αποφεύγω συμπεριφορές που είναι επιβλαβείς για την υγεία και την ευημερία μου στα κοινωνικά δίκτυα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	5	2,3	2,3	3,3
Μερικές φορές	9	4,2	4,2	7,5
Συχνά	65	30,4	30,4	37,9
Σχεδόν πάντα	133	62,1	62,1	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Συμφώνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 44** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 133 (ποσοστό 62,1%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 65 συμμετέχοντες (ποσοστό 30,4%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 9 (ποσοστό 4,2%) “Μερικές φορές” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Σπάνια” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 92,5%) απαντούν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 45 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (5.2.3.) “Πριν προβώ σε μια ψηφιακή δραστηριότητα (π.χ. πριν ανεβάσω μια φωτογραφία, ή πριν σχολιάσω ...), σκέπτομαι τις πιθανές συνέπειες”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	3	1,4	1,4	2,3
Μερικές φορές	15	7,0	7,0	9,3
Συχνά	52	24,3	24,3	33,6
Σχεδόν πάντα	142	66,4	66,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 45** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 142 (ποσοστό 66,4%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 52 συμμετέχοντες (ποσοστό 24,3%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 15 (ποσοστό 7,0%) “Μερικές φορές” / οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Σπάνια” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 90,7%) απαντούν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

6. Δεξιότητες ψηφιακής ενσυναίσθησης

Πίνακας 46 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.1.) “Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	6	2,8	2,8	2,8
Σπάνια	9	4,2	4,2	7,0
Μερικές φορές	48	22,4	22,4	29,4
Συχνά	70	32,7	32,7	62,1
Σχεδόν πάντα	81	37,9	37,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 46** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 81 (ποσοστό 37,9%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 70 συμμετέχοντες (ποσοστό 32,7%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 48 (ποσοστό 22,4%) “Μερικές φορές” / οι 9 (ποσοστό 4,2%) “Σπάνια” και οι 6 (ποσοστό 2,8%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 70,6%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 47 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.2.) “Είμαι πρόθυμος να βοηθήσω άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	5	2,3	2,3	2,3
Σπάνια	14	6,5	6,5	8,9
Μερικές φορές	50	23,4	23,4	32,2
Συχνά	61	28,5	28,5	60,7
Σχεδόν πάντα	84	39,3	39,3	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Από τα στοιχεία του **Πίνακα 47** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 84 (ποσοστό 39,3%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 61 (ποσοστό 28,5%) απάντησαν “Συχνά” / οι 50 (ποσοστό 23,4%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 14 (ποσοστό 6,5%) “Σπάνια” και οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 48 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.3.) “Σέβομαι τους άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	2	0,9	0,9	1,9

Μερικές φορές	15	7,0	7,0	8,9
Συχνά	55	25,7	25,7	34,6
Σχεδόν πάντα	140	65,4	65,4	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 48** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 140 (ποσοστό 65,4%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 55 (ποσοστό 25,7%) απάντησαν “Συχνά” / οι 15 (ποσοστό 7,0%) “Μερικές φορές” / οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Σπάνια” και οι 2 (ποσοστό 0,9%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 91,1%) απαντήσαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 49 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.4.) “Λαμβάνω υπόψη τη γνώμη των άλλων σε ψηφιακά περιβάλλοντα”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	3	1,4	1,4	1,4
Σπάνια	14	6,5	6,5	7,9
Μερικές φορές	52	24,3	24,3	32,2
Συχνά	76	35,5	35,5	67,8
Σχεδόν πάντα	69	32,2	32,2	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 49** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 76 (ποσοστό 35,5%) απάντησαν “Συχνά” / οι 69 συμμετέχοντες (ποσοστό 32,2%) επέλεξαν την απάντηση “Σχεδόν πάντα” / οι 52 (ποσοστό 24,3%) “Μερικές φορές” / οι 14 (ποσοστό 6,5%) “Σπάνια” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 67,7%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 50 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (6.1.5.) “Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	3	1,4	1,4	1,4
Σπάνια	6	2,8	2,8	4,2
Μερικές φορές	21	9,8	9,8	14,0
Συχνά	88	41,1	41,1	55,1
Σχεδόν πάντα	96	44,9	44,9	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του **Πίνακα 50** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, / οι 96 (ποσοστό 44,9%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 88 (ποσοστό 41,1%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 21 (ποσοστό 9,8%) απάντησαν

“Μερικές φορές” / οι 6 (ποσοστό 2,8%) “Σπάνια” και οι 3 (ποσοστό 1,4%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 86%) απαντήσαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

7. Επίλυση προβλημάτων

Πίνακας 51 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.1.) “Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να επιλύω προβλήματα που αντιμετωπίζω κατά την εργασία μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Σπάνια	8	3,7	3,7	3,7
Μερικές φορές	35	16,4	16,4	20,1
Συχνά	86	40,2	40,2	60,3
Σχεδόν πάντα	85	39,7	39,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 51** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, / οι 85 (ποσοστό 39,7%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 86 (ποσοστό 40,2%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 35 (ποσοστό 16,4%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Σπάνια”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 79,7%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 52 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.2.) “Το διαδίκτυο με βοηθάει να βρω τρόπους επίλυσης προβλημάτων”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Σπάνια	8	3,7	3,7	3,7
Μερικές φορές	33	15,4	15,4	19,2
Συχνά	87	40,7	40,7	59,8
Σχεδόν πάντα	86	40,2	40,2	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 52** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 87 (ποσοστό 40,7%) απάντησαν “Συχνά” / οι 86 (ποσοστό 40,2%) επέλεξαν την απάντηση “Σχεδόν πάντα” / οι 3 (ποσοστό 15,4%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Σπάνια”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 80,9%) απαντήσαν “Σχεδόν πάντα” & “Συχνά”.

Πίνακας 53 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (7.1.3.) “Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	2	0,9	0,9	0,9
Σπάνια	5	2,3	2,3	3,3
Μερικές φορές	65	30,4	30,4	33,6
Συχνά	104	48,6	48,6	82,2
Σχεδόν πάντα	38	17,8	17,8	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του **Πίνακα 53** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 104 (ποσοστό 48,6%) απάντησαν “Συχνά” / οι 65 (ποσοστό 30,4%) επέλεξαν την απάντηση “Μερικές φορές” / οι 38 (ποσοστό 17,8%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 5 (ποσοστό 2,3%) “Σπάνια” / και οι 2 (ποσοστό 0.9%) απάντησαν “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν το 50% των συμμετεχόντων επέλεξαν την απάντηση “Συχνά”.

8. Στάσεις, αξίες & συμπεριφορές

Πίνακας 54 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.1.) “Διστάζω να δοκιμάσω νέες εφαρμογές στο διαδίκτυο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	21	9,8	9,8	9,8
Σπάνια	52	24,3	24,3	34,1
Μερικές φορές	90	42,1	42,1	76,2
Συχνά	43	20,1	20,1	96,3
Σχεδόν πάντα	8	3,7	3,7	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του **Πίνακα 54** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 90 (ποσοστό 42,1%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 52 (ποσοστό 24,3%) απάντησαν “Σπάνια” / οι 43 (ποσοστό 20,1%) απάντησαν “Συχνά” / οι 21 (ποσοστό 9,8%) “Πότε” και οι 8 (ποσοστό 3,7%) “Σχεδόν πάντα”. Διαπιστώνεται πως η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (ποσοστό 86,5%) συγκεντρώνονται σε τρεις απαντήσεις είναι “Μερικές φορές” , “Σπάνια” & “Συχνά”.

Πίνακας 55 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.2.) “Δεν μπορώ να συμβαδίσω με τις εξελίξεις των εφαρμογών στο διαδίκτυο”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	32	15,0	15,0	15,0
Σπάνια	71	33,2	33,2	48,1
Μερικές φορές	69	32,2	32,2	80,4
Συχνά	36	16,8	16,8	97,2
Σχεδόν πάντα	6	2,8	2,8	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τα στοιχεία του **Πίνακα 55** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 71 (ποσοστό 33,2%) απάντησαν “Σπάνια” / οι 69 (ποσοστό 32,2%) επέλεξαν την απάντηση “Μερικές φορές” / οι 36 (ποσοστό 16,8%) απάντησαν “Συχνά” / οι 32 (ποσοστό 15,0%) “Ποτέ” / και οι 6 (ποσοστό 2,8%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σχεδόν σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

Πίνακας 56 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.3.) “Εάν αντιμετωπίζω προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου, συνήθως μπορώ να τα επιλύσω μόνος μου”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	4	1,9	1,9	1,9
Σπάνια	22	10,3	10,3	12,1
Μερικές φορές	95	44,4	44,4	56,5
Συχνά	62	29,0	29,0	85,5
Σχεδόν πάντα	31	14,5	14,5	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Παρατηρώντας τα στοιχεία του **Πίνακα 56** συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, / οι 95 (ποσοστό 44,4%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 62 (ποσοστό 29,0%) επέλεξαν την απάντηση “Συχνά” / οι 31 (ποσοστό 14,5%) απάντησαν “Σχεδόν πάντα” / οι 22 (ποσοστό 10,3%) “Σπάνια” / και οι 4 (ποσοστό 1,9%) απάντησαν “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως σχεδόν τα 2/3 των συμμετεχόντων (ποσοστό 73,4%) απάντησαν “Μερικές φορές” & “Συχνά”.

Πίνακας 57 Κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων στην ερώτηση (8.1.4.) “Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση”.

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ποτέ	12	5,6	5,6	5,6
Σπάνια	41	19,2	19,2	24,8
Μερικές φορές	67	31,3	31,3	56,1
Συχνά	62	29,0	29,0	85,0
Σχεδόν πάντα	32	15,0	15,0	100,0
Σύνολο	214	100,0	100,0	

Εξετάζοντας τα στοιχεία του Πίνακα 57 συμπεραίνεται ότι από τις απαντήσεις των 214 συμμετεχόντων, οι 67 (ποσοστό 31,3%) απάντησαν “Μερικές φορές” / οι 62 (ποσοστό 29,0%) απάντησαν “Συχνά” / οι 41 (ποσοστό 19,2%) απάντησαν “Σπάνια” / οι 32 (ποσοστό 15,0%) “Σχεδόν πάντα” / και οι 12 (ποσοστό 5,6%) “Ποτέ”. Διαπιστώνεται πως οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι διασπαρμένες σχεδόν σε όλο το εύρος των κατηγοριών.

4.2 Μέσες Τιμές και μη παραμετρικοί στατιστικοί έλεγχοι

Σε αυτή την ενότητα θα πραγματοποιηθεί η παρουσίαση του Μέσου Όρου (Mean) και της Τυπικής Απόκλισης (Std. Deviation) των απαντήσεων του Ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. αναφορικά με το σύνολο των 45 απαντήσεων που αφορούν τις ψηφιακές δεξιότητες.

Πίνακας 58 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας “Διαχείριση, κατανόηση και χρήση πληροφοριών”

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
1.1.1.	Χρησιμοποιώ με επιδεξιότητα λογισμικά για την ολοκλήρωση των εργασιών μου.	214	4,17	0,929
1.1.2.	Μπορώ να χρησιμοποιώ διάφορα εργαλεία για να αποθηκεύω και να διαχειρίζομαι πληροφορίες	214	4,34	0,888
1.1.3.	Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου.	214	3,79	1,011
1.1.4.	Μπορώ να παράγω ψηφιακό περιεχόμενο που πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις των ψηφιακών μου ικανοτήτων.	214	4,04	0,987
1.1.5.	Αποθηκεύω χρήσιμα ψηφιακά αρχεία απευθείας στο σωστό φάκελο.	214	4,53	0,779
1.1.6.	Τηρώ με συνέπεια την ονομασία των ψηφιακών αρχείων.	214	4,30	0,906

Στην ανωτέρω κατηγορία που αφορά τη «Διαχείριση, κατανόηση και χρήση πληροφοριών» την κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου την εντοπίζουμε στην ερώτηση 1.1.3. (3,79) και στην ανώτερη 1.1.5. (4,53). Η πλειοψηφία των έξι ερωτήσεων κυμαίνεται άνω του Μ.Ο. 4, ιδιαίτερα υψηλή βαθμολογία του μέσου όρου, αναδεικνύοντας πως οι

συμμετέχοντες στην έρευνα διαθέτουν υψηλές ψηφιακές δεξιότητες σχετικά τη διαχείριση και κατανόηση και χρήση πληροφοριών.

Πίνακας 59 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Αξιολόγηση πληροφοριών»

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
2.1.1.	Είμαι σε θέση να αναζητώ και να έχω πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,34	0,811
2.1.2.	Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,40	0,742
2.2.1.	Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας.	214	4,04	0,913
2.2.2.	Ελέγχω αν οι πληροφορίες που βρήκα είναι ενημερωμένες.	214	4,13	0,821
2.2.3.	Μπορώ να κατανοώ τις πληροφορίες που λαμβάνω από το Διαδίκτυο.	214	4,33	0,754
2.2.4.	Εξετάζω σχολαστικά και αξιολογώ τις πληροφορίες που λαμβάνω στο Διαδίκτυο.	214	4,16	0,837

Στη δεύτερη κατηγορία που αφορά την «Αξιολόγηση πληροφοριών» η κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου εντοπίζεται στην ερώτηση **2.2.1.** (4,04) και η ανώτερη στην **2.1.2.** (4,40). Όλες οι ερωτήσεις συγκεντρώνουν μέσο όρο άνω του Μ.Ο. 4, βαθμολογία ιδιαίτερα υψηλή. Μάλιστα η μέση τιμή των ερωτήσεων σχετικά με την αξιολόγηση πληροφοριών είναι μεγαλύτερες από την κατηγορία «Διαχείριση, κατανόηση και χρήση πληροφοριών» γεγονός που αναδεικνύει την ικανότητα κριτικής σκέψης και αξιολόγησης του ψηφιακού περιβάλλοντος.

Πίνακας 60 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Επικοινωνία και Συνεργασία»

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
3.1.1.	Μπορώ να επικοινωνώ με άλλους σε ψηφιακά περιβάλλοντα (π.χ. με εικόνες, κείμενα, βίντεο, κοκ.).	214	4,36	0,827
3.1.2.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να διατυπώνω με σαφήνεια τις απόψεις μου.	214	4,28	0,795
3.1.3.	Είμαι προσεκτικός και προσπαθώ να διασφαλίσω ότι οι αναρτήσεις μου δεν αναστατώνουν τους άλλους.	214	4,41	0,822
3.2.1.	Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών.	214	3,45	1,077
3.2.2.	Διαθέτω επαρκή χρόνο και καταβάλλω αρκετή προσπάθεια στη διαδικτυακή δικτύωση με συναδέλφους.	214	2,98	1,105
3.2.3.	Χρησιμοποιώ το διαδίκτυο για να ανατροφοδοτώ την επικοινωνία με τους συναδέλφους μου.	214	3,35	1,180
3.2.4.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών.	214	4,19	0,915

Μια μικρή πτώση στις τιμές του Μέσου Όρου παρατηρείται στις ερωτήσεις της τρίτης κατηγορίας. Ειδικότερα, στην κατηγορία που αφορά στην «Επικοινωνία και Συνεργασία»

η κατώτερη τιμή Μ.Ο. βρίσκεται στην ερώτηση 3.2.2. (2,98) και η ανώτερη στην 3.1.3. (4,41). Πιο συγκεκριμένα χαμηλές τιμές παρατηρούνται στις τρεις από τις επτά ερωτήσεις, στις οποίες ο μέσος όρος τους κυμαίνεται μεταξύ 3,0 και 3,5, το οποίο επισημαίνει τις «μεσαίες» δεξιότητες των συμμετεχόντων σε ό,τι αφορά την επικοινωνία με συναδέλφους / συνεργάτες, καθώς υπάρχει αδυναμία στην διάθεση χρόνου, δημιουργία και ανάπτυξη δικτύου επαφών, καθώς και στην ανατροφοδότηση με τρίτους στα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Πίνακας 61 Μέση τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Δημιουργία Ψηφιακού Περιβάλλοντος»

<i>A/A</i>	<i>Μεταβλητές</i>	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>
4.1.1.	<i>Γνωρίζω διάφορους τρόπους δημιουργίας και επεξεργασίας ψηφιακού περιεχομένου (π.χ., βίντεο, φωτογραφίες, κείμενα, κινούμενη εικόνα, κοκ.).</i>	214	3,67	1,014
4.1.2.	<i>Είμαι σε θέση να παρουσιάζω με ακρίβεια αυτό που θέλω να εκφράσω μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα.</i>	214	3,76	0,977
4.2.1.	<i>Προσαρμζώ και ενσωματώνω ψηφιακό περιεχόμενο στις προσωπικές μου αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα.</i>	214	3,19	1,305
4.2.2.	<i>Κοινοποιώ υλικό που δημιουργήθηκε από εμένα και από άλλα άτομα.</i>	214	2,90	1,235
4.2.3.	<i>Σε περίπτωση ανάπτυξης νέου ψηφιακού περιεχομένου, αναφέρω την πηγή προέλευσης των πληροφοριών.</i>	214	4,07	1,132
4.3.1.	<i>Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα.</i>	214	4,14	1,153
4.3.2.	<i>και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.</i>	214	4,18	1,161

Πιο ουδέτερες παραμένουν οι απαντήσεις που αφορούν στην κατηγορία «Δημιουργία Ψηφιακού Περιβάλλοντος» με τις βαθμολογίες να κυμαίνονται με κατώτερη τιμή 2,90 έως 4,18 την ανώτερη. Η πλειοψηφία αυτών κυμαίνεται γύρω στο 3,7, μέσος όρος ο οποίος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μη ικανοποιητικός για την τόσο ζωτικής σημασίας κατηγορία των ψηφιακών δεξιοτήτων, καθώς επηρεάζει την ποιότητα της απόδοσης των εργαζομένων και αναμφισβήτητα χρήζει πολιτικών δράσεων και μέτρων, για παράδειγμα περαιτέρω εκπαίδευση των υπάλληλων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Πίνακας 62 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Ασφάλεια»

<i>A/A</i>	<i>Μεταβλητές</i>	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>
5.1.1	<i>Προβληματίζομαι και εξετάζω εάν ένα ψηφιακό περιβάλλον είναι ασφαλής χώρος.</i>	214	4,27	0,851
5.1.2.	<i>Είμαι προσεκτικός με τις προσωπικές μου πληροφορίες που αναρτώ στο διαδίκτυο.</i>	214	4,64	0,709
5.1.3.	<i>Είμαι προσεκτικός με τις πληροφορίες άλλων ανθρώπων που βρίσκονται αναρτημένες στο διαδίκτυο.</i>	214	4,59	0,731

5.1.4	Όταν μοιράζομαι ψηφιακές πληροφορίες, είμαι σε θέση να προστατεύω την ιδιωτική μου ζωή και την ασφάλειά μου.	214	4,42	0,782
5.2.1.	Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου.	214	4,17	0,874
5.2.2.	Αποφεύγω συμπεριφορές που είναι επιβλαβείς για την υγεία και την ευημερία μου στα κοινωνικά δίκτυα.	214	4,50	0,768
5.2.3.	Πριν προβώ σε μια ψηφιακή δραστηριότητα (π.χ. πριν ανεβάσω μια φωτογραφία, ή πριν σχολιάσω ...), σκέπτομαι τις πιθανές συνέπειες.	214	4,54	0,767

Σ' αυτή την σημαντική κατηγορία της «Ασφάλειας» παρατηρείται επιστροφή στις υψηλές τιμές με την κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου 4,17 και την ανώτερη 4,64, οι τιμές αυτές υποδηλώνουν υψηλό αίσθημα ευθύνης και γνώσης των κινδύνων με πρόθεση να προστατεύσουν οι συμμετέχοντες τόσο τα προσωπικά τους δεδομένα, όσο και των τρίτων με τους οποίους αλληλοεπιδρούν. Πρόκειται για την κατηγορία με τις υψηλότερες τιμές σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες των ερωτήσεων της έρευνας.

Πίνακας 63 Μέση Τιμή & Τυπική Απόκλιση της κατηγορίας «Δεξιότητες Ψηφιακής Ενσυναίσθησης»

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
6.1.1.	Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,99	1,014
6.1.2.	Είμαι πρόθυμος να βοηθήσω άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,96	1,050
6.1.3.	Σέβομαι τους άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,54	0,748
6.1.4.	Λαμβάνω υπόψη τη γνώμη των άλλων σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,91	0,974
6.1.5.	Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας.	214	4,25	0,851

Στην ιδιαίτερη κατηγορία που αφορά τη «Δεξιότητες Ψηφιακής Ενσυναίσθησης» η κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου εντοπίζεται στην ερώτηση 6.1.4. (3,91) και η ανώτερη 6.1.3. (4,54), η μέση τιμή των ερωτήσεων είναι περίπου στο 4. Η μέση τιμή της εν λόγω κατηγορίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητική, με δυνατότητα βελτίωσης στις δεξιότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης. Η κάθε είδους εκπαίδευση θα μπορούσε να βοηθήσει σημαντικά στην ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων.

Πίνακας 64 «Επίλυση Προβλημάτων»

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
7.1.1.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να επιλύω προβλήματα που αντιμετωπίζω κατά την εργασία μου.	214	4,16	0,830
7.1.2.	Το διαδίκτυο με βοηθάει να βρω τρόπους επίλυσης προβλημάτων.	214	4,17	0,824
7.1.3.	Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου	214	3,80	0,788

Στην κατηγορία «Επίλυση Προβλημάτων» εντοπίζουμε την κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου στην ερώτηση **7.1.3.** (3,80) και την ανώτερη στην ερώτηση **7.1.2.** (4,17). Γενικά υψηλές αποδόσεις φαίνεται πως κατέχουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα και στην κατηγορία της επίλυσης προβλημάτων. Δύο από τις τρεις ερωτήσεις έχουν μέσο όρο άνω του 4 (4,16 & 4,17), το οποίο θεωρείται ένας αρκετά καλός μέσος όρος. Η τρίτη ερώτηση της κατηγορίας με τιμή 3,8 αναδεικνύει την ανάγκη ανάπτυξης του διαδικτύου. Δηλαδή, θα πρέπει να αναβαθμιστεί και να γίνει ένα χρήσιμο εργαλείο όσον αφορά στην επίλυση προβλημάτων που αναζητούν οι υπάλληλοι, παρέχοντας πιο στοχευμένες λύσεις, κατανοητές προς τους χρήστες με εύκολη εφαρμογή.

Πίνακας 65 «Στάσεις, Αξίες & Συμπεριφορές»

A/A	Μεταβλητές	N	Mean	Std. Deviation
8.1.1.	Διστάζω να δοκιμάσω νέες εφαρμογές στο διαδίκτυο.	214	2,84	0,982
8.1.2.	Δεν μπορώ να συμβαδίσω με τις εξελίξεις των εφαρμογών στο διαδίκτυο.	214	2,59	1,025
8.1.3.	Εάν αντιμετωπίζω προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου, συνήθως μπορώ να τα επιλύσω μόνος μου.	214	3,44	0,926
8.1.4.	Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.	214	3,29	1,108

Η κατηγορία με τις χαμηλότερες τιμές είναι η «Στάσεις, Αξίες & συμπεριφορές», με την κατώτερη τιμή του Μέσου Όρου στην ερώτηση **8.1.2.** (2,59) και την ανώτερη στην **8.1.3.** (3,44). Ο δείκτης των χαμηλών τιμών υποδεικνύει την μη εξοικείωση με δεξιότητες που σχετίζονται με στην χρήση νέων ψηφιακών εφαρμογών και την παρακολούθηση αυτών των εξελίξεων. Γεγονός που το επιβεβαιώνει και η χαμηλή τιμή του Μέσου Όρου της ερώτησης **8.1.4.**, του εμπλουτισμού των δεξιοτήτων με συνεχή εκπαίδευση. Προφανώς λείπει το κίνητρο και η παρακίνηση που θα ενεργοποιήσει τους υπαλλήλους για επιμόρφωση στις ψηφιακές δεξιότητες.

Παρακάτω παρουσιάζεται η συγκεντρωτική κατάταξη των μέσων όρων κατά φθίνουσα σειρά. Από τα δεδομένα προκύπτει ότι, ο βαθμός κατοχής των ψηφιακών δεξιοτήτων των υπαλλήλων συγκεντρώνει τις χαμηλότερες βαθμολογίες στις κατηγορίες, 8 «Στάσεις, Αξίες & συμπεριφορές», 4 «Δημιουργία Ψηφιακού Περιβάλλοντος» και 3 «Επικοινωνία και Συνεργασία». Βελτιωμένη αλλά όχι τόσο ικανοποιητική εικόνα παρουσιάζει η 6^η κατηγορία «Δεξιότητες Ψηφιακής Ενσυναίσθησης». Είναι ξεκάθαρο πως οι οργανισμοί του Υπουργείου Πολιτισμού πρέπει να ενεργοποιηθούν αναλαμβάνοντας δράσεις με στόχο την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων. Η συνεχής κατάρτιση με ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, παρέχουν τη δυνατότητα διαδραστικής συμμετοχής και ελεύθερης πρόσβασης στους υπαλλήλους, βοηθώντας τους να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους.

Πίνακας 66 Συγκεντρωτική κατάταξη των μέσων όρων κατά φθίνουσα σειρά

<i>A/A</i>	<i>Μεταβλητές</i>	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>
8.1.2.	Δεν μπορώ να συμβαδίσω με τις εξελίξεις των εφαρμογών στο διαδίκτυο.	214	2,59	1,025
8.1.1.	Διστάζω να δοκιμάσω νέες εφαρμογές στο διαδίκτυο.	214	2,84	0,982
4.2.2.	Κοινοποιώ υλικό που δημιουργήθηκε από εμένα και από άλλα άτομα.	214	2,90	1,235
3.2.2.	Διαθέτω επαρκή χρόνο και καταβάλλω αρκετή προσπάθεια στη διαδικτυακή δικτύωση με συναδέλφους.	214	2,98	1,105
4.2.1.	Προσαρμόζω και ενσωματώνω ψηφιακό περιεχόμενο στις προσωπικές μου αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα.	214	3,19	1,305
8.1.4.	Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.	214	3,29	1,108
3.2.3.	Χρησιμοποιώ το διαδίκτυο για να ανατροφοδοτώ την επικοινωνία με τους συναδέλφους μου.	214	3,35	1,180
8.1.3.	Εάν αντιμετωπίζω προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου, συνήθως μπορώ να τα επιλύσω μόνος μου.	214	3,44	0,926
3.2.1.	Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών.	214	3,45	1,077
4.1.1.	Γνωρίζω διάφορους τρόπους δημιουργίας και επεξεργασίας ψηφιακού περιεχομένου (π.χ., βίντεο, φωτογραφίες, κείμενα, κινούμενη εικόνα, κοκ.).	214	3,67	1,014
4.1.2.	Είμαι σε θέση να παρουσιάζω με ακρίβεια αυτό που θέλω να εκφράσω μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,76	0,977
1.1.3.	Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου.	214	3,79	1,011
7.1.3.	Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου.	214	3,80	0,788
6.1.4.	Λαμβάνω υπόψη τη γνώμη των άλλων σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,91	0,974
6.1.2.	Είμαι πρόθυμος να βοηθήσω άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,96	1,050
6.1.1.	Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	3,99	1,014
1.1.4.	Μπορώ να παράγω ψηφιακό περιεχόμενο που πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις των ψηφιακών μου ικανοτήτων.	214	4,04	0,987
2.2.1.	Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας.	214	4,04	0,913
4.2.3.	Σε περίπτωση ανάπτυξης νέου ψηφιακού περιεχομένου, αναφέρω την πηγή προέλευσης των πληροφοριών.	214	4,07	1,132
2.2.2.	Ελέγχω αν οι πληροφορίες που βρήκα είναι ενημερωμένες.	214	4,13	0,821
4.3.1.	Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα.	214	4,14	1,153
2.2.4.	Εξετάζω σχολαστικά και αξιολογώ τις πληροφορίες που λαμβάνω στο Διαδίκτυο.	214	4,16	0,837
7.1.1.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να επιλύω προβλήματα που αντιμετωπίζω κατά την εργασία μου.	214	4,16	0,830

1.1.1.	Χρησιμοποιώ με επιδεξιότητα λογισμικά για την ολοκλήρωση των εργασιών μου.	214	4,17	0,929
5.2.1.	Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου.	214	4,17	0,874
7.1.2.	Το διαδίκτυο με βοηθάει να βρω τρόπους επίλυσης προβλημάτων.	214	4,17	0,824
4.3.2.	και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.	214	4,18	1,161
3.2.4.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών.	214	4,19	0,915
6.1.5.	Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας.	214	4,25	0,851
5.1.1.	Προβληματίζομαι και εξετάζω εάν ένα ψηφιακό περιβάλλον είναι ασφαλής χώρος.	214	4,27	0,851
3.1.2.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα για να διατυπώνω με σαφήνεια τις απόψεις μου.	214	4,28	0,795
1.1.6.	Τηρώ με συνέπεια την ονομασία των ψηφιακών αρχείων.	214	4,30	0,906
2.2.3.	Μπορώ να κατανοώ τις πληροφορίες που λαμβάνω από το Διαδίκτυο.	214	4,33	0,754
1.1.2.	Μπορώ να χρησιμοποιώ διάφορα εργαλεία για να αποθηκεύω και να διαχειρίζομαι πληροφορίες	214	4,34	0,888
2.1.1.	Είμαι σε θέση να αναζητώ και να έχω πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,34	0,811
3.1.1.	Μπορώ να επικοινωνώ με άλλους σε ψηφιακά περιβάλλοντα (π.χ. με εικόνες, κείμενα, βίντεο, κοκ.).	214	4,36	0,827
2.1.2.	Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,40	0,742
3.1.3.	Είμαι προσεκτικός και προσπαθώ να διασφαλίσω ότι οι αναρτήσεις μου δεν αναστατώνουν τους άλλους.	214	4,41	0,822
5.1.4	Όταν μοιράζομαι ψηφιακές πληροφορίες, είμαι σε θέση να προστατεύω την ιδιωτική μου ζωή και την ασφάλειά μου.	214	4,42	0,782
5.2.2.	Αποφεύγω συμπεριφορές που είναι επιβλαβείς για την υγεία και την ευημερία μου στα κοινωνικά δίκτυα.	214	4,50	0,768
1.1.5.	Αποθηκεύω χρήσιμα ψηφιακά αρχεία απευθείας στο σωστό φάκελο.	214	4,53	0,779
5.2.3.	Πριν προβώ σε μια ψηφιακή δραστηριότητα (π.χ. πριν ανεβάσω μια φωτογραφία, ή πριν σχολιάσω ...), σκέπτομαι τις πιθανές συνέπειες.	214	4,54	0,767
6.1.3.	Σέβομαι τους άλλους ανθρώπους σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	214	4,54	0,748
5.1.3.	Είμαι προσεκτικός με τις πληροφορίες άλλων ανθρώπων που βρίσκονται αναρτημένες στο διαδίκτυο.	214	4,59	0,731
5.1.2.	Είμαι προσεκτικός με τις προσωπικές μου πληροφορίες που αναρτώ στο διαδίκτυο.	214	4,64	0,709

4.3 Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας μεταξύ δημογραφικών χαρακτηριστικών και βαθμού ικανότητας στις ψηφιακές δεξιότητες

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται ο βαθμός στατιστικής σημαντικότητας στις δηλώσεις των ανδρών και γυναικών υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού της έρευνας, αναφορικά με τις 11 πιο ενδιαφέρουσες ή κατάλληλες σε σχέση με τα δημογραφικά ερωτήσεις από τις σαράντα πέντε (45) που σχετίζονται με τις ψηφιακές τους δεξιότητες.

Οι ερωτήσεις των δημογραφικών που επιλέχθηκαν είναι α) το φύλο, β) η θέση εργασίας, γ) το μορφωτικό επίπεδο και δ) οι ηλικιακές ομάδες των ερωτηθέντων. Οι μεταβλητές φύλο και θέση εργασίας είναι κατηγορικές με δύο επίπεδα (Αντρας / Γυναίκα & Επιστημονικό / Διοικητικό προσωπικό). Επομένως έχουμε δύο ανεξάρτητα δείγματα ή ομάδες ατόμων, όπου το κάθε άτομο συμμετέχει σε μία μόνο από τις δύο ομάδες. Η εξαρτημένη μεταβλητή είναι κάθε φορά και μια από τις 11 αποκρίσεις που έδωσαν οι υπάλληλοι του δείγματος, η οποία είναι μια ποσοτική μεταβλητή με κλίμακα μέτρησης τύπου Likert. Στις μεταβλητές μορφωτικό επίπεδο και ηλικίες οι ερωτηθέντες συμμετέχουν επίσης σε μια από τις αντίστοιχες ομάδες, Απολυτήριο λυκείου, Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι., Μεταπτυχιακός τίτλος, Δεύτερος μεταπτυχιακός τίτλος & Διδακτορικός τίτλος και ηλικιακές ομάδες 25-35 / 36-45 / 46-55 / 56+, αντίστοιχα.

Προκειμένου να αποφασιστεί τι είδους στατιστικούς ελέγχους θα χρησιμοποιηθούν, ελέγχθηκε η υπόθεση κανονικότητας του δείγματος. Στην περίπτωση της παρούσας εργασίας αν και επιβεβαιώθηκε η υπόθεση της κανονικότητας ($p > 0,050$), κατά την διάρκεια του t-test αποτελέσματος έδειξε πως χρειάζεται να πραγματοποιηθούν μη παραμετρικές μέθοδοι. Οπότε και επιλέχθηκε η ανάλυση να γίνει με τα κριτήρια Mann-Whitney U & Kruskal – Wallis αντίστοιχα (Ρούσσοι & Τσαούσης, 2020), ως τα πιο κατάλληλα.

Πιο συγκεκριμένα, πριν την υλοποίηση του ελέγχου στατιστικής σημαντικότητας διαμορφώθηκαν οι δύο υποθέσεις, με βάση τις οποίες πραγματοποιήθηκαν τα test κανονικότητας, τα t-test και τα κριτήρια Mann-Whitney U & Kruskal – Wallis.

Η μηδενική και εναλλακτική υπόθεση έχουν ως εξής:

Μηδενική Υπόθεση (H0): Οι κατανομές των τιμών των ατόμων διαφορετικού φύλου αναφορικά με τις ψηφιακές δεξιότητες, είναι ίδιες (δε διαφέρουν ως προς τους μέσους όρους).

Εναλλακτική Υπόθεση (H1): Οι κατανομές των τιμών των ατόμων διαφορετικού φύλου αναφορικά με τις ψηφιακές δεξιότητες, δεν είναι ίδιες (διαφέρουν ως προς τους μέσους όρους).

Πίνακας 67 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Mann-Whitney αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με τη θέση εργασίας και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ.

A/A	Αποκρίσεις / Ερωτήσεις	U	p	N
1.1.3.	Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου.	6070,50	0,117	214
2.1.2.	Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	5896,00	0,220	214
2.2.1.	Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας.	6309,50	0,029	214
3.2.1.	Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών.	5783,50	0,381	214
3.2.4.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών.	6034,00	0,127	214
4.3.1.	Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα.	6668,00	0,002	214
5.2.1.	Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου.	6361,00	0,020	214
6.1.1.	Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	5776,50	0,383	214
6.1.5.	Κατανόω τις θετικές και αρνητικές περιβαντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας.	5622,50	0,602	214
7.1.3.	Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου.	4876,50	0,188	214
8.1.4.	Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.	5261,00	0,723	214

*Στατιστική σημαντικότητα $p < 0,05$

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στις 8 από τις 11 ερωτήσεις που αναφέρονται στις ψηφιακές δεξιότητες των υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού Αυτό σημαίνει, ότι στις 8 αυτές δηλώσεις δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση, δηλαδή τόσο η κατηγορία του Επιστημονικού προσωπικού όσο και η κατηγορία του Διοικητικού προσωπικού, δε διαφέρουν ως προς τις ικανότητές τους αναφορικά με τις ψηφιακές δεξιότητες. Σε τρεις όμως, ερωτήσεις παρουσιάζεται στατιστική σημαντική διαφορά.

Στατιστική σημαντική διαφορά διαπιστώνουμε στις παρακάτω δηλώσεις :

1. Στην ερώτηση **2.2.1.** προκύπτει ότι η κατηγορία του Επιστημονικού προσωπικού δείχνει να διαφοροποιείται ή να υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά σε σχέση με το Διοικητικό προσωπικό ως προς τον έλεγχο της αξιοπιστίας ιστοσελίδων, διότι η στατιστική σημαντικότητα είναι κατώτερη του 0,050, ($p=0,029$).
2. Στην ερώτηση **4.3.1.** προκύπτει ότι η κατηγορία του Επιστημονικού με το Διοικητικό προσωπικό διαφοροποιείται σχετικά με το αν λαμβάνουν υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς η p -value είναι κατώτερη του 0,050, ($p=0,002$).
3. Στην ερώτηση **5.2.1.** προκύπτει ότι η κατηγορία του Επιστημονικού με το Διοικητικό προσωπικό διαφοροποιείται ως προς τον εντοπισμό επιβλαβών συμπεριφορών στα κοινωνικά δίκτυα, συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία τους. Η στατιστική σημαντικότητα γίνεται αντιληπτή καθώς η τιμή του p -value είναι κατώτερη του 0,050, ($p=0,020$).

Από τα παραπάνω αποτελέσματα φαίνεται πως οι τρεις κατηγορίες θέσεων εργασίας διαφέρουν μόνο σε έναν μικρό αριθμό ψηφιακών δεξιοτήτων. Συγκεκριμένα, η πρώτη ερώτηση που παρουσιάζει στατιστική σημαντική διαφορά είναι σχετικά με τον έλεγχο της αξιοπιστίας της εκάστοτε ιστοσελίδας που επισκέπτονται οι εργαζόμενοι του Υπουργείου Πολιτισμού. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα το Επιστημονικό Προσωπικό διαφέρει από το Διοικητικό στην αξιολόγηση μιας ιστοσελίδας. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ανάγκη εκπαίδευσης των εργαζομένων και την ενημέρωσή τους σχετικά με το είδους και την αξιοπιστία των ιστοσελίδων και κατά επέκταση και της δικής τους προστασίας.

Διαφορετική αντιμετώπιση φαίνεται πως έχουν οι δυο κατηγορίες εργαζομένων και σχετικά με την διαχείριση και δημοσίευση υλικού στα ψηφιακά μέσα. Συγκεκριμένα το Επιστημονικό προσωπικό διαφέρει στον τρόπο που λαμβάνει υπόψιν του τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά την ανάπτυξη και δημοσίευση ψηφιακού περιεχομένου σε σχέση με το Διοικητικό προσωπικό. Τέλος, σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης, η τρίτη ερώτηση που παρουσιάζει στατιστική σημαντική διαφορά είναι η ικανότητα των εργαζομένων να εντοπίζουν στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να βλάψουν με κάποιο τρόπο την υγεία και την ευημερία τους. Τα αποτελέσματα των δυο αυτών ερωτήσεων και η στατιστική σημαντικότητα που παρουσιάζουν οδηγούν στο συμπέρασμα πως ίσως χρειάζονται περισσότερες δράσεις

αναγνώρισης και αντιμετώπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με το πως αυτά επιδρούν στην υγεία τους, από όλους τους υπαλλήλους του ΥΠ.ΠΟ., ανεξαρτήτως θέσης.

Πίνακας 68 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Mann-Whitney αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το φύλο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα.

A/A	Αποκρίσεις / Ερωτήσεις	U	p	N
1.1.3.	Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου.	3915,50	0,512	214
2.1.2.	Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα.	4575,00	0,226	214
2.2.1.	Ελέγχω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας.	4149,50	0,985	214
3.2.1.	Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών.	4518,50	0,330	214
3.2.4.	Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών.	4638,00	0,178	214
4.3.1.	Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα.	5030,00	0,013	214
5.2.1.	Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου.	4515,50	0,316	214
6.1.1.	Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα.	4846,00	0,060	214
6.1.5.	Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαντολογικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας.	4882,50	0,040	214
7.1.3.	Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου.	4481,50	0,361	214
8.1.4.	Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.	4188,50	0,932	214

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, δεν υπάρχει σημαντική στατιστικά συσχέτιση στις 9 από τις 11 ερωτήσεις που αναφέρονται στις ψηφιακές δεξιότητες των υπαλλήλων του Υπουργείου Πολιτισμού. Αυτό σημαίνει ότι στις 9 αυτές δηλώσεις δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση, δηλαδή τόσο άντρες όσο και οι γυναίκες, δε διαφέρουν ως προς τις ικανότητές τους όσον αφορά τις ψηφιακές τους δεξιότητες.

Στατιστική σημαντική διαφορά διαπιστώνουμε στις παρακάτω δηλώσεις :

1. Στη ερώτηση **4.3.1.** προκύπτει πως το ανδρικό φύλο διαφέρει στατιστικά σημαντικά στο πως αναπτύσσει και δημοσιεύει ψηφιακό περιεχόμενο σε σχέση με το γυναικείο φύλο, καθώς η πιθανότητα είναι μικρότερη του 0,050, ($p=0,013$).
2. Στη ερώτηση **6.1.5.** προκύπτει ότι τα δυο φύλα δείχνουν να διαφέρουν στην κατανόηση ως προς τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας, αφού η πιθανότητα είναι κατώτερη του 0,050, ($p=0,04$).

Τα δύο φύλα φαίνεται πως διαφοροποιούνται στον τρόπο που αναπτύσσουν και δημοσιεύουν ψηφιακό περιεχόμενο στο διαδίκτυο και συγκεκριμένα στον τρόπο που λαμβάνουν υπόψη τους τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συγκεκριμένα, η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε δημιουργεί τον προβληματισμό πως ίσως ένα από τα δύο φύλα δε λαμβάνει υπόψη του όσο θα έπρεπε τα ανθρώπινα δικαιώματα ή ίσως δε γνωρίζει ακριβώς τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη δημοσίευση και ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου. Στη δεύτερη ερώτηση που παρουσιάζει στατιστική σημαντική διαφορά φαίνεται πως τα δύο φύλα διαφέρουν και όσον αναφορά την κατανόηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που έχει η ψηφιακή τεχνολογία. Τόσο οι θετικές, όσο και οι αρνητικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας στο περιβάλλον φαίνεται πως αποτελούν σημείο διαφοροποίησης μεταξύ ανδρών και γυναικών στο Υπουργείο Πολιτισμού. Τα αποτελέσματα αυτών των δυο ερωτήσεων αναδεικνύουν την ανάγκη εκπαίδευσης και των δύο φύλων του Υπουργείου Πολιτισμού σε ένα εύρος γνώσεων και αντιμετώπισης καταστάσεων στο ψηφιακό περιβάλλον είτε αυτό έχει να κάνει με περιβαλλοντικούς παράγοντες, είτε με ανθρώπινα δικαιώματα.

Πίνακας 69 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με την ηλικία και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα.

1.1.3. Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	56+ / 46-55	56+ / 25 - 35	56+ / 36 - 45	46 - 55 / 25 - 35	46 - 55 / 36 - 45	25 - 35 / 36 - 45
Sig.	p = 0,155	P = 0,379	p = 0,185	p = 0,940	p = 0,847	p = 0,970
Test Statistic	16,015	17,357	18,082	1,343	2,068	-0,725
Std. Error	11,264	19,738	13,657	17,819	10,698	19,420

2.1.2. Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	25 - 35 / 56+	25 - 35 / 36 - 45	25 - 35 / 46 - 55	56+ / 36 - 45	56+ / 46 - 55	36 - 45 / 46 - 55
Sig.	p = 0,767	P = 0,445	p = 0,173	p = 0,511	p = 0,101	p = 0,376
Test Statistic	-5,512	-13,958	-22,871	8,446	17,359	-8,912
Std. Error	18,571	18,272	16,766	12,849	10,598	10,066

2.2.1. Ελέγγω την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 46 - 55	36 - 45 / 25 - 35	56+ / 46 - 55	56+ / 25 - 35	46 - 55 / 25 - 35
Sig.	p = 0,820	P = 0,488	p = 0,201	p = 0,701	p = 0,271	p = 0,329
Test Statistic	-3,045	-7,286	24,354	4,241	21,310	17,068
Std. Error	13,399	10,496	19,054	11,052	19,366	17,484

3.2.1. Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 25 - 35	36 - 45 / 46 - 55	36 - 45 / 56+	25 - 35 / 46 - 55	25 - 35 / 56+	46 - 55 / 56+
Sig.	p = 0,484	P = 0,056	p = 0,094	p = 0,700	p = 0,639	p = 0,832
Test Statistic	13,742	-20,687	-23,096	-6,946	-9,355	-2,409
Std. Error	19,634	10,816	13,807	18,015	19,955	11,388

3.2.4. Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 46 - 55	36 - 45 / 25 - 35	56+ / 46 - 55	56+ / 25 - 35	46 - 55 / 25 - 35
Sig.	p = 0,914	P = 0,746	p = 0,718	p = 0,859	p = 0,779	p = 0,842

Test Statistic	-1,427	-3,364	6,821	1,938	5,394	3,456
Std. Error	13,270	10,395	18,871	10,945	19,179	17,315

4.3.1. Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 25 - 35	36 - 45 / 46 - 55	56+ / 25 - 35	56+ / 46 - 55	25 - 35 / 46 - 55
Sig.	p = 0,498	P = 0,563	p = 0,080	p = 0,920	p = 0,399	p = 0,673
Test Statistic	-8,868	10,767	-17,981	1,899	9,113	-7,214
Std. Error	13,093	18,618	10,256	18,923	10,799	17,083

5.2.1. Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	56+ / 46 - 55	56+ / 36 - 45	56+ / 25 - 35	46 - 55 / 36 - 45	46 - 55 / 25 - 35	36 - 45 / 25 - 35
Sig.	p = 0,167	P = 0,135	p = 0,158	p = 0,651	p = 0,491	p = 0,702
Test Statistic	15,158	19,866	27,104	4,708	11,946	7,238
Std. Error	10,966	13,295	19,215	10,415	17,347	18,906

6.1.1. Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 25 - 35	36 - 45 / 46 - 55	56+ / 25 - 35	56+ / 46 - 55	25 - 35 / 46 - 55
Sig.	p = 0,727	P = 0,257	p = 0,012	p = 0,383	p = 0,049	p = 0,780
Test Statistic	-4,752	21,896	-26,847	17,144	22,095	-4,951
Std. Error	13,592	19,328	10,647	19,644	11,211	17,735

6.1.5. Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	25 - 35 / 36 - 45	25 - 35 / 46 - 55	25 - 35 / 56+	36 - 45 / 46 - 55	36 - 45 / 56+	46 - 55 / 56+
Sig.	p = 0,805	P = 0,259	p = 0,245	p = 0,152	p = 0,183	p = 0,802
Test Statistic	-4,608	-19,356	-22,073	-14,748	-17,464	-2,717
Std. Error	18,671	17,131	18,976	10,285	13,129	10,829

7.1.3. Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνω μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	46 - 55/ 36 - 45	46 - 55 / 56+	46 - 55 / 25 - 35	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 25 - 35	56+ / 25 - 35
Sig.	p = 0,492	P = 0,450	p = 0,048	p = 0,933	p = 0,150	p = 0,175
Test Statistic	7,119	-8,237	34,178	-1,118	27,058	25,940
Std. Error	10,361	10,909	17,257	13,226	18,808	19,115

8.1.4. Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση σε σύγκριση με την ηλικία 9.1.2.

Ηλικιακές ομάδες	36 - 45 / 56+	36 - 45 / 46 - 55	36 - 45 / 25 - 35	56+ / 46 - 55	56+ / 25 - 35	46 - 55 / 25 - 35
Sig.	p = 0,777	P = 0,423	p = 0,182	p = 0,677	p = 0,264	p = 0,331
Test Statistic	-3,932	-8,692	26,275	4,760	22,343	17,583
Std. Error	13,854	10,853	19,701	11,427	20,024	18,077

Παρατηρώντας τους παραπάνω πίνακες, διαπιστώνουμε πως οι ηλικιακές ομάδες δε διαφέρουν μεταξύ τους στις εννέα από τις έντεκα ερωτήσεις. Στην ερώτηση **6.1.1.** εντοπίζονται διαφορές στις ηλικιακές ομάδες 36-45 / 46-55 $p=0,012$ και οριακά διαφέρουν οι ηλικιακές ομάδες 56+ / 46-55 $p=0,049$. Η στατιστική διαφορά που εντοπίζεται σε αυτές τις κατηγορίες ηλικιακών ομάδων αφορά μόνο τις πιο μεγάλες εξ αυτών και μπορεί να ερμηνευτεί υπό το πρίσμα των μεγάλων τεχνολογικών εξελίξεων σε σύντομο χρονικό διάστημα, κατά το οποίο μάλλον οι νεότεροι 36-45 και 46-55 αντίστοιχα μπόρεσαν να προσαρμοστούν πιο εύκολα και άμεσα σε αυτές και να μάθουν να «μπαίνουν» στη θέση των άλλων όταν βρίσκονται σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Επίσης, στην ερώτηση **7.1.3.** η ηλικιακή ομάδα 46-55 / 25-35 παρουσιάζει οριακές διαφορές μεταξύ τους $p=0,048$. Η διαφοροποίηση αυτή σχετίζεται ίσως με την ικανότητα της νέας γενιάς και των νεότερων εργαζομένων να επιλύουν προβλήματα πολύ πιο αποτελεσματικά και σύμφωνα με τις ανάγκες τους σε σύγκριση με την μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα, η οποία πιθανώς στο ξεκίνημα της καριέρας της δεν έκανε χρήση των ψηφιακών μέσων ή δεν ήταν τόσο εξοικειωμένη με το ψηφιακό περιβάλλον, με αποτέλεσμα είτε να μην μπορεί να ανταποκριθεί το ίδιο είτε να αισθάνεται πως δεν μπορεί να ανταποκριθεί με τον ίδιο τρόπο όπως οι νεότεροι συνάδελφοι τους.

Πίνακας 70 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 1.1.3. Μπορώ να δημιουργώ και να επεξεργάζομαι ψηφιακό περιεχόμενο υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	p= 0,148.
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι.	p = 0,053
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,003
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,001
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,936
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,399
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,195
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,279
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,106
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,448

*Στατιστικά σημαντικό $p < 0,050$

Παρατηρούμε πως στην παραπάνω ερώτηση 1.1.3. οι απόφοιτοι με Απολυτήριο Λυκείου παρουσιάζουν στατιστική σημαντική διαφορά με εκείνους που έχουν αποκτήσει Μεταπτυχιακό Τίτλο ($p=0,003$), όπως και με εκείνους που έχουν αποκτήσει Διδακτορικό Τίτλο ($p=0,001$). Οι υπόλοιπες κατηγορίες μορφωτικού επιπέδου δεν φαίνεται να διαφέρουν μεταξύ τους σε σχέση με τη δημιουργία και την επεξεργασία ψηφιακού περιεχομένου υψηλών απαιτήσεων ανάλογα με τις εργασίες τους. Τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης δείχνουν ένα χάσμα που υπάρχει στους εργαζόμενους σχετικά με την εκπαίδευση και τις γνώσεις που έχουν λάβει σχετικά με το ψηφιακό περιβάλλον. Το στοιχείο αυτό αποτελεί μια ένδειξη ελλειπών γνώσεων μέρους των εργαζομένων στο Υπουργείο Πολιτισμού και δημιουργεί ίσως προβλήματα στη καθημερινότητα των εργαζομένων και τις αντίστοιχες υπηρεσίες, ενώ μπορεί να προκαλεί και αίσθημα κατωτερότητας σε μερίδα των εργαζομένων σχετικά με τις γνώσεις και την αποτελεσματικότητά τους.

Πίνακας 71 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 2.1.2. Επιλέγω τις κατάλληλες πληροφορίες όταν περιηγούμαι σε διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,267
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,018
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,001
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p < 0,001
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,414
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,100
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,049
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,262
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,116
Διδακτορικός Τίτλος / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,800

*Στατιστικά σημαντικό $p < 0,050$

Στην ερώτηση **2.1.2.** οι απόφοιτοι με Απολυτήριο Λυκείου διαφέρουν στατιστικά με σχεδόν όλους τους αποφοίτους της Ανώτερης εκπαίδευσης, Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι., Μεταπτυχιακού Τίτλου και Διδακτορικού Τίτλου με $p=0,018$, $p=0,001$ και $p=0,001$ αντίστοιχα. Στατιστική σημαντική διαφορά παρουσιάζει και ο Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος με τον Μεταπτυχιακό Τίτλο ($p=0,049$). Η ερώτηση σχετικά με την επιλογή των κατάλληλων πληροφοριών από τα ψηφιακά περιβάλλοντα επιβεβαιώνει την υποψία που εκφράστηκε σχετικά με την διαφοροποίηση των γνώσεων και την βαθμίδα εκπαίδευσης που έχει λάβει μερίδα υπαλλήλων όσον αφορά τα ψηφιακά περιβάλλοντα, αλλά και την ανάγκη συνεχόμενης κατάρτισης και επιμόρφωσης των υπαλλήλων, με έμφαση στους απόφοιτους Λυκείου.

Πίνακας 72 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 2.2.1. Ελέγχο την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	$p = 0,089$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	$p = 0,051$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,014$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,008$
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	$p = 0,916$
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,554$
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	$p = 0,332$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	$p = 0,566$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,317$
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,576$

*Στατιστικά σημαντικό $p<0,050$

Στην ερώτηση **2.2.1.** οι κάτοχοι Δεύτερου Μεταπτυχιακού Τίτλου διαφέρουν στατιστικά σημαντικά με τους κατόχους Μεταπτυχιακού Τίτλου ($p=0,014$) όπως και με του Διδακτορικού Τίτλου ($p=0,008$). Τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης προκαλούν ενδιαφέρον, καθώς πρόκειται για τις ανώτατες βαθμίδες εκπαίδευσης και μορφωτικά επίπεδα, άνω της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η διαφοροποίηση αυτή, παρόλα αυτά, θα μπορούσε να μεταφραστεί ως ο διαφορετικός τρόπος αντιμετώπισης, αναγκών αλλά και γνώσεων που λαμβάνει μερίδα φοιτητών στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, στο προσωπικό ενδιαφέρον του καθενός, αλλά και στις ίσως αυξημένες απαιτήσεις για την απόκτηση ενός Διδακτορικού Τίτλου.

Πίνακας 73 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 3.2.1. Δημιουργώ διαδικτυακές επαφές για την ανάπτυξη συνεργασιών σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,663
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,505
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. –Τ.Ε.Ι.	p = 0,380
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,130
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,954
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,780
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,396
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,734
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,243
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,445

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Πίνακας 74 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 3.2.4. Είμαι σε θέση να χρησιμοποιώ ψηφιακά μέσα στη συνεργασία μου με άλλους με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση εργασιών σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,491
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. –Τ.Ε.Ι.	p = 0,006
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,002
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = <0,001
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,112
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,058
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,038
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,653
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,581
Διδακτορικός Τίτλος / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,978

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Στην ερώτηση 3.2.4. εντοπίζουμε διαφορές αντίστοιχες της ερώτησης 2.1.2. Οι απόφοιτοι με Απολυτήριο Λυκείου διαφέρουν στατιστικά σημαντικά με σχεδόν όλους τους αποφοίτους της Ανώτερης εκπαίδευσης, Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι., Διδακτορικού Τίτλου και Μεταπτυχιακού Τίτλου με $p=0,006$, $p=0,002$ και $p=0,001$ αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης φανερώνουν ένα «χάσμα» μεταξύ των απόφοιτων Λυκείων με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες και επομένως τις δεξιότητες που έχουν αποκτήσει από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετικά με την συνεργασία με άλλα άτομα, με σκοπό την πρόοδο και ολοκλήρωση των εργασιών που έχουν αναλάβει. Σημαντικό στοιχείο δεν αποτελεί μόνο η διαφοροποίηση των απόφοιτων του Λυκείου με τις άλλες βαθμίδες αλλά και το γεγονός πως οι υπόλοιπες βαθμίδες δεν παρουσιάζουν διαφορά. Αυτό με την σειρά του μπορεί να αποτελεί ένδειξη της σωστής εκπαίδευσης στις ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης σχετικά με την συνεργασία και τον τρόπο χρήσης των ψηφιακών μέσων για ανάγκες συνεργασίας μεταξύ συνεργατών.

Μια ακόμα διαφοροποίηση που παρουσιάζει η συγκεκριμένη ερώτηση είναι η στατιστική σημαντική διαφορά μεταξύ του Δεύτερου Μεταπτυχιακού Τίτλου με τον Μεταπτυχιακό Τίτλο ($p=0,038$). Η διαφοροποίηση αυτή μπορεί να εξηγηθεί είτε από την ποιότητα των Μεταπτυχιακών προγραμμάτων είτε και από την μεγαλύτερη γνώση και αντίληψη των εργαζομένων που πραγματοποίησαν ένα δεύτερο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα σε σχέση με αυτούς που είναι κάτοχοι ενός Μεταπτυχιακού Τίτλου.

Πίνακας 75 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 4.3.1. Αναπτύσσω και δημοσιεύω ψηφιακό περιεχόμενο λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	$p = 0,795$
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	$p = 0,580$
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,215$
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	$p = 0,069$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	$p = 0,847$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,456$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,194$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	$p = 0,440$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,140$
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,370$

*Στατιστικά σημαντικό $p < 0,050$

Πίνακας 76 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 5.2.1. Είμαι σε θέση να εντοπίζω στα κοινωνικά δίκτυα επιβλαβείς συμπεριφορές που μπορούν να επηρεάσουν την υγεία και την ευημερία μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	$p = 0,726$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	$p = 0,406$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,069$
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,078$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Απολυτήριο Λυκείου /	$p = 0,516$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	$p = 0,038$
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,059$
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	$p = 0,308$
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	$p = 0,315$
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	$p = 0,909$

*Στατιστικά σημαντικό $p < 0,050$

Στην παραπάνω ερώτηση **5.2.1.** διαπιστώνουμε πως οι απόφοιτοι με Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. διαφέρουν στατιστικά σημαντικά με κατόχους Μεταπτυχιακού Τίτλου, καθώς το p -value είναι 0,038. Η διαφοροποίηση που παρουσιάζεται μεταξύ αυτών των δυο κατηγοριών δεν μπορεί εύκολα να ερμηνευτεί, καθώς πρόκειται για βαθμίδες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ όλες οι

υπόλοιπες βαθμίδες δε φαίνεται να παρουσιάζουν διαφορά. Επομένως, στη συγκεκριμένη περίπτωση ίσως χρειάζεται να ληφθούν υπόψη περισσότερες μεταβλητές και στοιχεία ή να πραγματοποιηθεί μια βαθύτερη ανάλυση.

Πίνακας 77 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 6.1.1. Έχω την ικανότητα να μπαίνω στη θέση άλλων ανθρώπων που εκτίθενται σε ψηφιακά περιβάλλοντα σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,834
Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,737
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,692
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,182
Πτυχίο Α.Ε.Ι. –Τ.Ε.Ι. / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,854
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,799
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,112
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,967
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,261
Διδακτορικός Τίτλος / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,218

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Πίνακας 78 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 6.1.5. Κατανοώ τις θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ψηφιακής τεχνολογίας σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,199
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,061
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,063
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,028
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,642
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. –Τ.Ε.Ι.	p = 0,597
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,341
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,899
Μεταπτυχιακός Τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,496
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,613

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Στην ερώτηση **6.1.5.** διαφορά εντοπίζεται μόνο στους κατόχους Δεύτερου Μεταπτυχιακού Τίτλου έναντι του Διδακτορικού Τίτλου p=0,028. Η διαφοροποίηση που προκύπτει από αυτή την ερώτηση μπορεί να θεωρηθεί πολύ εξιδεικευμένη, καθώς πρόκειται για τους εργαζόμενους με την υψηλότερη μόρφωση μεταξύ των υπολοίπων που ανταποκρίθηκαν στην έρευνα. Η στατιστική διαφορά που παρουσιάζουν αυτές οι δυο κατηγορίες μπορεί να ερμηνευτεί με βάση την ιδιοσυγκρασία του κάθε ανθρώπου (περιβαλλοντική συνείδηση), αλλά και τις δυνατότητες - ευκαιρίες που δίνονται στα Προγράμματα Σπουδών στον εκάστοτε φοιτητή (μεταπτυχιακό ή διδακτορικό) να εντρυφήσει και να ασχοληθεί με τα ζητήματα περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την χρήση των ψηφιακών μέσων.

Πίνακας 79 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 7.1.3. Η επίλυση προβλημάτων που πετυχαίνο μέσω του διαδικτύου ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,610
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,103
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,075
Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,106
Διδακτορικός Τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,149
Διδακτορικός Τίτλος / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,096
Διδακτορικός τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,160
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,943
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,876
Μεταπτυχιακός τίτλος / Απολυτήριο Λυκείου	p = 0,110

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Πίνακας 80 Παρουσίαση του στατιστικού κριτηρίου Kruskal - Wallis αναφορικά με τις αποκρίσεις που σχετίζονται με το μορφωτικό επίπεδο και τις ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού του ΥΠ.ΠΟ. που συμμετείχε στην έρευνα σχετικά με την ερώτηση 8.1.4. Εμπλουτίζω τις ψηφιακές μου δεξιότητες με συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση σε σύγκριση με το μορφωτικό επίπεδο 9.1.3.

Απολυτήριο Λυκείου / Δεύτερος Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,735
Απολυτήριο Λυκείου / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,606
Απολυτήριο Λυκείου / Διδακτορικός τίτλος	p = 0,614
Απολυτήριο Λυκείου / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,329
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	p = 0,941
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,940
Δεύτερος Μεταπτυχιακός τίτλος / Μεταπτυχιακός τίτλος	p = 0,668
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Διδακτορικός Τίτλος	p = 0,996
Πτυχίο Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι. / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,616
Διδακτορικός Τίτλος / Μεταπτυχιακός Τίτλος	p = 0,637

*Στατιστικά σημαντικό p<0,050

Στις ερωτήσεις 3.2.1. / 4.3.1. / 6.1.1. / 7.1.3. / 8.1.4. δεν εντοπίζονται διαφορές στο μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων καθώς σε όλες τις συγκρίσεις μεταξύ των μορφωτικών επιπέδων δεν παρατηρήθηκε κάποια στατιστική σημαντική διαφορά, καθώς το p-value σε όλες είναι άνω του 0,050.

Συμπεράσματα - Επίλογος

Ολοκληρώνοντας την εργασία δεν γίνεται να μην γίνει μια ανασκόπηση αυτής και των συμπερασμάτων που προέκυψαν από αυτή. Το πρώτο μέρος της εργασίας είναι θεωρητικό και περιλαμβάνει ερευνά που πραγματοποιήθηκε με σκοπό τον εντοπισμό και κατάταξη των νομικών πλαισίων ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την ανάλυση του ερωτηματολογίου, που διακινήθηκε στους Υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού. Εκτενέστερη αναφορά γίνεται σε ερωτήσεις και χαρακτηριστικά που διαφέρουν μεταξύ των υπαλλήλων σε σχέση με ορισμένες δημογραφικές παραμέτρους που περιελάμβανε το ερωτηματολόγιο. Σκοπός είναι η καταγραφή των διαφορών και ο εντοπισμός «προβληματικών» τάσεων και συμπεριφορών των υπαλλήλων, έχοντας με στόχο τη βελτίωση τους μέσα από την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων τους.

Όσον αναφορά το νομικό πλαίσιο και τις δράσεις που έχουν δημιουργηθεί σχετικά με την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων, αυτές φαίνονται πως είναι και αρκετές αλλά και στοχευμένες. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί και το γεγονός πως οι δράσεις αυτές προέρχονται τόσο από Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς θεσμούς και Οργανισμούς, όσο και από εθνικούς. Για παράδειγμα, ένας έγκυρος οδηγός των ψηφιακών δεξιοτήτων είναι ο Δείκτης DESI. Ο Δείκτης αυτός έχει δημιουργηθεί με σκοπό να καταμετρά τις ψηφιακές δεξιότητες των ευρωπαίων πολιτών και την δημιουργία πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ελλάδα με βάση τα στοιχεία του δείκτη DESI, είναι στις τελευταίες θέσεις, γεγονός που αποτελεί από μόνο του μια ισχυρή ένδειξη ανάγκης διαμόρφωσης πολιτικών και ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων των Ελλήνων πολιτών.

Η θέση της Ελλάδος στον δείκτη DESI επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στους υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού. Από τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας φαίνεται πως μόνο το ένα τρίτο των υπαλλήλων - ανεξαρτήτως ειδικότητας - είναι ικανό και μπορεί να χρησιμοποιήσει με επιδεξιότητα λογισμικά με σκοπό την ολοκλήρωση της εργασίας τους. Επίσης, σημαντικό εύρημα αποτελεί πως μόνο οι μισοί περίπου (55.1%) των υπαλλήλων που συμμετείχαν στην έρευνα μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα κατάλληλα εργαλεία αποθήκευσης και διαχείρισης πληροφοριών. Οι μισοί μόνο συμμετέχοντες δήλωσαν πως είναι ικανοί στον μέγιστο βαθμό να δημιουργούν διαδικτυακές επαφές με σκοπό την ανάπτυξη των συνεργασιών τους μέσω ψηφιακού περιβάλλοντος. Τέλος, σημαντική παρατήρηση αποτελεί πως μόνο ένα μικρό ποσοστό (34,4%) όσων ανταποκρίθηκαν στην έρευνα δήλωσε πως λαμβάνει υπόψιν του τα ανθρώπινα δικαιώματα σε «πολύ» και «πέρα πολύ» μεγάλο βαθμό.

Σχετικά με τις διαφοροποιήσεις που εμφανίζονται ανάλογα με την επαγγελματική κατηγορία (Επιστημονικό- Διοικητικό προσωπικό), από την έρευνα προκύπτει πως μόνο σε ένα μικρό αριθμό ερωτήσεων υπάρχουν διαφορές με βάση την κατηγορία

εργασίας. Συγκεκριμένα, διαφορές παρουσιάζουν οι δυο κατηγορίες στις ερωτήσεις για τον έλεγχο της αξιοπιστίας της σελίδας, τη συνεκτίμηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την χρήση ψηφιακού περιβάλλοντος, αλλά και την έλλειψη ικανότητας εντοπισμού επιβλαβών συμπεριφορών. Τα αποτελέσματα της συσχέτισης αυτής αναδεικνύουν ίσως και τους τομείς στους οποίους θα πρέπει να δοθεί έμφαση ή να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την μείωση του χάσματος, μεταξύ των δύο κατηγοριών εργασίας στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Σχετικά με τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζονται με βάση το φύλο των εργαζομένων, αυτές ποικίλουν μόλις σε δύο περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, και σε αυτό τον διαχωρισμό παρουσιάζει διαφορά η ερώτηση σχετικά με την συνεκτίμηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από πλευράς χρήστη κατά την διάρκεια συμμετοχής του σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Η δεύτερη ερώτηση που διαφέρει μεταξύ των δυο φύλων σχετίζεται με την κατανόηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ψηφιακών περιβαλλόντων και την χρήση των ψηφιακών δεξιοτήτων τους. Τα αποτελέσματα αυτής της συσχέτισης έδειξαν πως τα δυο φύλα δεν διαφέρουν σημαντικά στις ψηφιακές δεξιότητες που διαθέτουν και τον τρόπο που δρουν αλληλοεπιδρούν στα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Αντιθέτως, έντονες διαφορές παρουσιάζονται στις συσχετίσεις με βάση τις ηλικιακές ομάδες. Στις στατιστικές αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν με βάση αυτές τις ομάδες παρατηρήθηκαν έντονες διαφορές – αν και όχι σε όλες τις περιπτώσεις-. Πιο αναλυτικά, παρόλο που οι διάφορες δεν περιέλαβαν όλες τις ηλικιακές ομάδες ή μόνο τις ηλικίες των νέων σε αντίθεση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζομένους, οι διαφορές υπάρχουν. Διαφορά εμφάνισαν ακόμα και κοντινές ηλικιακές ομάδες όπως η διαφορά μεταξύ της ηλικιακής ομάδας 36-45 με την 46-55. Από την άλλη πλευρά, οι διαφορές ήταν ελάχιστες, όσο αναφορά το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Όλα τα παραπάνω ευρήματα αποτελούν ένα σημαντικό δείκτη για τις ελλείψεις και τα δεδομένα που οφείλουν οι υπεύθυνοι χάραξης της εθνικής πολιτικής στο χώρο του πολιτισμού, να λάβουν υπόψιν. Ιδιαίτερη σημασία φαίνεται πως πρέπει να δοθεί στη μείωση του χάσματος μεταξύ των διάφορων ηλικιακών ομάδων που εργάζονται στο Υπουργείο Πολιτισμού. Παράλληλα, σε ότι αναφορά γενικές δράσεις που περιλαμβάνουν όλους τους εργαζομένους, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας και ειδικότητας, αυτές θα ήταν καλό να κατευθύνονται στην απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων και προγραμμάτων στο ψηφιακό περιβάλλον. Τέλος, σημαντικό ρόλο θα διαδραμάτιζαν και πρωτοβουλίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις εντός του ψηφιακού περιβάλλοντος.

Σε όλα τα παραπάνω συμπεράσματα κατέληξε η παρούσα εργασία, στο πλαίσιο της οποίας έπρεπε να ξεπεραστούν συγκεκριμένες δυσκολίες και περιορισμοί. Καταρχήν, ήδη από τα πρώτα στάδια έγινε φανερό η έλλειψη ανάλογων μελετών σε κρατικούς φορείς. Ειδικότερα για το Υπουργείο Πολιτισμού δεν εντοπίστηκε καμία σχετική

αναφορά ή μελέτη, σε αντίθεση με το Υπουργείο Παιδείας και Υγείας που βρέθηκαν αρκετές και σύγχρονες μελέτες. Επιπροσθέτως, σε φορείς όπως το ΙΝ.ΕΠ- Ε.Κ.Δ.Δ.Α. που παρέχουν στοιχεία για αντίστοιχες έρευνες, παρατηρήθηκε συχνά η ταύτιση των δεδομένων του Υπουργείου Πολιτισμού με αυτό του Τουρισμού, ωστόσο καθώς δε υπήρχε σαφής διαχωρισμός ανά υπουργείο δεν ήταν δυνατή η εις βάθος αξιοποίηση τους.

Από την άλλη, καθώς η πρωτογενής έρευνα στηρίχτηκε στις απαντήσεις υπαλλήλων του ΥΠ.ΠΟ στο ερωτηματολόγιο, εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό στον χρόνο ανταπόκρισης των υπαλλήλων. Παρόλο λοιπόν που η Πρόσκληση συμμετοχής διακινήθηκε ταχύτατα μέσω επίσημων ηλεκτρονικών διευθύνσεων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, χρειάστηκε και δεύτερη αποστολή για να απαντήσουν μόλις 214 μόνιμοι εργαζόμενοι στο σύνολο των 6.000 υπαλλήλων του Υπουργείου. Το γεγονός αυτό, σε συνάρτηση και με τον περιορισμένο χρόνο εκπόνησης της παρούσης έρευνας, δεν εξασφάλισαν επαρκή χρόνο για επιπλέον αναλύσεις, οι οποίες ωστόσο, δύνανται να συνεχίσουν σε άλλο επίπεδο, στο μέλλον.

Εν κατακλείδι, η παρούσα εργασία προσπάθησε να αναδείξει τις τάσεις και τον βαθμό των ψηφιακών δεξιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού με στόχο τη βελτίωση τους. Η πρωτοτυπία της παρούσας εργασίας έγκειται στο γεγονός πως περιέλαβε εργαζόμενους από όλες τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και από όλη την ελληνική επικράτεια, ενώ παράλληλα αποτελεί και την πρώτη προσπάθεια καταγραφής των ψηφιακών δεξιοτήτων στο εν λόγω Υπουργείο. Τα πρωτογενή και πρωτότυπα στοιχεία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο αυτής της εργασίας, παρά τον περιορισμένο χρόνο εκπόνησής της, δύνανται να επεκταθούν στο μέλλον με στόχο να καθοριστούν και άλλες προτάσεις ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων τόσο στο Υπουργείο Πολιτισμού, όσο και στις υπόλοιπες δομές του ελληνικού κράτους σε πρώτη φάση και ιδανικά και του ιδιωτικού τομέα. Συγκεκριμένα, μπορούν να γίνουν επιπλέον αναλύσεις με βάση το φύλο και την ηλικία, καθώς και την θέση ευθύνης. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε επίσης και μια συγκριτική μελέτη εργαζομένων με τουλάχιστον δύο ελληνικά Υπουργεία, ώστε να συγκριθεί ο βαθμός γνώσεων και αξιοποίησης των ψηφιακών δεξιοτήτων σε διάφορα Υπουργεία. Τέλος, μια ακόμα έρευνα που θα μπορούσε να διεξαχθεί είναι η σύγκριση ψηφιακών δεξιοτήτων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, επιλέγοντας ένα δημόσιο φορέα και μια ιδιωτική επιχείρηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασίου, Έ., Κώτση, Α., & Χολέζας, Ι. (2023). *Δελτίο Παρατηρητηρίου Μεταρρυθμίσεων ΚΕΠΕ- Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας*. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών. https://www.kepe.gr/wp-content/uploads/2023/10/DPM_NO2_2023.pdf
- Βουλτσίδης, Π. (Επιμ.). (2022α). *Έκθεση αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου ΙΝ.ΕΠ. . Χρονική περίοδος 1/1/2022 έως 31/7/2022*. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης Αυτοδιοίκησης. <https://www.ekdd.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3-%CE%91-%CE%95%CE%9E%CE%91%CE%9C-2022.pdf>
- Βουλτσίδης, Π. (Επιμ.). (2022β). *Έκθεση αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου ΙΝ.ΕΠ. . Χρονική περίοδος 1/9/2022 έως 31/12/2022*. Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης Αυτοδιοίκησης. <https://www.ekdd.gr/wp-content/uploads/2022/10/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%91%CE%9E%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3-%CE%91-%CE%95%CE%9E%CE%91%CE%9C-2022.pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). *Η ψηφιακή δεκαετία της Ευρώπης: Ψηφιακοί στόχοι για το 2030*. Ανακτήθηκε 23 Ιανουάριος 2024, από https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_el#ref-%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%88%CE%B7%CF%86%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CE%B5%CF%84%CE%AF%CE%B1
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική.
- Παπαγεωργίου, Γ. (1998). *Μέθοδοι Στην Κοινωνιολογική Έρευνα*. Τυπωθήτω.
- Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. (2021). *Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025*. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης- Ελληνική Δημοκρατία. https://digitalstrategy.gov.gr/website/static/website/assets/uploads/digital_strategy.pdf
- Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής -Κυπριακή Δημοκρατία. (χ.χ.- a). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για Ψηφιακές Δεξιότητες 2021-2025* (σ. 22). Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής -Κυπριακή Δημοκρατία. Ανακτήθηκε 23 Ιανουάριος 2024, από <https://www.dmid.gov.cy/dmid/research.nsf/All/582D86F7B21A1E8BC22589A6002136BF?OpenDocument#:~:text=%CE%A3%CF%84%CE%BF%20%CF%80%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF%20%CF%84%CE%BF%CF%85%20%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%20%CE%A3%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85,%CE%A3%CF>

[%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CE%B1%CE%BC%CF%88%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%91%CE%BD%CE%B8%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82%20%CE%9A%CF%8D%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%85.](#)

Υφυπουργείο έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής πολιτικής -Κυπριακή Δημοκρατία. (χ.χ.- b). *Ψηφιακές δεξιότητες- Εθνικό σχέδιο δράσης 2021-2025*.

Al-Mahrezi, J., Bakar, N. A. A., & Sjarif, N. N. A. (2021). Digital Government Competency for Omani Public Sector Managers: A Conceptual Framework. Στο F. Saeed, F. Mohammed, & A. Al-Nahari (Επιμ.), *Innovative Systems for Intelligent Health Informatics* (τ. 72, σσ. 1009–1020). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-70713-2_90

Brolpito, A. (2018). *Digital skills and competence, and digital and online learning* (σ. 72). European Training Foundation. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2018-10/DSC%20and%20DOL_0.pdf

Bryman, A. (2017). *ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ* (Π. Σακελλαρίου, Μτφ.).

Carvalho, A., & Matos, A. (2018). Museum Professionals in a Digital World: Insights from a Case Study in Portugal. *Museum International*, 70(1–2), 34–47.

<https://doi.org/10.1111/muse.12191>

Deursen, A. J. A. M. V., & Van Dijk, J. A. G. M. (2010). Measuring Internet Skills. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 26(10), 891–916.

<https://doi.org/10.1080/10447318.2010.496338>

European Commission. (2023a). *Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) 2022- Ελλάδα* (σ. 21). European Commission.

European Commission. (2023b). *Digital Economy and Society Index (DESI) 2022- Methodological Note* (σ. 14). European Commission.

European Commission. Joint Research Centre. (2022). *DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens: With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/115376>

European Commission. Joint Research Centre. Institute for Prospective Technological Studies. (2012). *Digital competence in practice: An analysis of frameworks*.

Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2791/82116>

Fan, C., & Wang, J. (2022). Development and Validation of a Questionnaire to Measure Digital Skills of Chinese Undergraduates. *Sustainability*, 14(6), 3539.

<https://doi.org/10.3390/su14063539>

Ferrari, A., Punie, Y., & Redecker, C. (2012). Understanding Digital Competence in the 21st Century: An Analysis of Current Frameworks. Στο A. Ravenscroft, S. Lindstaedt, C. D. Kloos, & D. Hernández-Leo (Επιμ.), *21st Century Learning for 21st Century Skills* (τ. 7563, σσ. 79–92). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-33263-0_7

Helsper, E. J., & Eynon, R. (2013). Distinct skill pathways to digital engagement. *European Journal of Communication*, 28(6), 696–713.

<https://doi.org/10.1177/0267323113499113>

Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A., Punie, Y., Pannekeet, K., & Sloep, P. (2013).

- Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education*, 68, 473–481. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.06.008>
- Kryukova, N. I., Chistyakov, A. A., Shulga, T. I., Omarova, L. B., Tkachenko, T. V., Malakhovsky, A. K., & Babieva, N. S. (2022). Adaptation of higher education students' digital skills survey to Russian universities. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 18(11), em2183. <https://doi.org/10.29333/ejmste/12558>
- Mariën, I., Baelden, D., & Iordache, C. (2017). Developing Digital Skills and Competences: A Quick-Scan Analysis of 13 Digital Literacy Models. *Italian Journal of Sociology of Education*, 9(02/2017), 6–30. <https://doi.org/10.14658/pupj-ijse-2017-1-2>
- Muller, J. (2015). The future of knowledge and skills in science and technology higher education. *Higher Education*, 70(3), 409–416. <https://doi.org/10.1007/s10734-014-9842-x>
- OECD. (2023). *Building a Skilled Cyber Security Workforce in Latin America: Insights from Chile, Colombia and Mexico*. OECD. <https://doi.org/10.1787/9400ab5c-en>
- Peart, M. T., Gutiérrez-Esteban, P., & Cubo-Delgado, S. (2020). Development of the digital and socio-civic skills (DIGISOC) questionnaire. *Educational Technology Research and Development*, 68(6), 3327–3351. <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09824-y>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2018). *Skills for a connected world, concept note* (σ. 8). <https://en.unesco.org/sites/default/files/unesco-mlw2018-concept-note-en.pdf>
- Van Laar, E., Van Deursen, A. J. A. M., Van Dijk, J. A. G. M., & De Haan, J. (2019). Determinants of 21st-century digital skills: A large-scale survey among working professionals. *Computers in Human Behavior*, 100, 93–104. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.06.017>
- Van Laar, E., Van Deursen, A. J. A. M., Van Dijk, J. A. G. M., & De Haan, J. (2020). Determinants of 21st-Century Skills and 21st-Century Digital Skills for Workers: A Systematic Literature Review. *SAGE Open*, 10(1), 215824401990017. <https://doi.org/10.1177/2158244019900176>
- Vuorikari, R., Kluzer, S., Kluzer, S., & Punie, Y. (2022). *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens [DigComp 2.2: Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ψηφιακή ικανότητα των πολιτών* (Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης & και Απλούστευσης Διαδικασιών, Μτφ.). Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. <https://www.nationalcoalition.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/DIGCOMP-2.2.-EL.pdf>